

2020

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr

Rady Miejskiej Ząbkowice Śląskie

z dnia.....2020 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2024

CRPS

Centrum Rozwiązywania
Problemów Społecznych

 EDUKACJA

 SZKOLENIA

 BAiC

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
<i>I Merytoryczne uzasadnienie opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych</i>	5
1. Podstawa prawna Strategii.....	5
1.1 Dokumenty europejskie	5
1.2 Dokumenty krajowe	5
1.3 Dokumenty regionalne i lokalne.....	6
<i>II CHARAKTERYSTYKA GMINY.....</i>	7
1. Położenie.....	7
2. Ludność	8
3. Infrastruktura społeczna	11
3.1 Oświata.....	11
3.2 Kultura	12
3.3 Pomoc społeczna	18
3.4 Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe.....	19
<i>III DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY.....</i>	20
<i>1. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej</i>	20
1.1 Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS.....	21
1.2 Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Ząbkowice Śląskie. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	22
<i>2. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie.....</i>	23
2.1 Badania ankietowe dorosłych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie	23
2.1.1 Grupa badana	23
2.1.2 Cel badania	25
2.1.3 Wyniki badań ankietowych	26
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	26
Rynek pracy i problem bezrobocia	27
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	30
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	39
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	44
Zjawisko przemocy w rodzinie.....	46
2.2 Badania ankietowe w placówkach oświatowych na terenie gminy Ząbkowice Śląskie	53
2.2.1 Cel i metodologia badań.....	53
2.2.2 Charakterystyka grupy badanej.....	53
2.2.3 Wyniki badań ankietowych	59
Substancje psychoaktywne: Alkohol	59
Substancje psychoaktywne: Papierosy.....	65

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	70
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	75
Przemoc w szkole	81
Uzależnienie od Internetu i cyberprzemoc.....	85
Hazard	93
3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie.....	94
3.1 Rynek alkoholowy w gminie Ząbkowice Śląskie.....	94
3.2 Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie w latach 2017 – 2019 w zakresie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydawania postanowień opiniujących ich lokalizację	95
3.3 Badanie ankietowe sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie	96
3.3.1 Grupa badana	96
3.3.2 Cel badania	96
3.3.3 Wyniki badań ankietowych	96
IV Podsumowanie części diagnostycznej.....	103
1. Podsumowanie badań ankietowych	103
1.1 Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy.	103
1.2 Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.....	104
1.3 Wnioski dotyczące zagrożeń w środowisku dzieci i młodzieży	105
2. Analiza SWOT	109
V STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE NA LATA 2021-2024	111
1. Misja Gminy i prognoza zmian w zakresie objętym strategią	111
2. Realizacja strategii	113
2.1 Cele i kierunki działań.....	113
I Cel strategiczny: Wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	114
Cele operacyjne:.....	114
1. Skuteczny system wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem.....	114
2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	115
II Cel strategiczny: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem i uzależnieniami.....	115
Cele operacyjne:.....	116
1. Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia, eliminowanie jego negatywnych skutków i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	116
2. Przeciwdziałanie utrwalaniu się stanu ubóstwa.....	116
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.....	117
III Cel strategiczny: Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych	118
Cele operacyjne:.....	118
1. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.....	118

2. Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych.....	119
3. Monitoring i ewaluacja	120
4. Źródła finansowania.....	127

Wstęp

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym. Określa najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy, wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla realizacji planowanych działań. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 t.j.) ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących to zjawisko.

Art. 16b określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Strategia powinna zawierać w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej gminy,
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych
 - d) wskaźników realizacji działań.

I Merytoryczne uzasadnienie opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych

1. Podstawa prawna Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2024 jest spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

1.1 Dokumenty europejskie

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest to długookresowy program na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, który podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W ramach strategii wskazano trzy priorytety:

- 1) wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- 2) wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- 3) wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

1.2 Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2024 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych:

- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju - Polska 2030,

- Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020
- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego
- Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego

1.3 Dokumenty regionalne i lokalne

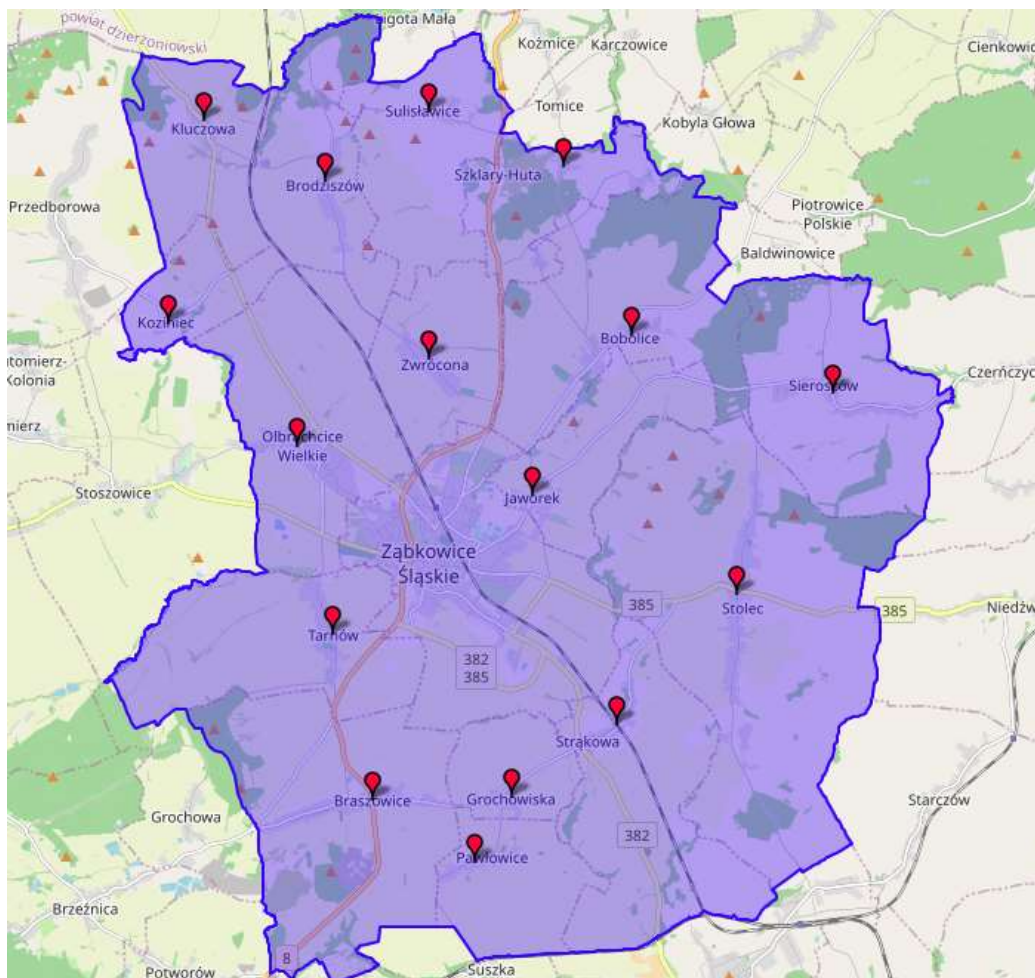
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2024 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych:

- Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020
- Dolnośląskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2017-2020
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 dla powiatu ząbkowickiego
- Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2014-2020
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2016-2018
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2016-2020
- Gminny Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Ząbkowice Śląskie w zakresie dożywiania – posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla gminy Ząbkowice Śląskie na rok 2020.

II CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie

Gmina Ząbkowice Śląskie to gmina miejsko - wiejska należąca do powiatu ząbkowickiego, położona w południowo wschodniej części województwa dolnośląskiego na Przedgórzu Sudeckim pomiędzy Górami Sowimi i Bardzkimi a Wzgórzem Niemczańsko-Strzelińskim. Jej powierzchnia to 146 km², którą zajmuje 18 miejscowości oraz 17 sołectw. Siedzibą Gminy jest miasto Ząbkowice Śląskie, jednocześnie będąc siedzibą powiatu Ząbkowickiego. Gmina stanowi 18,2% powierzchni powiatu.

2. Ludność

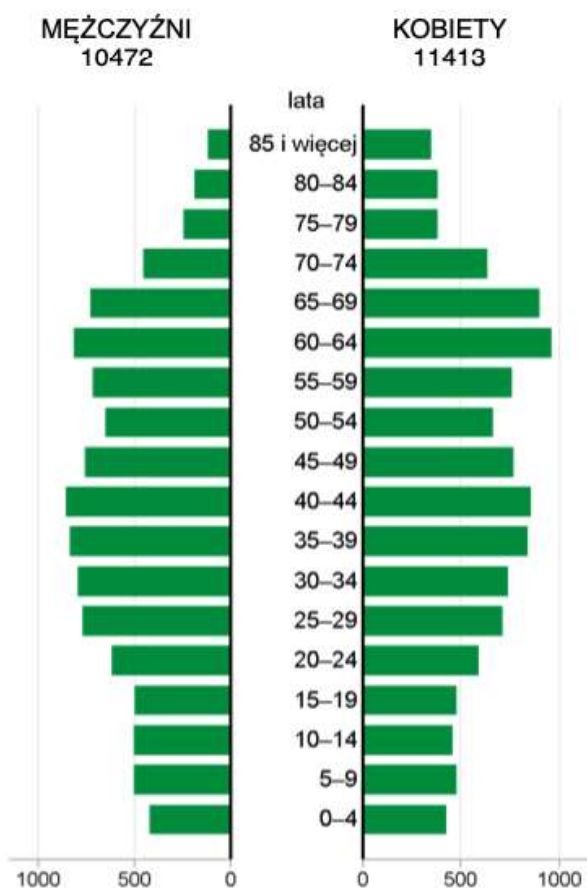
Obszar gminy Ząbkowice Śląskie na koniec 2018 roku zamieszkiwało 21 885 mieszkańców, z tym 11 413 kobiet, co stanowiło 52,14% ogółu mieszkańców gminy oraz 10 472 mężczyzn - 47,86% ogółu mieszkańców gminy¹. Liczba ludności od kilku lat wykazuje tendencję spadkową. W porównaniu do danych z roku 2017 liczba ludności gminy Ząbkowice Śląskie zmniejszyła się o 302 osoby. Spadek liczby mieszkańców związany jest przede wszystkim z ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migra-

¹ źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

cji. Struktura wieku mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie wskazuje na dominację ludności w wieku produkcyjnym.

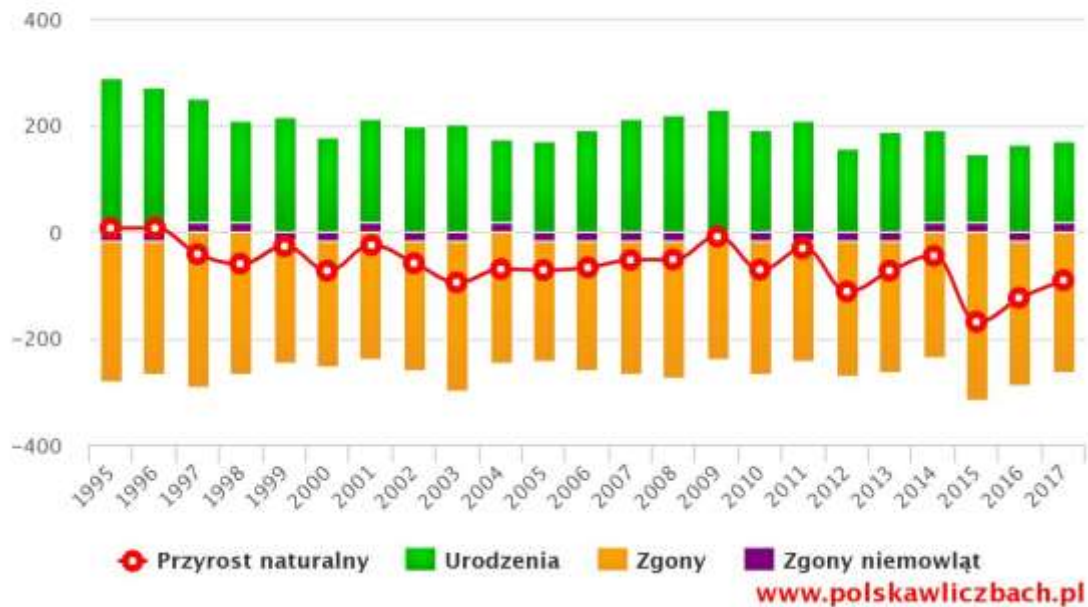
Liczba ludności Ząbkowice Śląskie

Ludność według płci i grup wieku w 2018 r.

Przyrost naturalny w latach 1995–2017 w gminie Ząbkowice Śląskie

(Źródło: GUS)

3. Infrastruktura społeczna

3.1 Oświata

Szkoły i placówki oświatowe na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie:

Szkoły Ponadpodstawowe:

1. **Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Jagiełły,**
ul. Powstańców Warszawy 8b, 57-200 Ząbkowice Śląskie
Dyrektor: Tomasz Błauciak
Liczba uczniów: 482
2. **Zespół Szkół Zawodowych w Ząbkowicach Śląskich,**
ul. Wrocławska 17, 57- 200 Ząbkowice Śląskie
Dyrektor: Ryszard Pawłowski
Liczba uczniów: 772
Liczba zatrudnionych nauczycieli: 70

Szkoły podstawowe:

1. **Szkoła Podstawowa Nr 1 im. T. Kościuszki,**
ul. Krzywa 9, 57- 200 Ząbkowice Śląskie
Dyrektor: Andrzej Popławski
Liczba uczniów: 231
Liczba zatrudnionych nauczycieli: 70
2. **Szkoła Podstawowa Nr 2 z Oddziałami Przedszkolnymi,**
ul. Piastowska 1, 57- 200 Ząbkowice Śląskie
Dyrektor: Jarosław Machnik
Liczba uczniów: 248
Liczba zatrudnionych nauczycieli: 34
3. **Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Mikołaja Kopernika,**
ul. Orkana 32, 57-200 Ząbkowice Śląskie

Dyrektor: Bogusława Raba

Liczba uczniów: 770

Liczba zatrudnionych nauczycieli: 81

4. Szkoła Podstawowa w Braszowicach,

Braszowice 76, 57-200 Ząbkowice Śląskie

Dyrektor: Katarzyna Silarska

Liczba uczniów: 77

Liczba zatrudnionych nauczycieli: 22

5. Zespół Przedszkolno- Szkolny im. Tadeusza Kościuszki w Stolcu,

Stolec 101, 57-200 Ząbkowice Śląskie

Dyrektor Pani Aneta Łęska

Liczba uczniów: 80

Liczba zatrudnionych nauczycieli: 20

6. Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Zwróconej,

Zwrócona 68, 57-200 Ząbkowice Śląskie

Dyrektor Pani Bożena Kozera

Liczba uczniów: 120 + oddział przedszkolny 19

Liczba zatrudnionych nauczycieli: 20

Działalność edukacyjna w gminie jest wspierana przez Gminną Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej w Ząbkowicach Śląskich.

3.2 Kultura

Organizatorem życia kulturalnego na obszarze gminy Ząbkowice Śląskie są dwie gminne instytucje kultury:

- **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej;**
- **Ząbkowicki Ośrodek Kultury.**

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej, filia miejska oraz 3 filie wiejskie wypełniały w 2019 r. zadania wynikające z ustawy o bibliotekach i statu-

towe obowiązki. Pracownicy gromadzili, opracowywali i udostępniali zbiory – głównie książki, ale poza tym prasę, dokumenty z życia codziennego, regionalia oraz w coraz większym zakresie także i multimedia.

Bibliotekarze proponowali wiele konkursów czytelniczych, recytatorskich, plastycznych, literackich. Prowadzili spotkania biblioteczne dla przedszkolaków, uczniów i osób starszych, organizowali wieczory literackie, spotkania autorskie z polskimi poetami, prozaikami, wykłady dla dorosłych. Biblioteka stale współpracuje także z placówkami oświatowymi i stowarzyszeniami.

Poza głównymi zadaniami statutowymi Biblioteka prowadziła szereg różnych działań i inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych, promujących czytelnictwo i integrujących społeczeństwo, skierowanych do różnych grup wiekowych, przeprowadza lekcje biblioteczne dla najmłodszych, średniaków i całkiem dorosłych, organizowała wernisaże, wystawy i wystawki tematyczne.

Biblioteka realizowała nie tylko podstawowe zadania: gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie księgozbioru. Najmłodszym mieszkańcom proponowała głośne czytanie książek, i to nie tylko w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. W ramach prowadzonej działalności kulturalno-edukacyjnej warto wymienić: konkursy; spotkania i lekcje biblioteczne; spotkania autorskie.

W 2019 r. wypożyczanie książek przedstawiało się następująco:

- na zewnątrz 50 164
- na miejscu 5 595
- liczba czytelników na 100 mieszkańców gminy 15,3
- liczba wypożyczeń na 100 mieszkańców gminy 259
- 3 253 czytelników odwiedziło bibliotekę w tym dzieci do lat 15 – 513.

Najciekawszymi wydarzeniami kulturalno-oświatowymi w 2019 r. były:

- Bicie mego serca – zajęcia dla studentów Uniwersytetu Dziecięcego;
- Zimowe hece w Ząbkowickiej bibliotece – ferie w bibliotece;
- Zostań Ząbkowickim Mistrzem Ortografii – dyktando dla mieszkańców gminy;
- Spotkania autorskie z Sylwią Winnik i promocja książki „Tylko przeżyć”;

- Wierszolandia – konkurs recytatorski poezji polskiej dla przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych kl. I-III naszej gminy;
- Międzynarodowy Dzień Książki dla dzieci -zajęcia literacko-plastyczne dla przedszkolaków;
- Wokół dziejów miasta III. Miasto a wojny – konferencja popularno-naukowa;
- Jak zdobyto dziki zachód – spotkanie autorskie i promocja tomiku poezji Adama Lizakowskiego;
- Włącz dźwięk, zamknij oczy – co słyszą uszy? - zajęcia dla studentów I roku Uniwersytetu Dziecięcego;
- Dzień Dziecka na plantach zamkowych;
- Spotkanie autorskie z działaczką społeczną i autorską książki Stanisławą Szulikowską;
- Spotkanie autorskie i prelekcja z Markiem Sikorskim;
- Przygoda, uśmiech i słońce w wakacyjne miesiące – wakacje w bibliotece;
- Narodowe czytanie nowel polskich pod siedzibą biblioteki;
- Znajdźmy wspólny język – ogólnopolska akcja Noc bibliotek;
- Czytamy Olgę Tokarczuk – laureatkę nagrody Nobla;
- Konkurs poezji i pieśni religijnej – konkurs recytatorski dla uczniów szkół podstawowych i średnich powiatu ząbkowickiego;
- W zdrowym ciele, zdrowy duch – zajęcia dla studentów Uniwersytetu Dziecięcego;
- Światowy Dzień Pluszowego Misia – Czy to jutro czy to dziś, wszystkim jest potrzebny miś- spotkania integracyjne, konkursy plastyczne, odwiedziny w przedszkolach;
- Mikołajki na hali słonecznej;

Ząbkowicki Ośrodek Kultury

W Gminie Ząbkowice Śląskie funkcjonuje Ząbkowicki Ośrodek Kultury, który jest inicjatorem rozmaitych form spędzania wolnego czasu. Pod skrzydłami instruktorów rodzi się wiele talentów, dojrzewają prawdziwi artyści.

Ząbkowicki Ośrodek Kultury jest instytucją kultury, która wypełniała w 2019 r. zadania wynikające z ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz za-

dania wynikające ze statutowych obowiązków organizował różnorodne formy edukacji kulturalnej i wychowanie przez sztukę, formy indywidualnej aktywności kulturalnej; organizował różnorodne formy prezentacji dorobku kulturalnego, imprezy kulturalne, rozrywkowe i oświatowe, instytucja stwarzała warunki dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół, klubów zainteresowań, sekcji, zespołów.

Najciekawszymi wydarzeniami kulturalnym w 2019 r. były:

- Ząbkowicki Jarmark Wielkanocny;
- Biesiada Wielkanocna w Tarnowie Konkurs Palm Wielkanocnych w Tarnowie;
- Międzynarodowy Dzień Teatru;
- Ząbkowicka Gala Muzyki Dance i Disco Polo;
- Dzień Dziecka;
- Wakacje z ZOK-iem;
- Dni i Noce Krzywej Wieży;
- Wojewódzki Festiwal Artystycznych Zespołów Kół Gospodyń Wiejskich;
- Weekend z Frankensteinem
- Dożynki;
- Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej Przegląd Kolęd.
- Festiwal Piosenki dziecięcej i młodzieżowej „Wiosna Piosenki Śpiewa”
- Konkurs recytatorski dla przedszkolaków z przedszkoli wiejskich: Zimowe opowieści”
- Gala Krzywe Wieże
- Naukowy Weekend z Frankensteinem,
- Ogólnopolski Konkurs Recytatorski Pegazik – eliminacje gminne
- Festiwal Muzyczny im. Aloisa Tauxa;
- Akcja Lato
- Święto Niepodległości;
- Muzyczna scena ZOK
- Jarmark Bożonarodzeniowy.

Sekcje, Koła i Stowarzyszenia działające w Ząbkowickim Ośrodku Kultury w 2019 r. to:

- Sekcja plastyczna – zajęcia dla dzieci i młodzieży;
- Pracownia modelarska;
- Klub Globtrotera – spotkania z podróżnikami;

- Sekcja Dziecięca Tańca Nowoczesnego;
- Ząbkowicki Uniwersytet Dziecięcy
- Stowarzyszenie Animatorów Kultury
- Stowarzyszenie Twórców Sztuki
- Klub Seniora – zrzeszający 7 miejskich organizacji i stowarzyszeń seniorskich;

W 2019 r. instruktorzy przeprowadzili zajęcia w różnych zajęciach stałych organizowanych dla sekcji, ognisk i zespołów funkcjonujących przy instytucji kultury w dodatkowych przedsięwzięciach tematycznych brało udział około 7500 uczestników.

Ząbkowicki Ośrodek Kultury w ramach działalności statutowej w ciągu cyklu organizował działania z zakresu upowszechniania:

- Kina
- Teatru
- Koncertów muzycznych
- Wystawiennictwa
- Kultury na terenie wiejskim
- Amatorskiego ruchu artystycznego

1. Realizuje seanse filmowe przy współpracy z agencją Kino OKO (Opolskie Kino Objazdowe)

- seanse animowane dla dzieci
- premierowe filmy dla dorosłego odbiorcy
- kino konesera

W siedzibie ZOK odbyło się 31 komercyjnych seansów przy liczbie widzów 2691. Poza siedzibą instytucji kultury zagrano 5 plenerowych seansów niekomercyjnych/w tym 2 razy kino sferyczne, które łącznie obejrzało dodatkowo ok. 700 widzów. Kino konesera zagrało 4 seanse przy 60 widzach.

2. W ramach upowszechniania sztuki teatralnej ZOK organizuje spektakle teatralne:

- edukacyjne i profilaktyczne dla młodzieży szkolnej i dzieci;
- repertuar dla dorosłych w wykonywaniu teatrów profesjonalnych
- spektakle lokalnych i ponad lokalnych zespołów amatorskich.

3. Koncerty muzyczne, kabarety, stand up:

- mniejsze kameralne sceniczne formy w Kawiarni ZOK
- większe formy estradowe w Sali Widowiskowej ZOK

4. Celem upowszechniania wystawiennictwa 1 raz na kwartał organizuje się:

- okazjonalne i okolicznościowe wystawy w pomieszczeniach obiektu/hall, kawiarnia, korytarz.

5. Kultura na terenie wiejskim: organizowanie i współorganizowanie stałych festiwali, przeglądów i spotkań folklorystycznych, utrzymanie oraz doposażenie funkcjonalnych zespołów i opłacanie akompaniatorów. Utrzymanie gospodarzy świetlic wiejskich.

6. Amatorski Ruch Artystyczny: umożliwienie zespołom prowadzenia działalności artystycznej poprzez udostępnienie miejsc do prowadzenia prób w siedzibie ZOK. Opłacanie kierowników i akompaniatorów tych grup. Doposażenie części zespołów/kostiumy, sprzęt muzyczny.

Ponadto w roku 2019 ZOK współpracował z wieloma podmiotami oraz obsługiwał szereg imprez okazjonalnych oraz okolicznościowych, organizowanych przez: Rady Sołectwie i Sołectwa Gminy Ząbkowice Śląskie, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejską Bibliotekę Publiczną, Komendę Powiatową Policji, Państwową Straż Pożarną w Ząbkowicach Śląskich, jednostki samorządowe, ząbkowickie parafie, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, Fundację Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Filatelistów, Polski Związek Pszczelarzy, Polski Związek Wędkarski, Państwowe Ogródki Działkowe, Ząbkowickie Ognisko Muzyczne, Ząbkowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Przyjaciele, Szkołę Muzyczną Casio, Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie.

Ząbkowicki Ośrodek Kultury udzielał również wsparcia finansowego funkcjonującym przy instytucji zespołom oraz pomocy merytorycznej świetlicom wiejskim podczas ferii zimowych, wakacji, Dnia Dziecka, Mikołaja itp.

W Ząbkowickim Ośrodku Kultury w 2019 r. prowadzone były także dodatkowe, bezpłatne zajęcia dla dzieci:

- Zajęcia taneczne - odbywały się dwa razy w tygodniu w poniedziałki i środy dla dwóch grup wiekowych. Uczęszczało na nie ok. 7-15 dzieci w każdej z grup co daje łącznie w rozliczeniu rocznym ok. 120 spotkań dla 1650 dzieci uczestniczących w tych zajęciach.

- Zajęcia plastyczne - odbywały się raz w tygodniu w piątki. Uczęszczało na nie ok. 15 dzieci, co daje w rozliczeniu rocznym ok. 50 spotkań dla 500 dzieci uczestniczących w zajęciach.
- Zajęcia modelarskie – odbywały się raz w tygodniu we wtorki + wyjazdy na zawody i brało w nich udział przeciętnie ok. 6 dzieci, co daje w rozliczeniu rocznym ok. 40 spotkań dla 350 dzieci łącznie uczestniczących w zajęciach,

W 2019 r. w ZOK-u odbywały się również stałe, płatne zajęcia dla dzieci:

- Mini Naukowiec – zajęcia 1 raz w tygodniu w grupach po 15 uczestników, czyli łącznie ok. 40 spotkań zorganizowanych dla 600 uczestników zajęć.
- Szkoła Muzyczna CASIO – na zajęcia w tygodniu uczęszcza ok. 150-200 uczestników (do czerwca 2019) co daje ok. 120 codziennych spotkań łącznie dla 3500 uczestników, korzystających z pomieszczeń ZOK w skali ½ roku.

Ponadto Kawiarnia ZOK była wynajmowana 10 razy na komercyjne pokazy firmowe w których łącznie brało udział ok. 1 200 uczestników.

3.3 Pomoc społeczna

W gminie Ząbkowice Śląskie w zakresie pomocy społecznej działa Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą os. XX-lecia 52, 57-200 Ząbkowice Śląskie. Celem pomocy społecznej realizowanym przez Ośrodek jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zgodnie ze statutem Ośrodka Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich nadanym uchwałą NR VIII/55/2019 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 14 marca 2019 r. Ośrodek odpowiada za realizację zadań własnych i zleconych z zakresu pomocy społecznej mających na celu zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin znajdujących się trwale lub przejściowo w trudnej sytuacji, które nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem.

Zadania obejmują:

- 1) przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej,
- 2) realizację rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych,
- 3) przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- 4) przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- 5) podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- 6) przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowawczych,
- 7) przyznawanie i wypłacanie świadczeń wsparcia kobiet w ciąży i rodzin,
- 8) organizację pracy z rodziną,
- 9) przyznawanie i wypłacanie świadczeń dobry start,
- 10) prowadzenie ośrodka wsparcia o zasięgu lokalnym z wyłączeniem ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 11) realizację programów systemowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego,
- 12) realizację innych zadań wynikających z przepisów prawa.

3.4 Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Ochronę bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy zapewnia Powiatowa Komenda Policji w Ząbkowicach Śląskich.

Na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie działa Jednostka Ratowniczo Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej – Komenda Powiatowa w Ząbkowicach Śląskich oraz 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP Brzeg Tarnów,
- OSP Braszowice,
- OSP Stolec,
- OSP Kłoda Olbrachcice Wielkie,
- OSP Sieroszów.

III DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

1. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest ważnym instrumentem polityki społecznej, realizowanej przez państwo polskie. Głównym jej celem jest umocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin, a także udzielenie im pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przetrwać przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień. Obowiązek jej realizacji spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie przewidzianym ustawą o pomocy społecznej.

Na terenie gminy Żukowice zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Żąbkowicach Śląskich

Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
7. przemocy w rodzinie,
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
10. (uchylony),
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomanii,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej

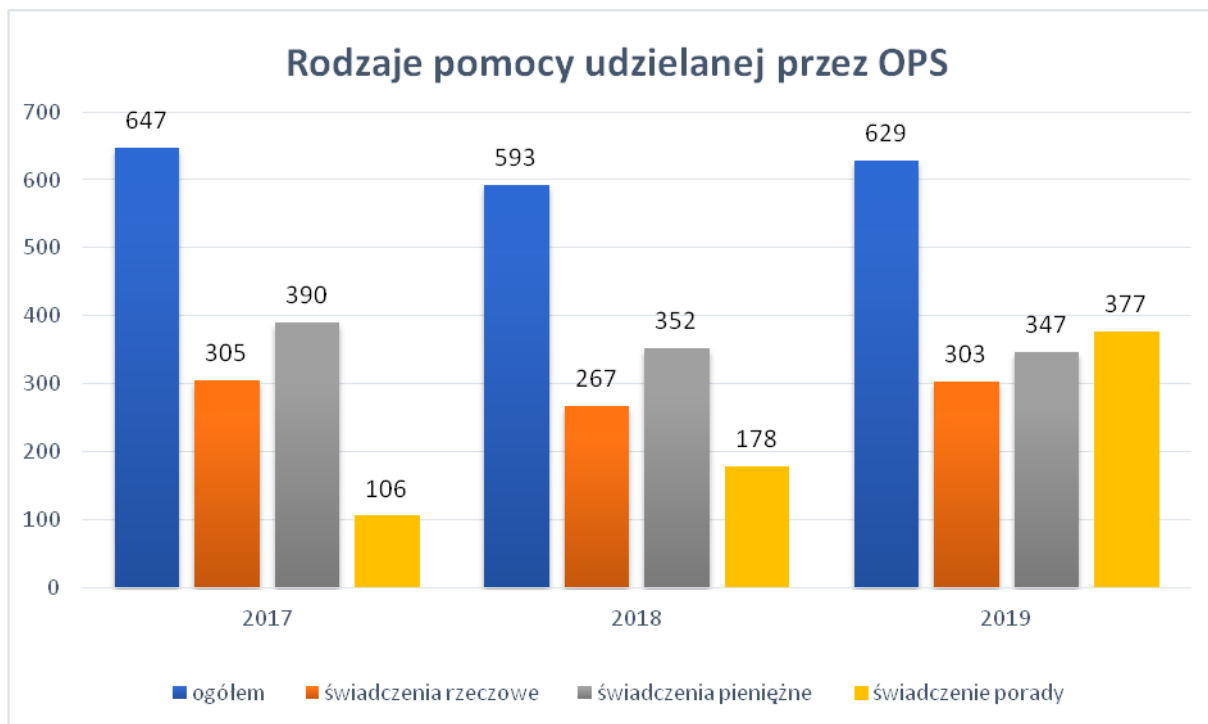
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1.1 Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS

W 2017 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich udzielił pomocy i wsparcia 493 rodzinom, w 2018 roku 442, natomiast w 2019 roku 463 rodzinom.

Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin ogółem	493	442	463
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	12	14	23

W 2017 roku pracownicy OPS w Ząbkowicach Śląskich przyznali 305 osobom świadczenia rzeczowe oraz 390 osobom świadczenia pieniężne. W 2018 roku liczba osób którym przyznano świadczenia rzeczowe zmalała do 267osób, a liczba osób korzystających ze świadczeń również zmalała do 352. Natomiast w roku 2019 roku nastąpił wzrost liczby osób korzystających z przyznanych świadczeń rzeczowych jak i pieniężnych.

1.2 Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Ząbkowice Śląskie. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Analiza problemów osób korzystających z pomocy społecznej wskazuje na różnorodność potrzeb społecznych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie dotyczących kwestii ubóstwa, braku zatrudnienia, problemów zdrowotnych (niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba), bezradność opiekuńczo-wychowawcza czy alkoholizm, które są silnie związane z poziomem życia mieszkańców. Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w gminie są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz alkoholizm.

POWODY PRYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ			
	2017	2018	2019
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ			
Liczba osób	216	222	208
BEZROBOCIE			
Liczba osób	248	200	188

UBÓSTWO			
Liczba osób	320	266	246
BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZA			
Liczba osób	215	184	186
ZASIŁEK OKRESOWY Z TYTUŁU DŁUGOTRWALEJ CHOROBY			
Liczba osób	255	246	262
ALKOHOLIZM			
Liczba osób	9	15	21
INNE: sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, zdarzenia losowe, trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu ZK, narkomania			
Liczba osób	96	80	87

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają niezmiennie. Warto jednak zaznaczyć, że w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ubóstwa i nieznacznie niepełnosprawności, bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Natomiast więcej osób korzysta z pomocy z powodu alkoholizmu.

2. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie

Jednym z głównych założeń niniejszej **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021 - 2024** jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy Ząbkowice Śląskie oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy: dorosłych jak i uczniów szkół.

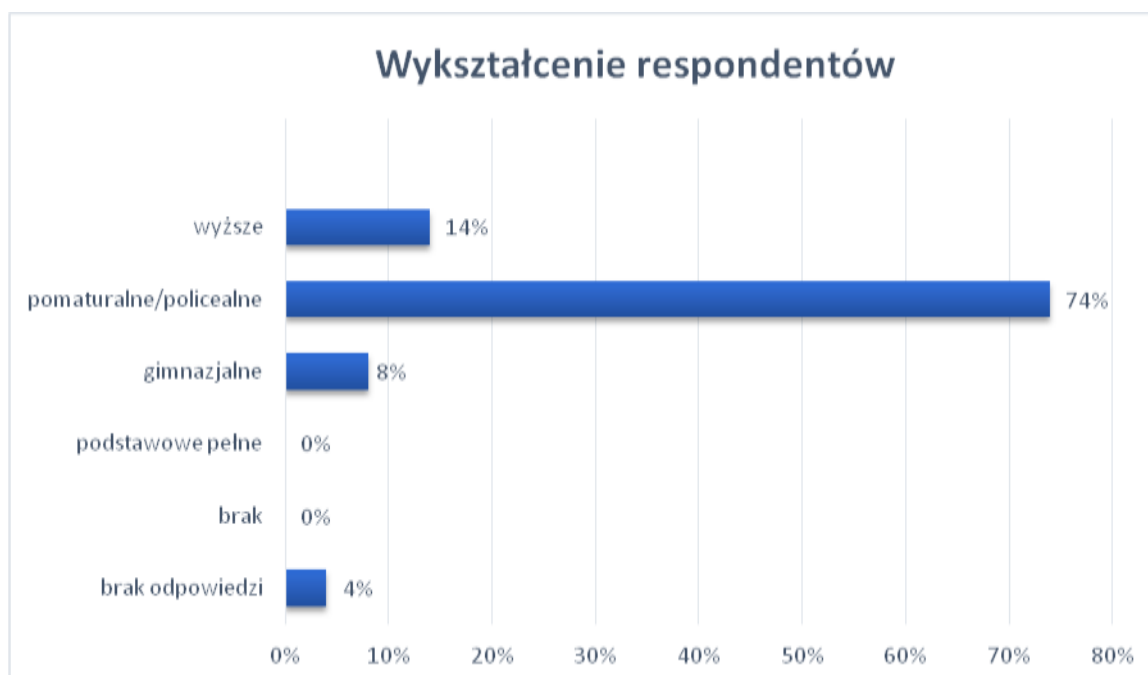
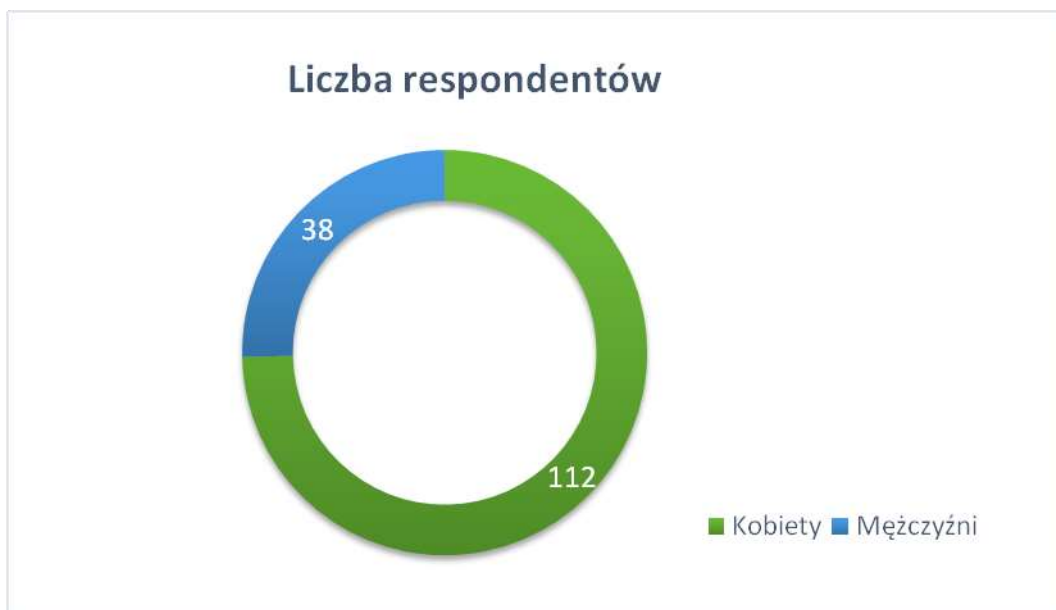
2.1 Badania ankietowe dorosłych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie

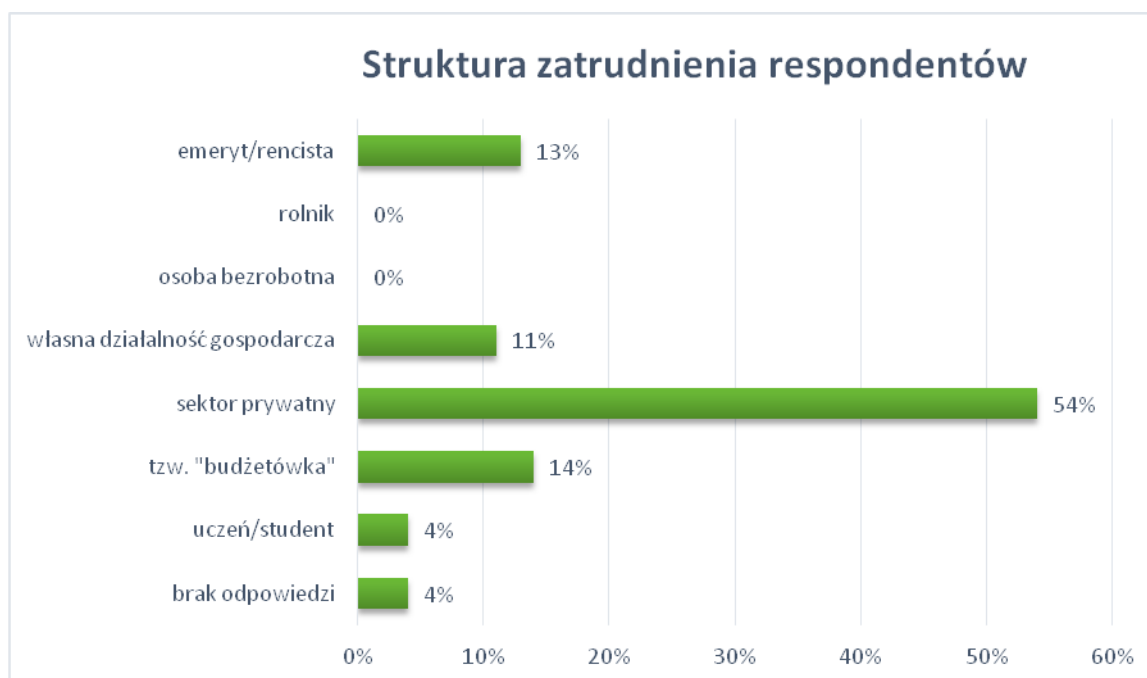
2.1.1 Grupa badana

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci

byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 150 osób. Badaniem objęto 112 kobiet oraz 38 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 46 lat.

2.1.2 Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami

Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w gminie Ząbkowice Śląskie i jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu kierunków ich rozwiązania.

2.1.3 Wyniki badań ankietowych

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności odmiennych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców*				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	73%	19%	3%	1%
Zanieczyszczenie wody	59%	27%	8%	2%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	55%	35%	7%	0%
Bezrobocie	28%	53%	11%	4%
Bieda, ubóstwo	20%	57%	14%	4%
Bezdomność	19%	58%	17%	2%
Wzrost przestępczości	19%	34%	33%	11%
Kryzys rodziny	20%	58%	14%	4%
Kryzys norm moralnych	17%	31%	36%	11%

**brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie*

Za najważniejszy problem społeczny w opinii mieszkańców można uznać: **zanieczyszczenie powietrza (smog) – łącznie 92%**². Kolejnymi co do ważności problemami są: zanieczyszczenie krajobrazu (łącznie 90%) oraz wody (łącznie 86%).

Rynek pracy i problem bezrobocia

Zatrudnienie w Polsce stale wzrasta, a bezrobocie spada i jest na najniższym poziomie od 25 lat. Tymczasem dynamika wzrostu płac jest umiarkowana, tj. nie przyspiesza. Według aktualnych danych Eurostatu bezrobocie w Polsce spadło do poziomu 3,9%. Tylko pięć krajów ma niższą wartość tego wskaźnika: Holandia, Malta, Węgry, Niemcy i Czechy. Według Głównego Urzędu Statystycznego współczynnik aktywności zawodowej w IV kwartale 2018 roku w Polsce wyniósł 56,1%.

W Ząbkowicach Śląskich na 1000 mieszkańców pracuje 296 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. 55,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 44,1% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w Ząbkowicach Śląskich wynosiło w 2017 roku 11,2% (11,7% wśród kobiet i 10,8% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa dolnośląskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

W 2017 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Ząbkowicach Śląskich wynosiło 3 583,79 PLN, co odpowiada 79.10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

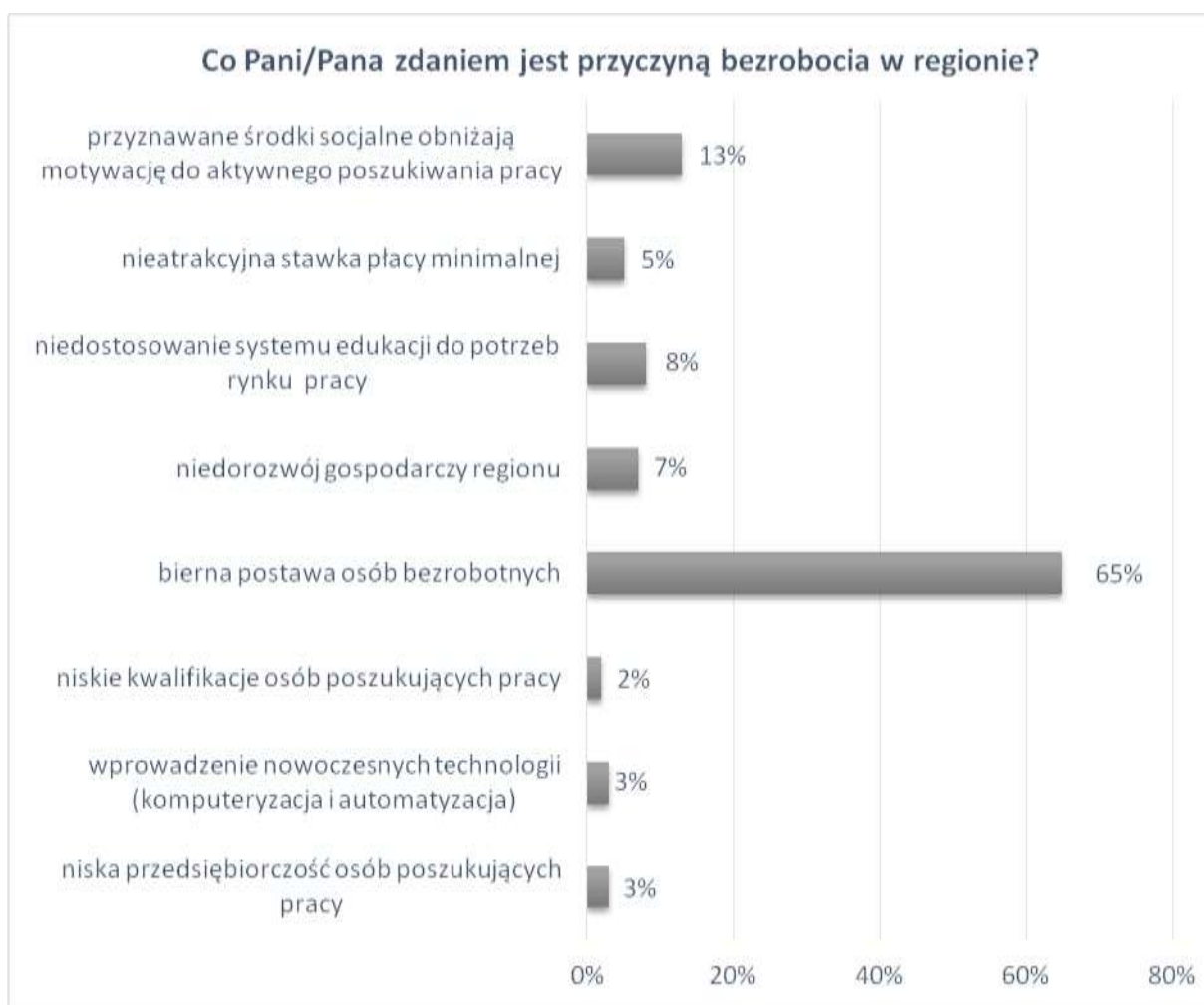
Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Ząbkowic Śląskich 696 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 1 613 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 917. 29,5% aktywnych zawodowo mieszkańców Ząbkowic Śląskich pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 28,4% w przemyśle i budownictwie, a 15,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz

²Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

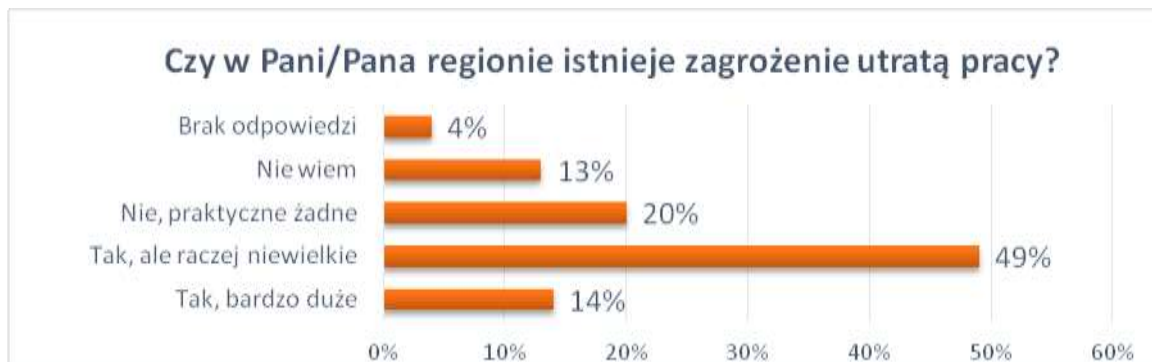
1,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Pierwsze pytanie, które odnosiło się do lokalnego rynku pracy, dotyczyło opinii badanych na temat **przyczyn bezrobocia w regionie**. Respondenci jego głównych przyczyn upatrują w:

- biernej postawie osób bezrobotnych,
- przyznawane środki socjalne obniżają motywację do aktywnego poszukiwania pracy,
- niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy,
- nedorozwój gospodarczy regionu,
- nieatrakcyjna stawka płacy minimalnej.

W perspektywie warunków zatrudnienia na lokalnym rynku pracy respondenci zostali zapytani, czy ich subiektywnym zdaniem istnieje **zagrożenie utratą pracy**. Należy przyjąć, że odpowiedzi wskazują na średnie poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia. **14% badanych zadeklarowało, że prawdopodobieństwo utraty pracy jest bardzo duże**, a 49% określiło, że takie prawdopodobieństwo istnieje, ale w niewielkim stopniu. 20% badanych stwierdziło, że jest przeciwnie, tj. ryzyko utraty pracy na terenie miasta jest praktycznie żadne. 4% mieszkańców w tej kwestii nie wyraziło swojej opinii.

Następne pytanie odnosiło się do **opinii badanych na temat możliwości rozwoju zawodowego, jaki istnieje na lokalnym rynku pracy**. Poniższe wyniki pokazują, że **większość mieszkańców określiło możliwości rozwoju zawodowego na niskim poziomie (39%)**. 12% nie jest w stanie precyzyjnie określić możliwości rozwoju zawodowego. Tylko **4% badanych** z kolei wskazało odpowiedź: „**bardzo dobrze**”, co raczej sugeruje, że niewielka liczba z nich postrzega lokalny rynek zawodowy jako atrakcyjny w perspektywie szans na poszerzanie swoich kompetencji oraz umiejętności zawodowych.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie³.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picie alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol⁴.*

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **37%** osób deklaruje pierwsze spożycie alkoholu po osiągnięciu pełnoletniości, a **55%** ankietowanych spróbowało alkoholu w wieku 16 – 18 r. ż., a pomiędzy 13-15 – **4%** ankietowanych.

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 09.10.2019)

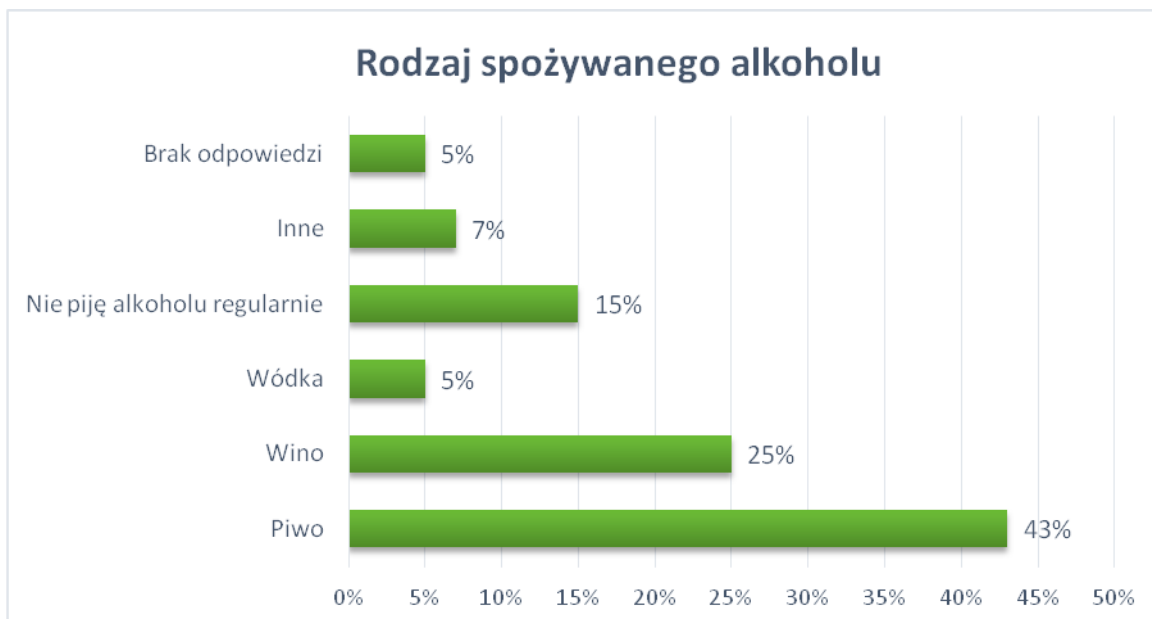
⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 09.10.2019).

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej wśród mieszkańców jest – **impreza oraz dyskoteka (41%)** oraz **spotkania rodzinne (27%)**.

W następnej kolejności zapytaliśmy mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie o rodzaj **najczęściej spożywanego przez nich alkoholu**. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią jest piwo (**43%**), a następnie wino (**25%**). 15% badanych zadeklarowało, że nie spożywa alkoholu regularnie.

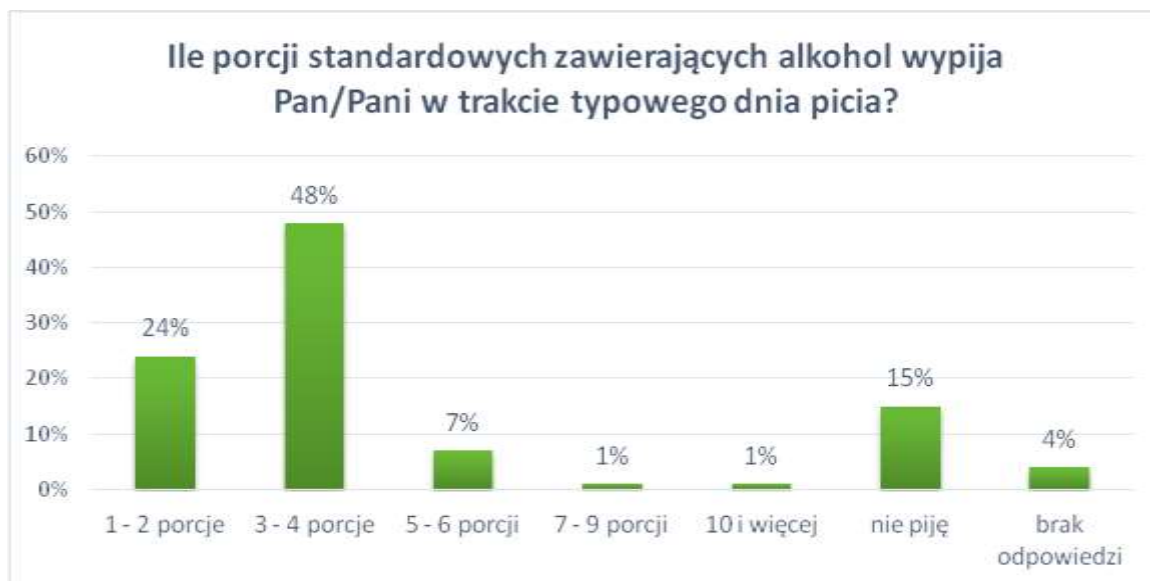
Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 13% respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w tygodniu (35%) następnie raz w tygodniu (28%). 5% ankietowanych odpowiedziało, że pije prawie codziennie.

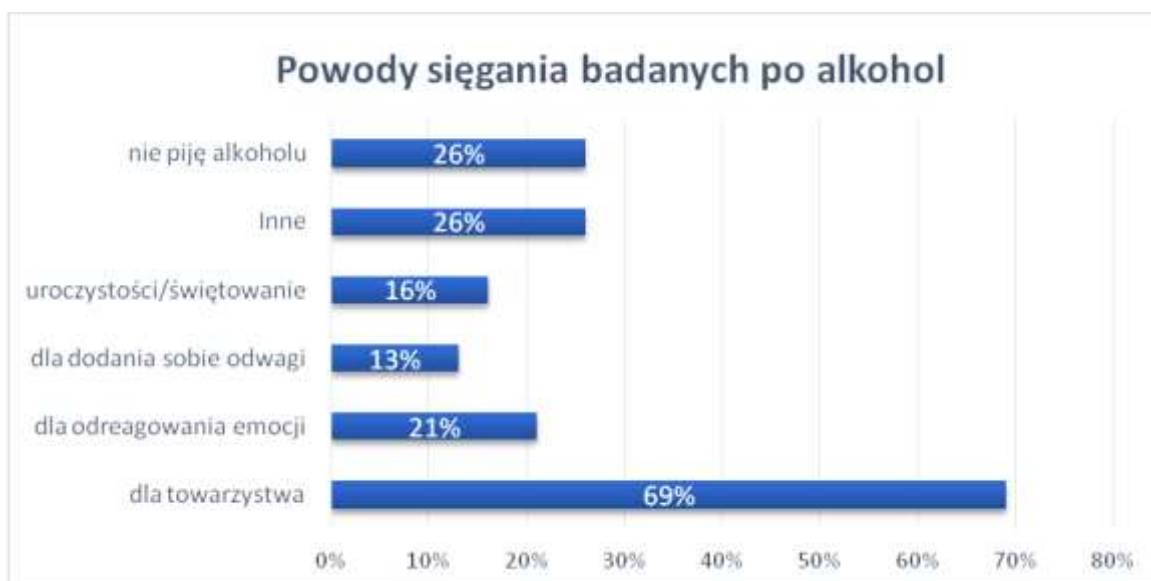
Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo: 3-4 porcje alkoholu (48%), 1-2 porcji (24%), 5-6 porcji (7%). W tym pytaniu 15% mieszkańców zade-

klarowało abstynencją. **W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Gminy Ząbkowice Śląskie odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o wysokim poziomie ryzyka.**

Nie tylko ilości oraz częstotliwość spożywanego alkoholu, ale także powody **sięgania** przez dorosłych są istotne dla oceny ich postaw. Do najczęściej wskazywanych okazji i motywów sięgania po alkohol mieszkańcy wskazują kolejno: **dla towarzystwa – 69%, dla odreagowania emocji – 21%, dla dodania sobie odwagi – 13%**. Pierwsze dwie okazje wydają się dość powszechne dla spożywania alkoholu. **Niepokojący wydaje się wskaźnik sugerujący, że łącznie dla 34% badanych alkohol jest źródłem radzenia sobie z przeżywanymi emocjami⁵.**

⁵Suma odpowiedzi: dla odreagowania emocji i dla dodania sobie odwagi.

Kolejne cztery pytania nawiązują pośrednio do **poziomu poczucia bezpieczeństwa badanych mieszkańców i ich oceny dynamiki problemów alkoholowych w lokalnej społeczności.**

Pierwsze pytanie nawiązywało do **możliwości zakupu alkoholu z nielegalnego źródła.** 39% badanych zadeklarowało: że raczej nie, wydaje się, że to nie jest możliwe, a 49% ankietowanych mieszkańców określiło, że nie ma takiej możliwości. 5% respondentów uważa, że zakup z alkoholu z nielegalnego źródła jest możliwy, a tylko 3% z mieszkańców Ząbkowic Śląskich wie o takich miejscach.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poziomu zagrożenia, **jakie stanowią osoby spożywające alkohol w miejscu zamieszkania respondentów.** 1% badanych twierdzi, że osoby spożywające alkohol w okolicy zamieszkania badanego zdecydowanie nie stwarzają zagrożenia, natomiast 63% badanych, uważa, że takie osoby stwarzają zagrożenia.

Łącznie aż 72% respondentów wskazało w badaniu, że zjawisko uzależnienia od alkoholu w ich okolicy jest częste.

Następne pytanie odnosi się do opinii badanych na temat dynamiki spożywania alkoholu w lokalnej społeczności w przeciągu ostatnich 10 lat.

TWIERDZENIA*	Częstszy	Podobny	Rzadszy	Nie widzę zmiany
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest bez zmian	23%	35%	24%	13%
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest	12%	31%	34%	12%
Przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol („płacenie alkoholem”, „opijanie spraw”) są rzadsze	16%	40%	19%	21%
Obecnie dorośli i nieletni piją...	35%	41%	15%	5%

*brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysoko-

procentowych napojach (np. w wódce). Łącznie 43% mieszkańców udzieliło oczekiwanej odpowiedzi⁶.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Łącznie 45% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostępu do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.

60% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako nie zagrażające lub raczej nie zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Z kolei, aż 44% respondentów zgadza lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

<i>Twierdzenie*</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	7%	38%	32%	11%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	14%	31%	36%	15%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	13%	47%	33%	3%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	14%	30%	32%	13%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	0%	2%	17%	76%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	1%	0%	1%	98%

⁶Suma odpowiedzi zdecydowanie się nie zgadzam i raczej nie zgadzam się.

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

0%

0%

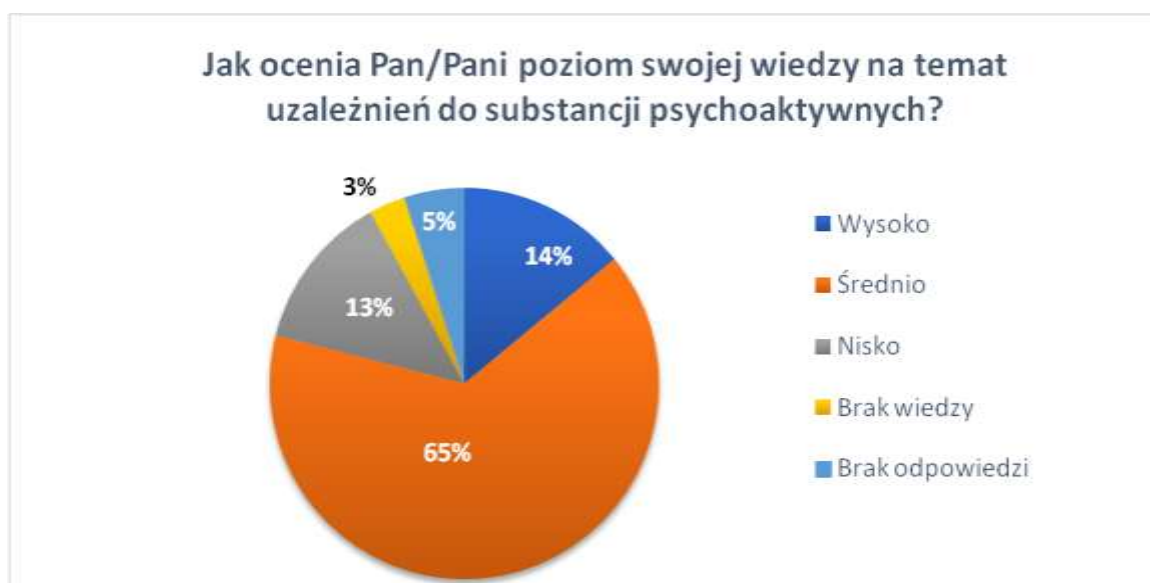
0%

93%

Można uznać, że część respondentów przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu. W kwestiach takich, jak: traktowanie alkoholu jako rozwiązania trudnych sytuacji 93% mieszkańców odpowiedziało, że się nie zgadza z tym stwierdzeniem. Zgody na prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie wyraża 99% z respondentów, natomiast picia alkoholu w trakcie ciąży nie akceptuje 93%.

**brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie*

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu odnoszą się także do **wiedzy** na jego temat oraz opinii na temat spożywania i dostępu alkoholu przez najmłodszych. Przede wszystkim, **badani respondenci na terenie gminy Ząbkowice Śląskie oceniają swój poziom wiedzy na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych jako: średni (65%); wysoki (14%) oraz niski (13%).** Brak wiedzy zadeklarowało aż 3% badanych.

Jednym ze wskaźników potwierdzających powyższe deklaracje badanych, są odpowiedzi na pytanie: „Czy Pani/Pana zdaniem istnieją substancje psychoaktywne, które nie uzależniają?” Struktura odpowiedzi prezentuje się następująco: 52% badanych udzieliło poprawnej, tj. przeczącej odpowiedzi; 3% błędnej, z kolei 40% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi. 5% ankietowanych nie odpowiedziało na to pytanie.

Kolejne dwa pytania odnoszą się do postaw dorosłych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie wobec spożywania alkoholu przez najmłodszych, często swoich dzieci. Przede wszystkim tylko 55% badanych osób nigdy nie pozwala próbować alkoholu swojemu dziecku; natomiast 17% robi to raczej rzadko.

W kwestionariuszu zadaliśmy także pytanie o reakcję badanego na informację, że jego dziecko spożywa alkohol. **44% respondentów deklaruje, że zdecydowanie wyciągnęłoby konsekwencje.** 7% nie ma dzieci, więc nie wie jak postąpiłoby w takiej sytuacji. **Budujące jest zdanie 38% ankieterowanych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie, którzy porozmawialiby z dzieckiem o problemie i postarało się pomóc.**

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

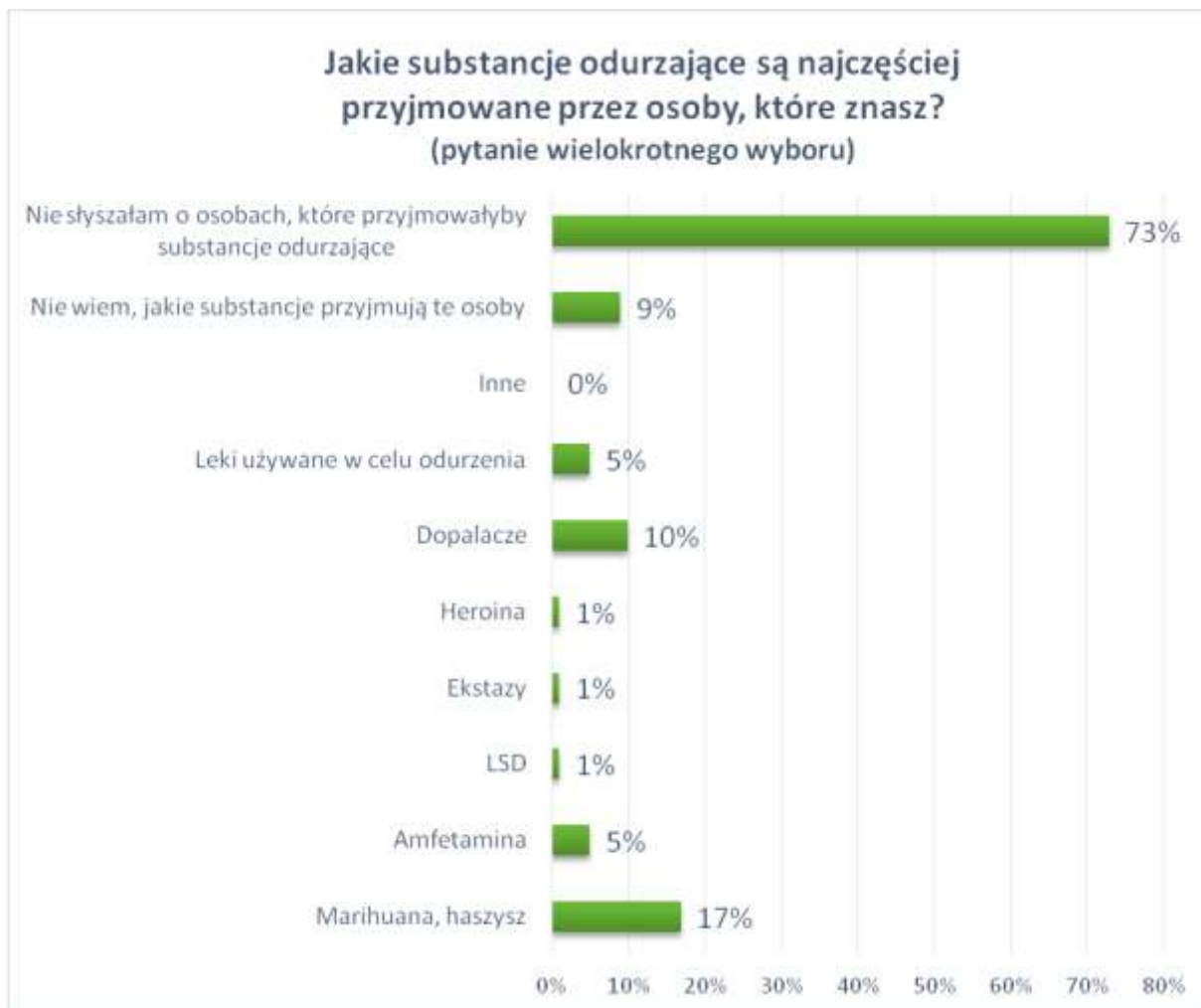
Kolejne badania postaw mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie wobec substancji psychoaktywnych rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczyło ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. **19% respondentów zna przynajmniej jedną do 5 osób zażywających substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze, a 76% odpowiedzi wskazuje, że badani w swoim środowisku nie mają osób przyjmujących substancje odurzające.**

95% deklaruje brak wiedzy na temat, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz – **17% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje**. Drugą co do popularności są dopalacze (10%).

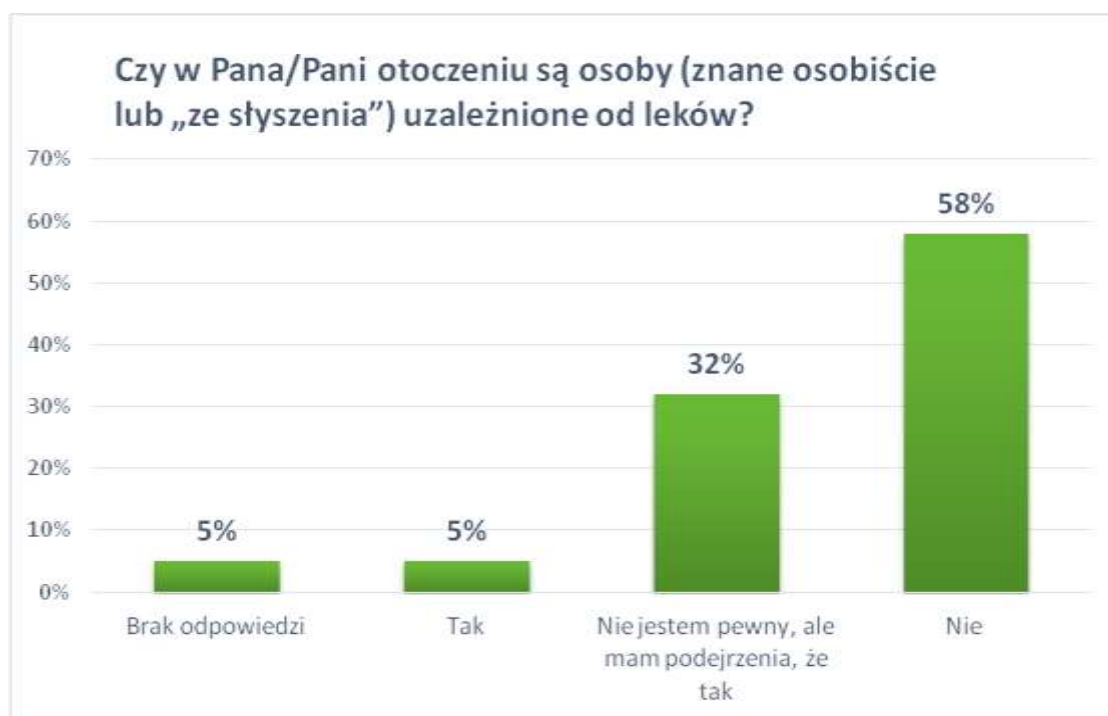
W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁷.*

Okazuje się, że w środowisku lokalnym ten problem jest spotykany. **32% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia, że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.** Z kolei,

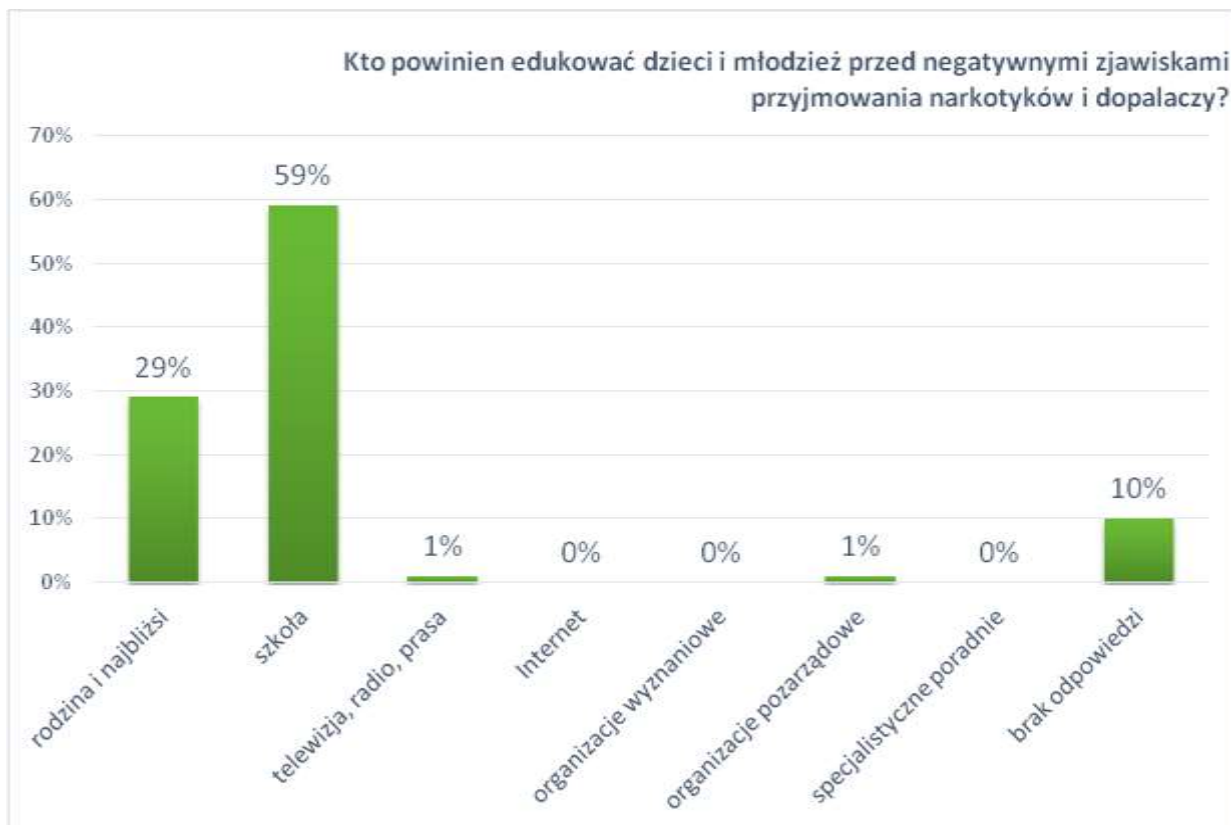
⁷Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 25.11.2018).

tylko 58% badanych stwierdza, że takich osób w swoim najbliższym otoczeniu nie ma. 5% odpowiedzi wskazuje przeciwnie.

Ze względu na coraz większą dostępność substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków i dopalaczy, zapytano także badanych o ich **opinie na temat podmiotów, które powinny być odpowiedzialne za edukację młodych ludzi**, kształtujących ich świadomość m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. **Okazuje się, że na pierwszym miejscu jest szkoła (59%), a następnie rodzina (29%).** Internet, organizacje wyznaniowe oraz specjalistyczne poradnie okazują się być dla badanych niewłaściwymi miejscami pozyskiwania wiedzy na temat działania narkotyków oraz dopalaczy.

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje sześciu stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie: **„Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa”** w 82% łącznie⁸ spotkało się z brakiem akceptacji wśród respondentów.

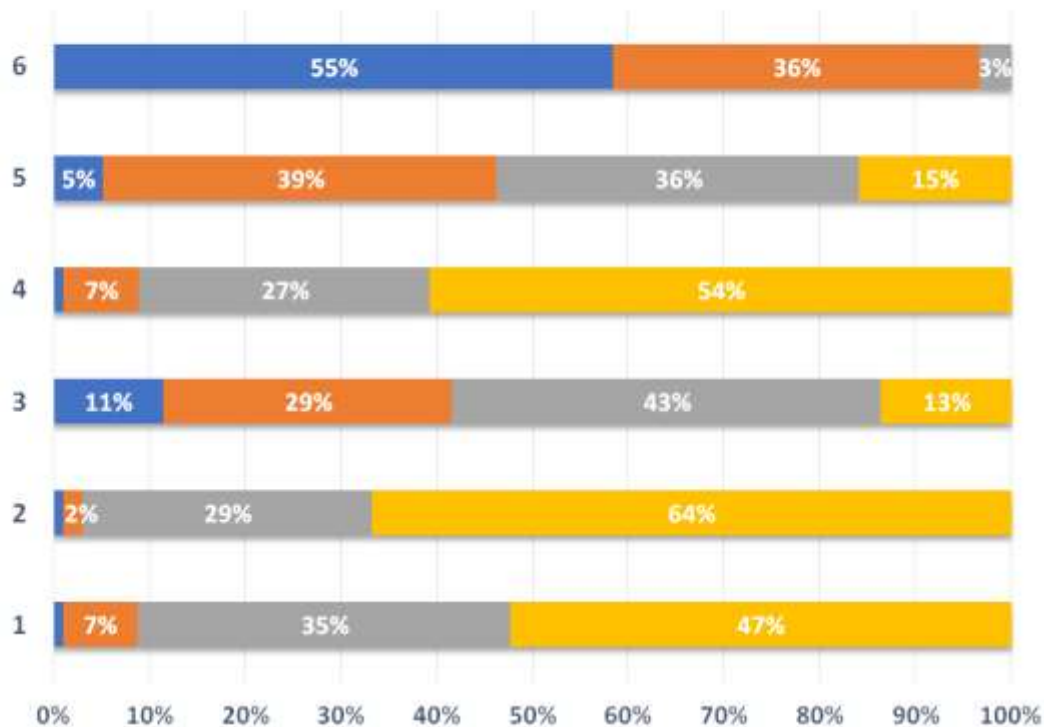
Kolejne twierdzenie: **„Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek”** również w pewnym stopniu odzwierciedla pozytywne podejście badanych do wychowania. **91% z nich zgadza się ze stwierdzeniem, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.**

Poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych prezentują się następująco: **łącznie 56% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych.** Co więcej, **81% mieszkańców nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.**

Postawy badanych mieszkańców wobec przemocy w kontekście wychowania opisują zdecydowanie inaczej kolejne dwa pytania: **Łącznie aż 44% respondentów nie utożsamia kary fizycznej z przemocą w rodzinie.** Co więcej, **łącznie 3% respondentów zdecydowanie zgodziło się z tym, że rodzice powinni budzić w dziecku strach.**

⁸Łącznie – suma odpowiedzi raczej nie zgadzam się i zdecydowanie się nie zgadzam.

Przekonania dotyczące wychowania*

	1	2	3	4	5	6
■ zdecydowanie tak	1%	1%	11%	1%	5%	55%
■ raczej tak	7%	2%	29%	7%	39%	36%
■ raczej nie	35%	29%	43%	27%	36%	3%
■ zdecydowanie nie	47%	64%	13%	54%	15%	0%

■ zdecydowanie tak ■ raczej tak ■ raczej nie ■ zdecydowanie nie

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

5 - Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.

6 - Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

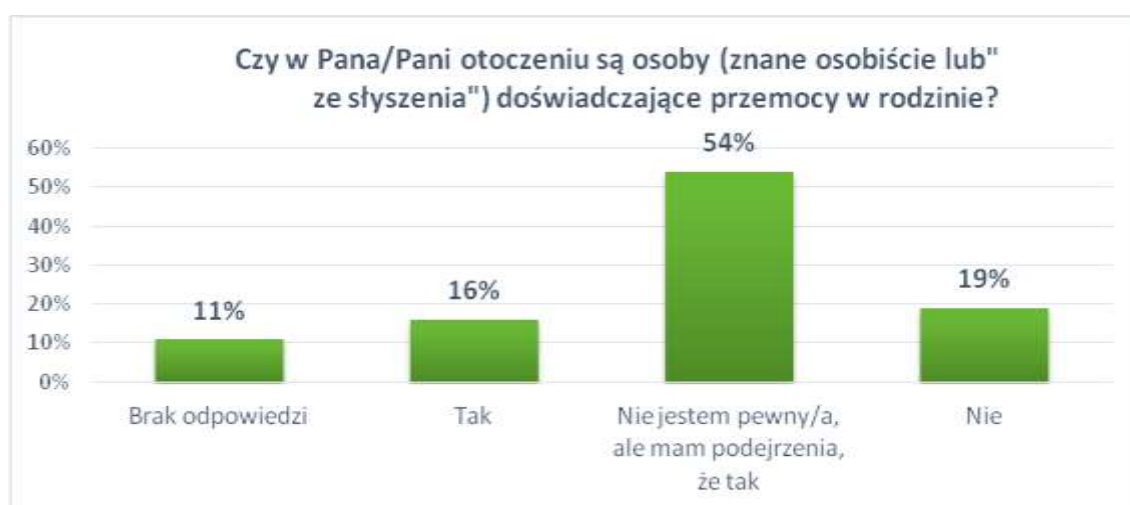
*brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie

Zjawisko przemocy w rodzinie

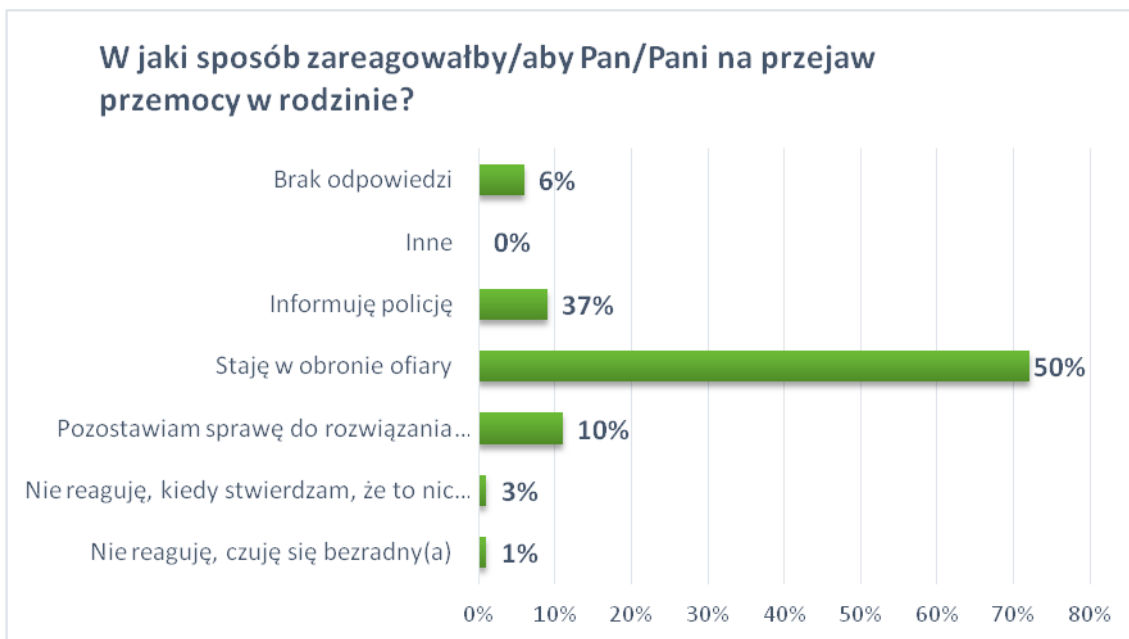
Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁹.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Aż 16% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 54% podejrzewa, że tak się dzieje. W sytuacji zachowań przemocowych 72% respondentów deklaruje, że stanęłoby w obronie ofiary, a 9% zawiadomiłoby policję. Zjawisko przemocy w rodzinie, w zamieszkiwanej miejscowości, jest dość częste – łącznie 67%. Tylko 1% odpowiedzi wskazujących, że jest ono bardzo rzadkie.

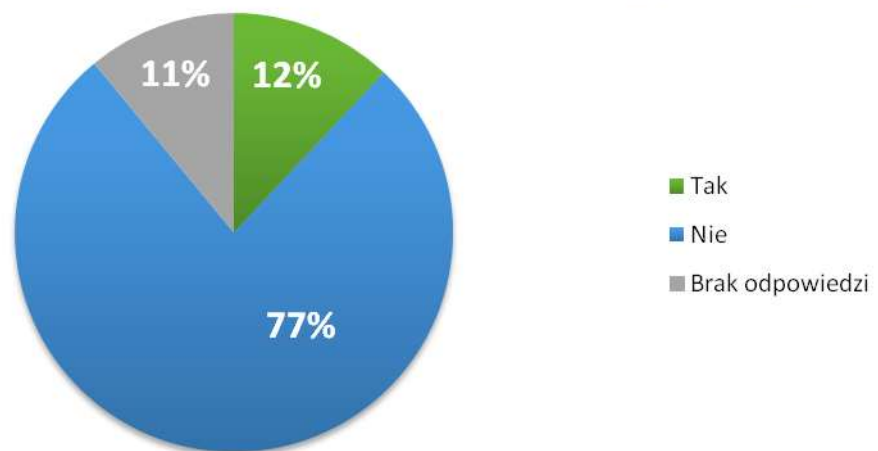
⁹CBOS, Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, czerwiec 2012.

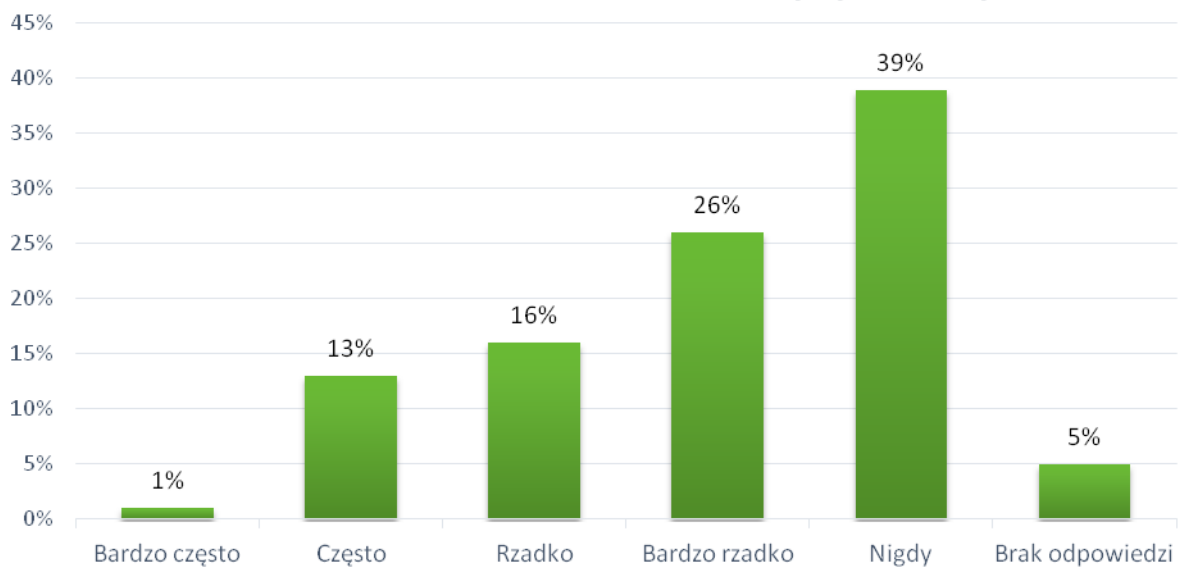
Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie koncentruje się na potrzebach i problemach mieszkańców. Wobec czego, w kwestionariuszu badani mieli możliwość udzielenia informacji zwrotnej na temat doświadczanej przemocy w rodzinie.

Wśród badanej grupy 12% doświadczyło przemocy od członka swojej rodziny. Kolejne pytanie odnosiło się do częstotliwości doświadczania przemocy. Odpowiedzi badanych pozwalają sądzić, że przemoc domowa w ich bezpośrednim otoczeniu występuje często (13%), a w przypadku 39% respondentów nie występuje.

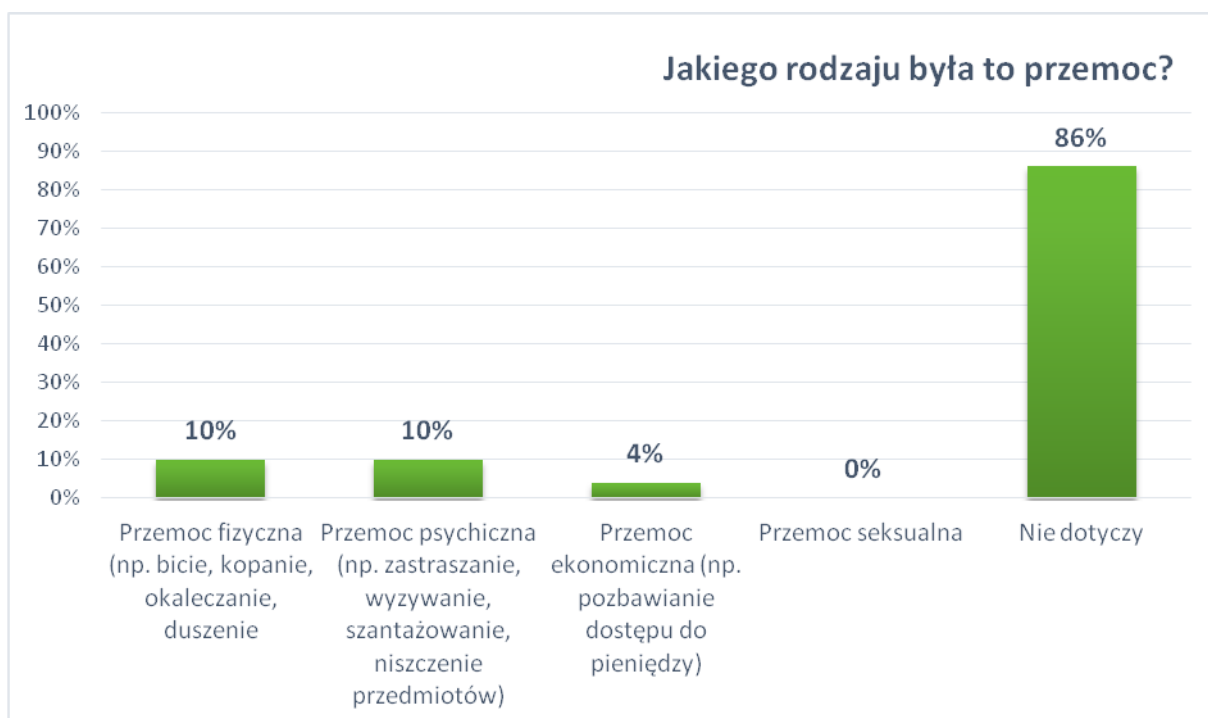
Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/i przemocy od członka swojej rodziny?

Jak często zdarzyło się Pani/Panu lub osobie z Pani/Pana otoczenia doświadczyć przemocy w rodzinie?

W dalszej kolejności kwestionariusza badani zostali zapytani o **rodzaj doświadczanej przez powyższe osoby przemocy**. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiały się przemoc fizyczna oraz psychiczna – po 10%,

Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 91% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. Jednak mieszkańcy gminy raczej nie są skłonni myśleć schematycznie o przemocy w **rodzinie i łącznie 94%¹⁰ uświadamia sobie, że przemoc może wystąpić w każdej rodzinie. Podobnie 82% zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

¹⁰Suma odpowiedzi: *raczej nieprawdziwe* i *zdecydowanie nieprawdziwe*.

Odpowiedzi „Zdecydowanie nieprawdziwe” i „Raczej prawdziwe” określają, że funkcjonujące wśród badanych przekonania na temat przemocy są bardzo pozytywne:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa – nikt nie powinien się wtrącać” (95%);
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” (96%);
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy” (66%);
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” (91%).

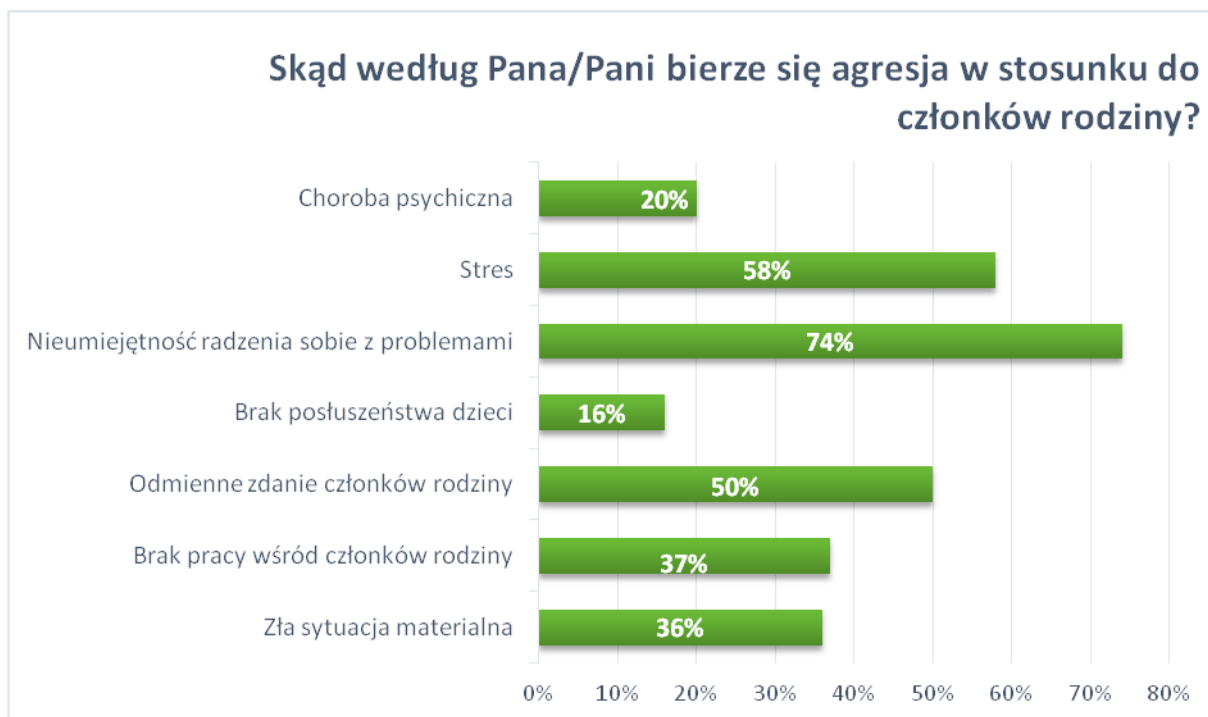
Należy jednak zwrócić uwagę na odpowiedzi „Nie ma czegoś takiego, jak gwałt w małżeństwie” - zdanie to jest „raczej prawdziwe” dla 6% badanych, a aż 5% całkowicie zgadza się z tym stwierdzeniem. Odpowiedź „Zdecydowanie nieprawdziwe” oceniło tylko 39% osób.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie nie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nie-prawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	52%	39%	5%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	1%	1%	23%	71%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	25%	57%	7%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	0%	17%	78%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	13%	83%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.	3%	20%	41%	25%
Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.	5%	6%	44%	39%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	1%	3%	21%	70%

**brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie*

Zdaniem mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie przyczyn agresji wobec członków rodziny należy poszukiwać kolejno w: nieumiejętności radzenia sobie z proble-

mami (74%); stresie (58%); odmiennym zdaniu członków rodziny (50%); braku pracy wśród członków rodziny (37%); złej sytuacji materialnej (36%).

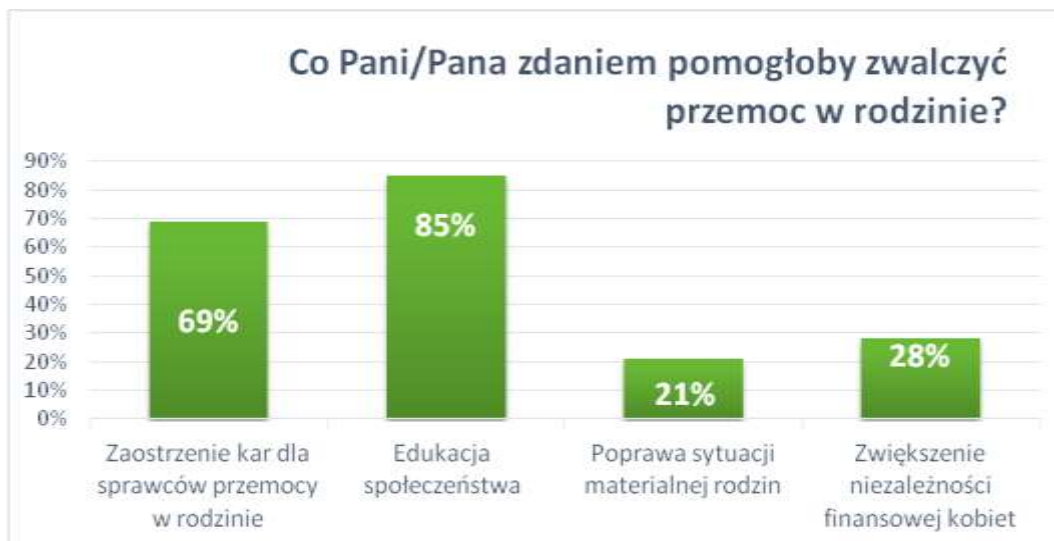
Kolejne pytanie odnosiło się do następującej kwestii: **Jak często Pana/Pani zdaniem w przypadku przemocy w rodzinie zdarza się:**

TWIERDZENIA	<i>Bardzo często</i>	<i>Czasami</i>	<i>Raczej rzadko</i>	<i>Nigdy</i>
Niepodjęcie interwencji przez policję, mimo zgłoszenia.	0%	31%	34%	22%
Wycofanie zgłoszenia przez osobę zgłaszającą.	38%	53%	5%	1%
Umarzanie sprawy przez prokuraturę.	6%	36%	40%	13%
Złe warunki i procedury przesłuchiwa- nia poszkodowanych.	7%	24%	45%	14%
Orzekanie zbyt łagodnych wyroków.	54%	33%	7%	2%
Długotrwałe dochodzenie i postępowanie sądowe.	86%	9%	1%	0%

*brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło **opinii badanych na temat możliwych rozwiązań ograniczających przemoc w rodzinie**. Z największą przychylnością respondentów spotkały się propozycje:

- o edukacja społeczeństwa (85%);
- o Zaostrzenie kar dla sprawców przemocy w rodzinie (69%);
- o Zwiększenie niezależności finansowej kobiet (28%).

Jedno z pytań w ankiecie dotyczyło przykrych i niepokojących przeżyć, czy sytuacji związanych z działaniem osób znajdujących się w stanie nietrzeźwości. 41% osób wskazało, że takich sytuacji nie było, a 10% odpowiedziało twierdząco.

*brak sumy 100% oznacza, że nie wszyscy respondenci odpowiedzieli na zadane pytanie

2.2 Badania ankietowe w placówkach oświatowych na terenie gminy Ząbkowice Śląskie

2.2.1 Cel i metodologia badań

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, dopalaczy) oraz przemocy. W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w gminie Ząbkowice Śląskie.

2.2.2 Charakterystyka grupy badanej

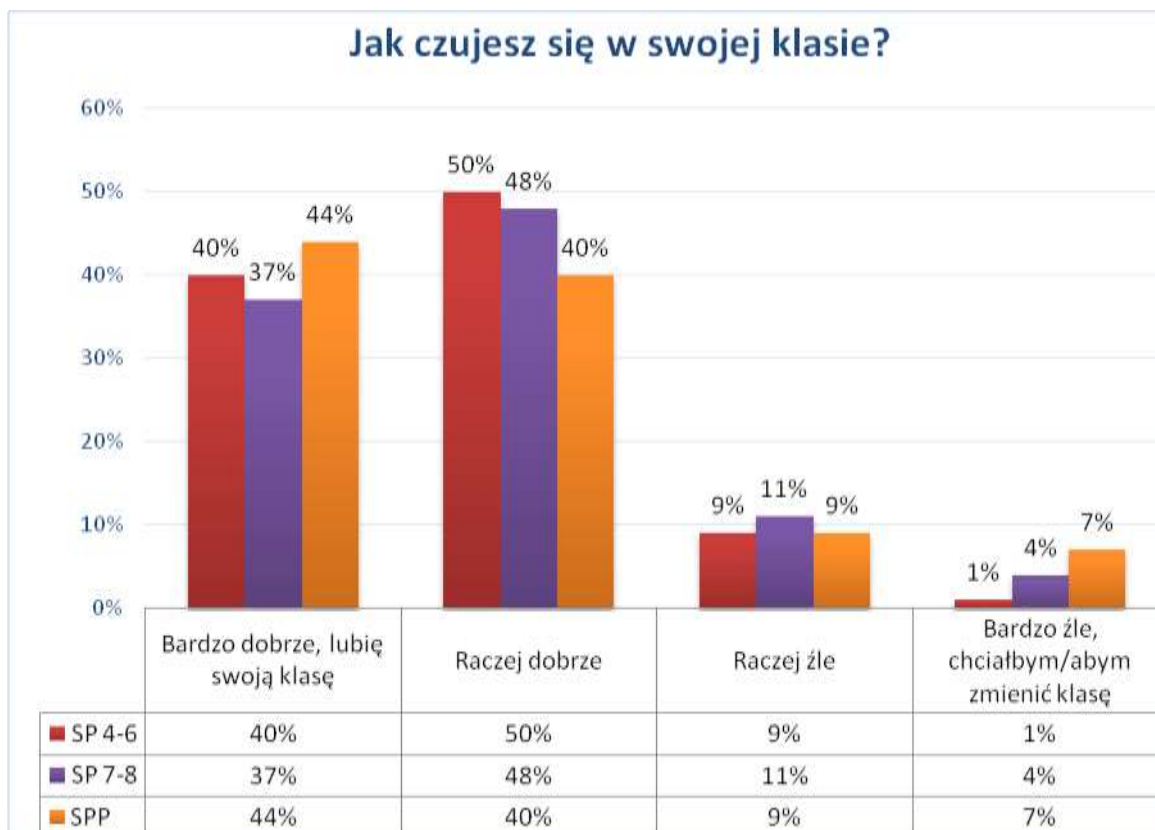
Liczebność grup badanych	
Szkoły Podstawowe klasy 4-6 (SP 4-6)	214
Szkoły Podstawowe klasy 7-8 (SP7-8)	158
Szkoły ponadpodstawowe (SPP)	802
ŁĄCZNIE	1174

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

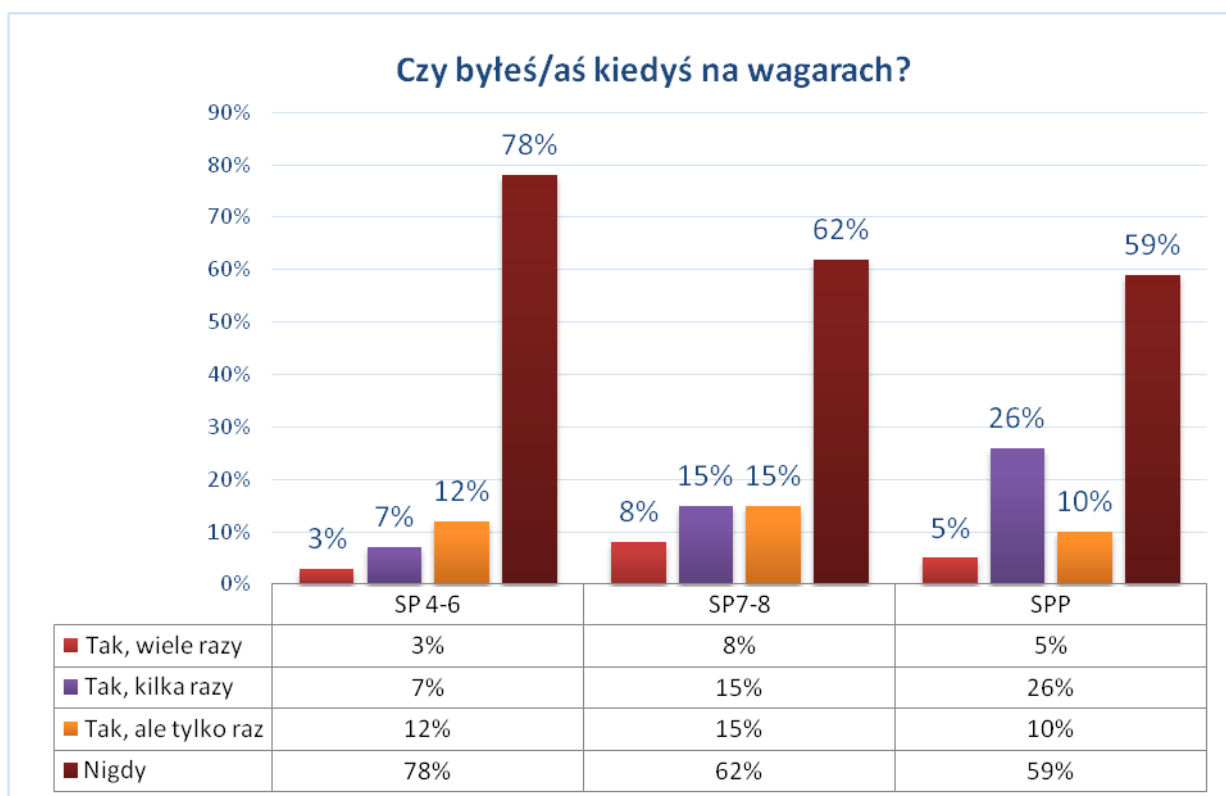
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające: najlepiej w klasie czują się uczniowie klas SP4-6 (łącznie 90%¹¹).

¹¹ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

Takiego samego zdania jest 85% uczniów klas SP7-8 i 84% uczniów SPP. Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **pewien odsetek wszystkich uczniów** przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chcieliby zmienić klasę.

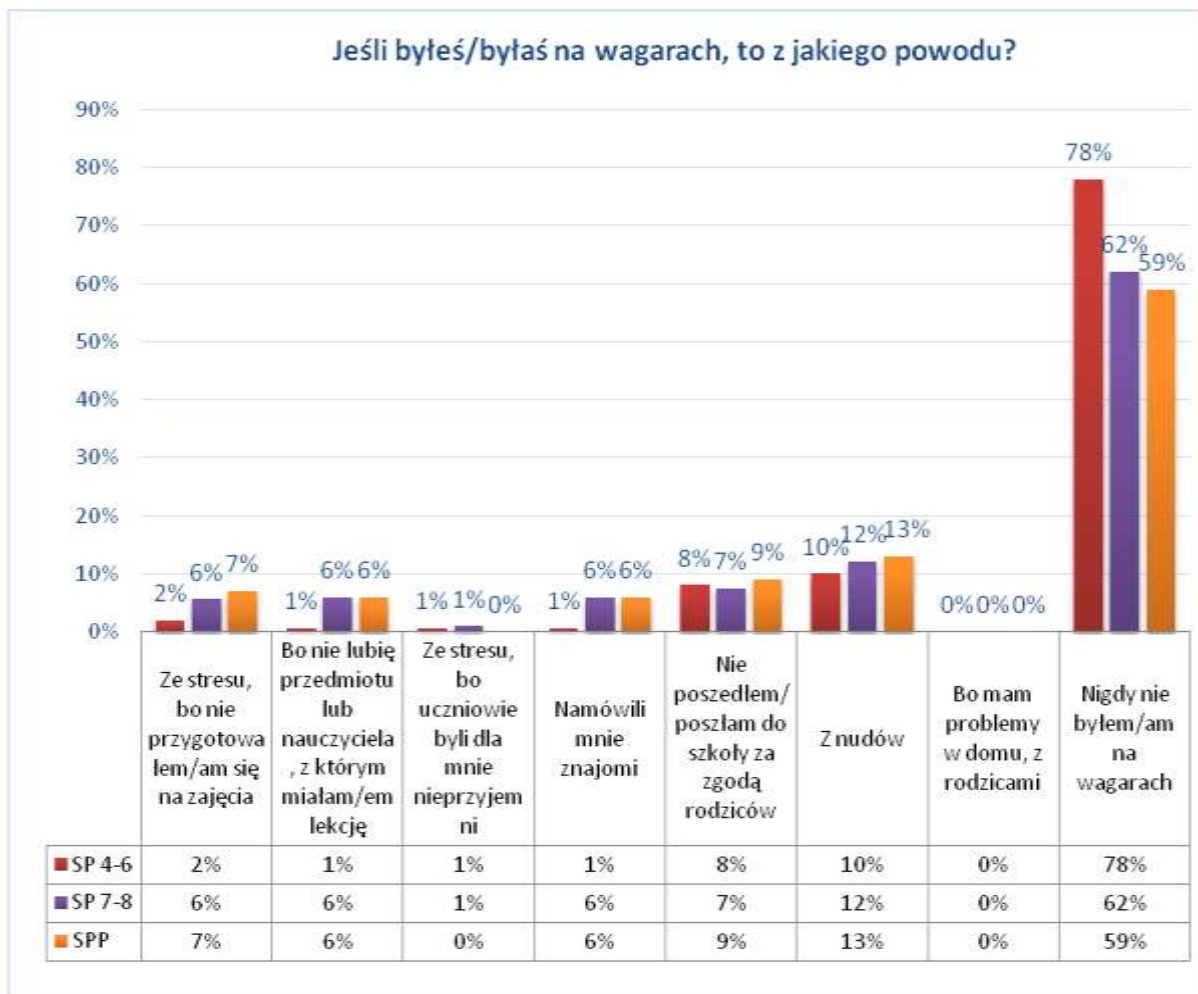

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie klas 4-6 SP w przeważającej części nigdy nie byli na wagarach (78%) lub byli na nich tylko raz (12%). Odsetek osób wagarujących wzrasta wraz z wiekiem – w klasach 7-8 SP już tylko 62% uczniów przyznaje, że nigdy nie wagarowało. Najczęściej zdarza się wagarować uczniom SPP łącznie 31% odpowiedziało, że było na wagarach kilka lub wiele razy.**

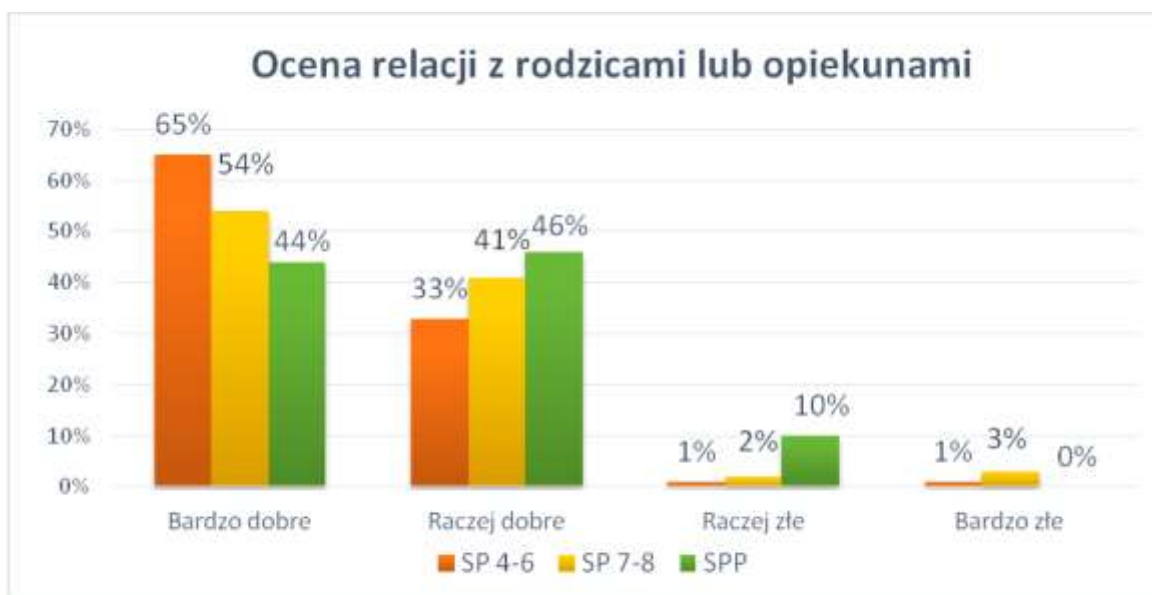
Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „*Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?*” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

Uczniowie, jeśli opuszczali lekcje, to często z nudów (SP4-6 – 10%; SP -8 – 12%; SPP – 13%) lub za zgodą rodziców (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 7%; SPP – 9%).

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie badanych szkół z Gminy Ząbkowice Śląskie deklarują w przeważającej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP4-6 – 98%; SP7-8 – 95%; SPP – 90%).** Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem – uczniowie starsi oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie młodszy, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

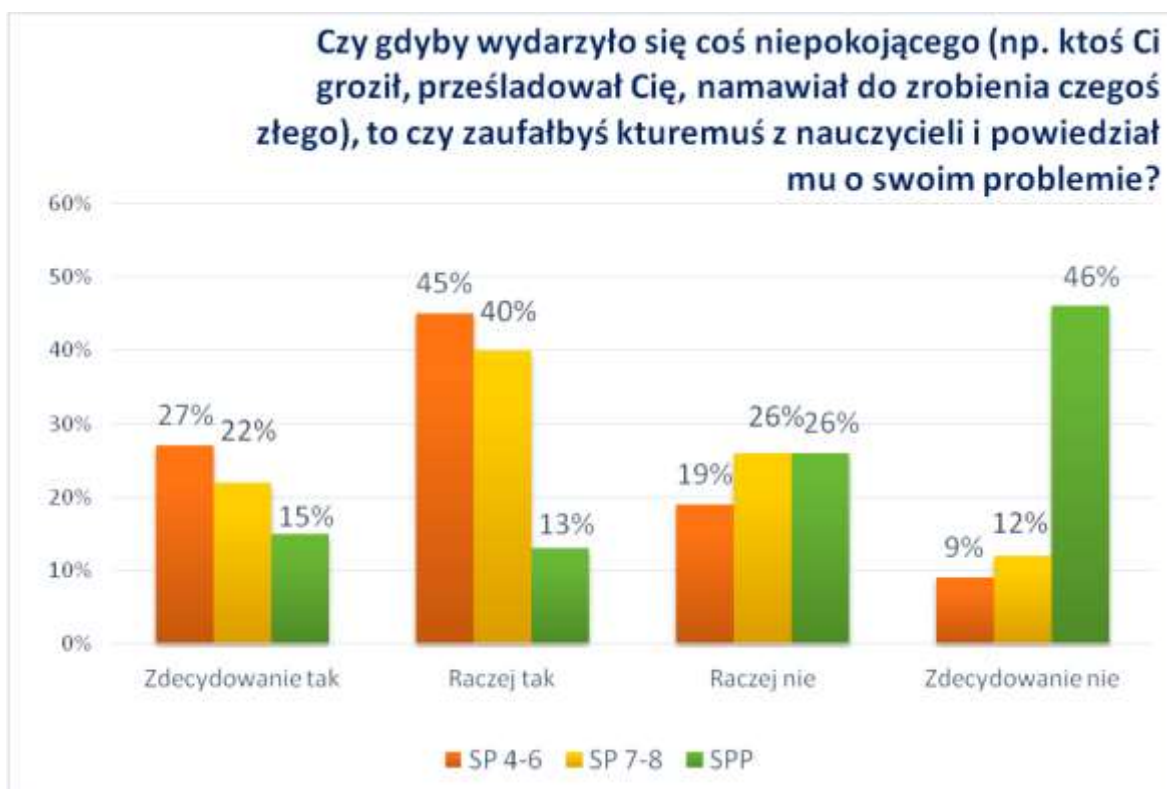
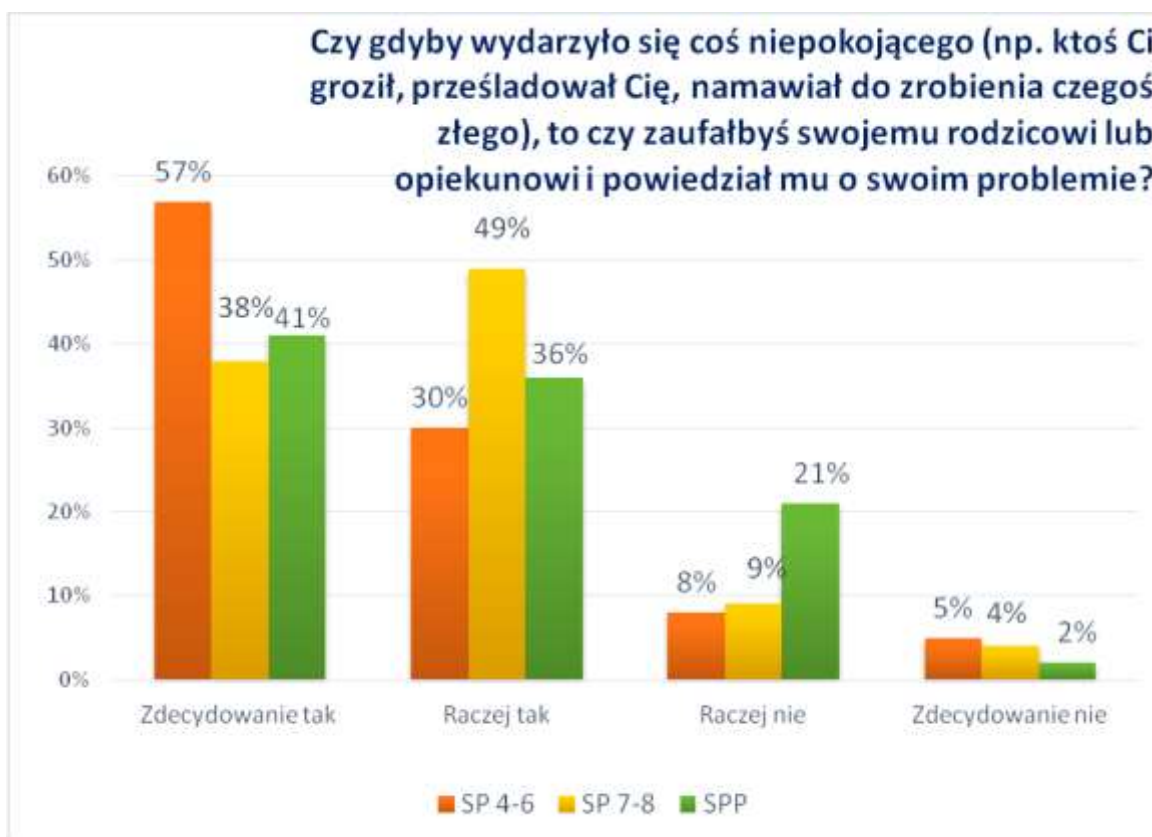

W ankiecie uczniowie odpowiedzieli również na podobne pytanie dotyczące osobno rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli. Pytanie dotyczyło reakcji ucznia na niepokojące wydarzenie (np. groźby, prześladowanie, namawianie do zrobienia czegoś złego), czy zaufałyby swojemu rodzicowi lub opiekunowi i powiedział mu o swoim problemie.

Łącznie 87% uczniów SP 4-6 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast 72% nauczyciela.

Również łącznie 87% uczniów SP 7-8 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 62% nauczyciela. Odpowiedzi negatywne (nauczyciel) to aż 38%.

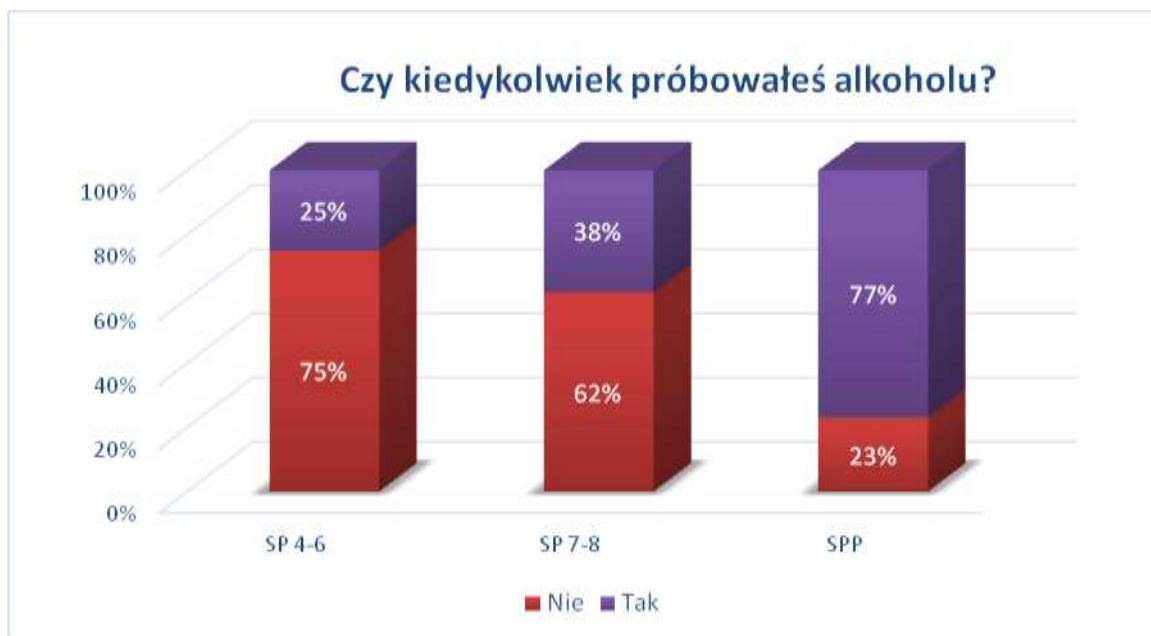
Wśród uczniów klasy SPP łącznie 77% uczniów odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 28% nauczyciela. Odpowiedzi negatywne (nauczyciel) to aż 72%. **Świadczy to ewidentnie o niskim poziomie zaufania do nauczycieli w szkole.**

2.2.3 Wyniki badań ankietowych

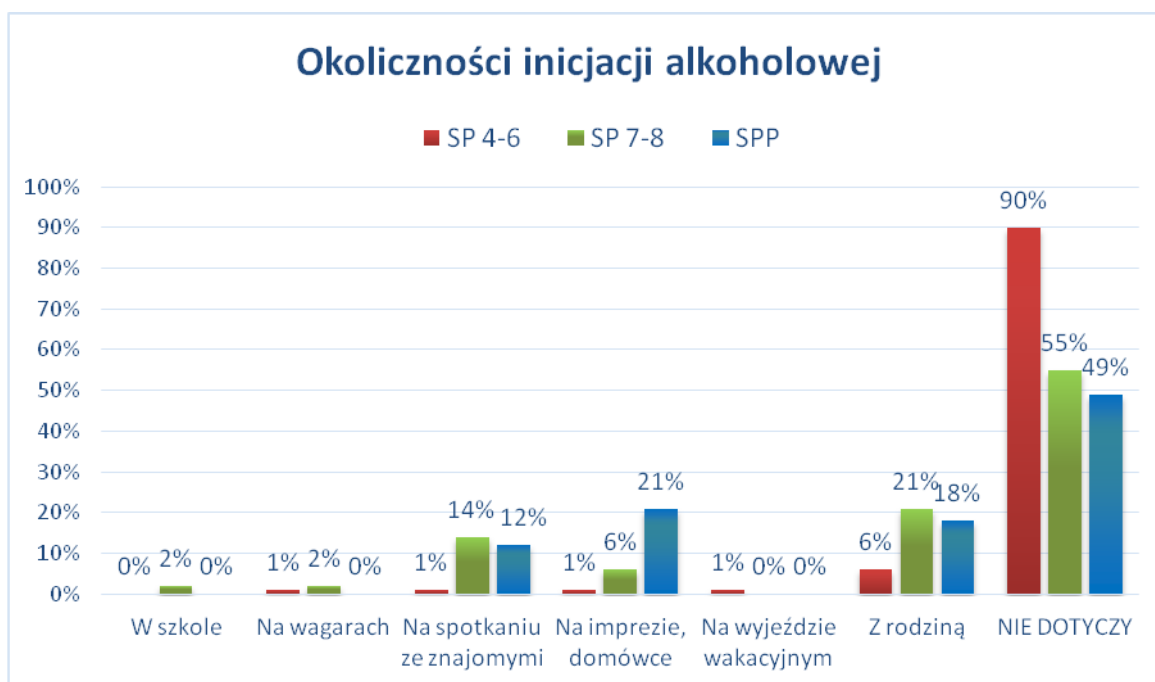
Substancje psychoaktywne: Alkohol

Inicjację alkoholową ma za sobą 25% uczniów SP4-6, 38% uczniów SP7-8 oraz 77% uczniów SPP.

Średnia wieku inicjacji alkoholowej dla uczniów klas młodszych szkół podstawowych wyniosła 10 lat, dla starszych - 11 lat, natomiast dla klas SPP - 13 lat.

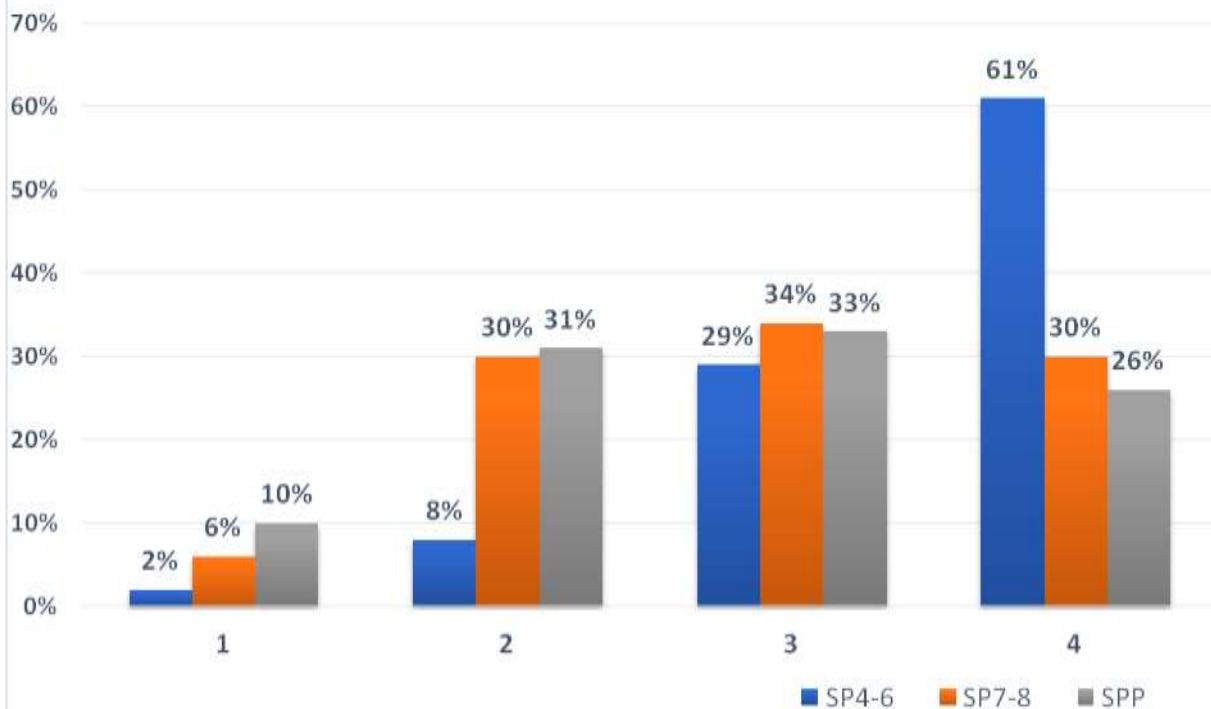
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów szkoły podstawowej, zarówno dla młodszych, jak i starszych uczniów, jest towarzystwo rodziny (odpowiednio 6% i 21%), a 18% w SPP. Aczkolwiek, większość badanych wskazała, że to pytanie ich nie dotyczy (odpowiednio 90%, 55% i 49%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych deklarowanymi okolicznościami pierwszego spożycia alkoholu są również spotkania za znajomymi (12%), impreza i domówka (21%).

Wynik wydaje się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Dla oceny postaw badanych uczniów wobec alkoholu istotna jest wiedza na temat, jaką opinię mają uczniowie na temat jego spożywania. Tylko 2% uczniów SP4-6 przyznało, że spożywanie alkoholu w ich wieku jest normalne. Wraz z wiekiem wzrasta tolerancja uczniów na podejmowanie prób picia alkoholu. 6% uczniów SP 7-8 i 10% uczniów SPP, odpowiedziało, że to normalne dla ich okresu rozwoju. 61% uczniów SP 4-6 zadeklarowało, że jest zdecydowanym przeciwnikiem picia alkoholu. Dla porównania, tę opcję wybrało 30% uczniów SP 7-8 i tylko 26% uczniów SPP.

Co sądzisz o piciu alkoholu?

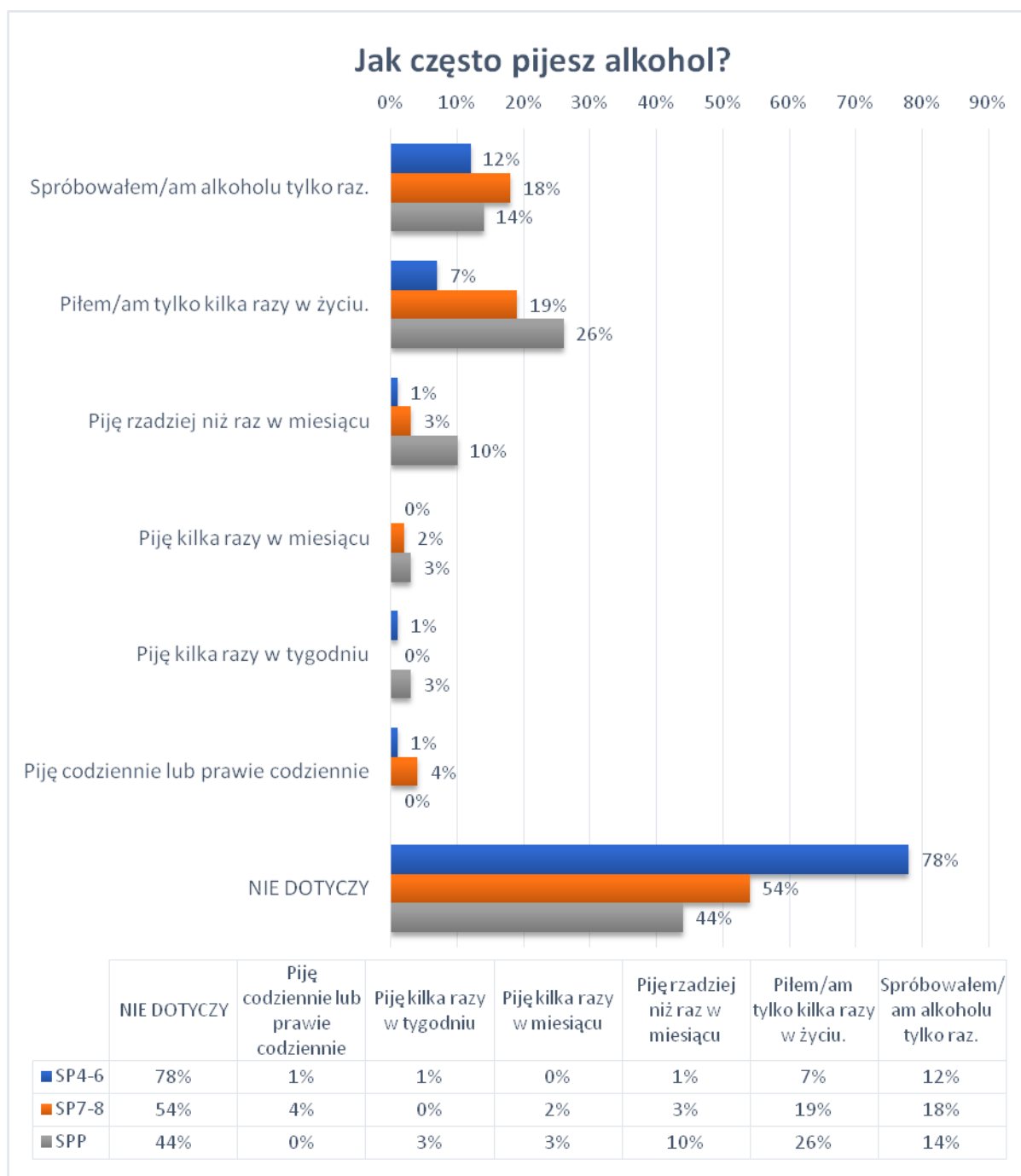
1 - To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie.

2 - To normalne, że próbujemy alkoholu, ale jesteśmy jeszcze za młodzi na picie.

3 - Poczekam z próbowaniem i piciem alkoholu aż będę starszy/a.

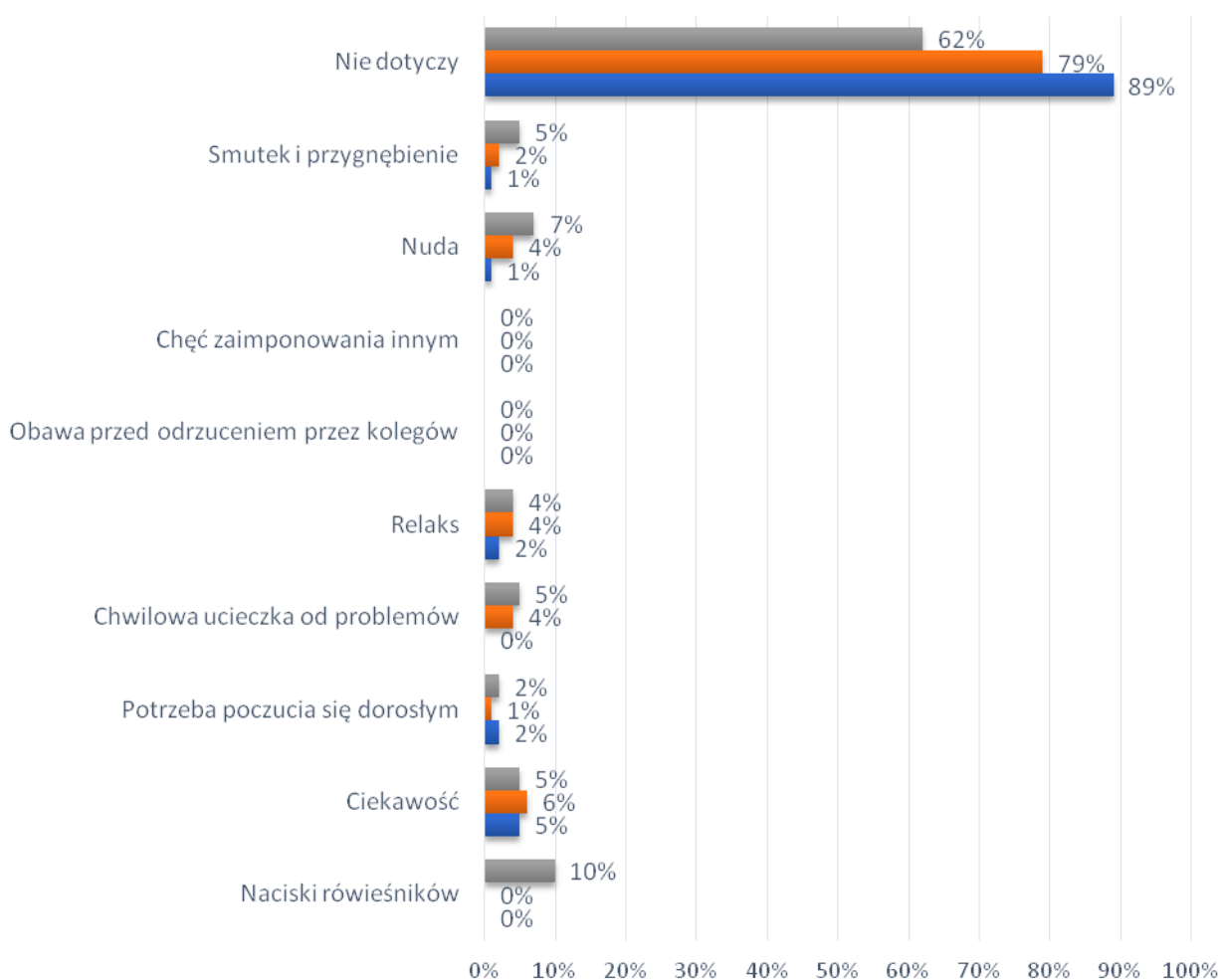
4 - Jestem przeciwnikiem/przeciwniczką alkoholu. Nigdy nie będę go pić.

Ważną kwestią było dla nas to, jak często młodzi ludzie sięgają alkoholu. **12% uczniów szkół SP4-6; 18% uczniów SP7-8 i 14% uczniów SPP miało jednorazowy kontakt z alkoholem. Rzadziej niż raz w miesiącu spożywanie alkoholu deklaruje 1% uczniów SP4-6; 4% uczniów SP7- i 10% uczniów SPP.** 3% uczniów klas SPP deklaruje, że pije alkohol kilka razy w miesiącu. Odsetek uczniów, których ta kwestia nie dotyczy, zgodnie z oczekiwaniami, zmniejsza się wraz z wiekiem uczniów: SP4-6 – 78%; SP7-8 – 54%; SPP – 44%.

Nie tylko częstotliwość, ale także **powody sięgania przez uczniów po alkohol** stają bardzo ważne przy projektowaniu działań profilaktycznych. **89% uczniów SP4-6; 79% uczniów SP7-8 i 62% uczniów SPP wskazało, że to pytanie ich nie dotyczy.** Najbardziej popularnymi odpowiedziami są nacisk rówieśników (10%) oraz nuda (7%).

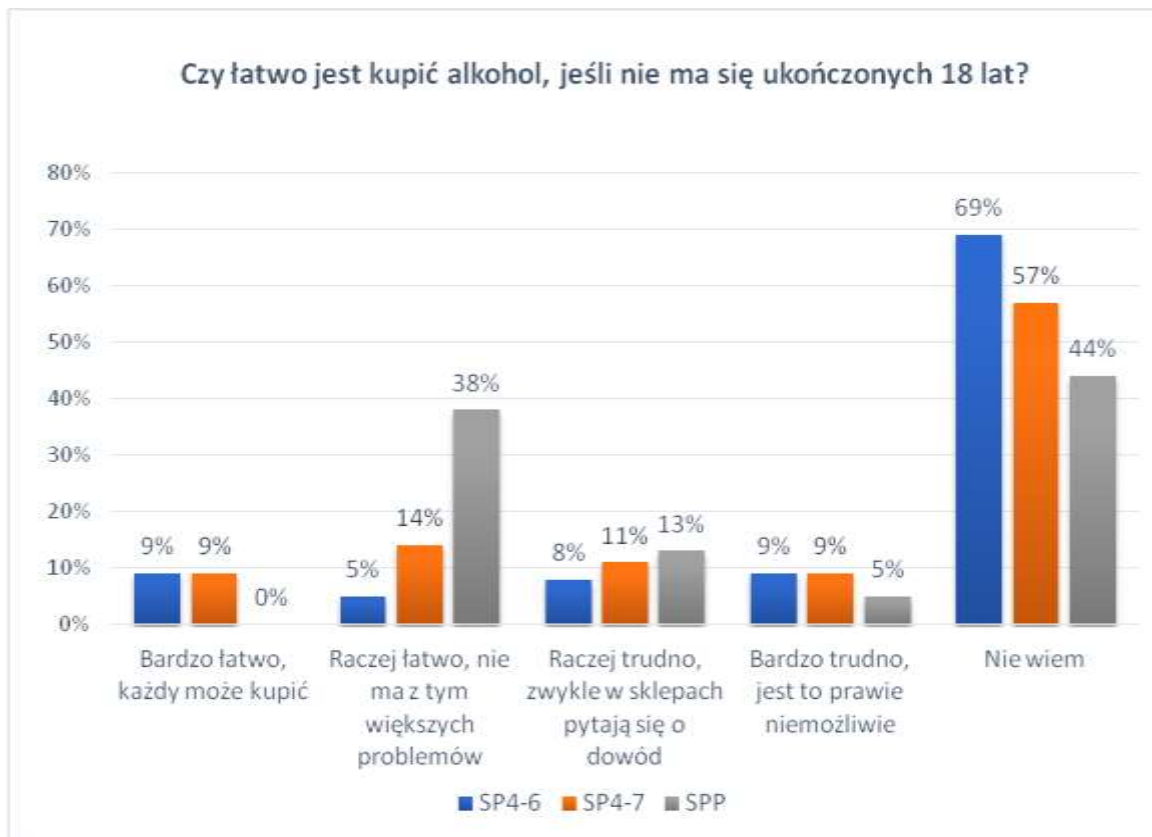
Z jakich powodów najczęściej sięgasz po alkohol? (pytanie wielokrotnego wyboru)

	Naciski rówieśników	Ciekawość	Potrzeba poczucia się dorosłym	Chwilowa ucieczka od problemów	Relaks	Obawa przed odrzuceniem przez kolegów	Chęć zaimponowania innym	Nuda	Smutek i przygnębienie	Nie dotyczy
■ SPP	10%	5%	2%	5%	4%	0%	0%	7%	5%	62%
■ SP7-8	0%	6%	1%	4%	4%	0%	0%	4%	2%	79%
■ SP4-6	0%	5%	2%	0%	2%	0%	0%	1%	1%	89%

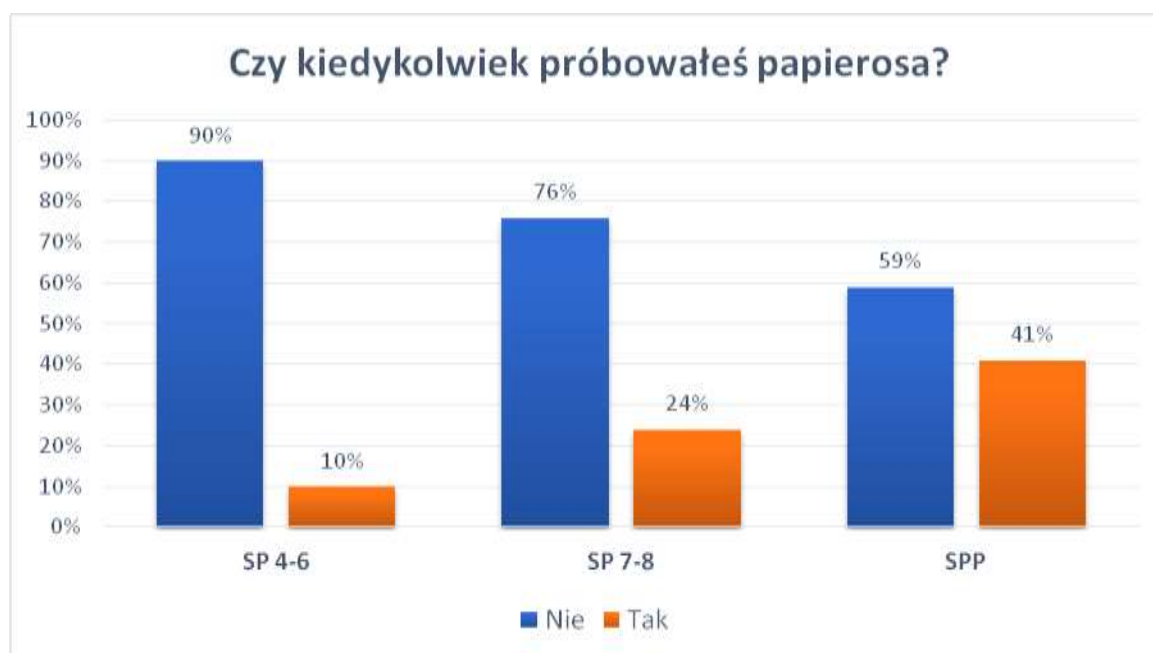
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 69% uczniów SP4-6; 57% uczniów SP7-8 i 44% uczniów SPP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Raczej**

łatwy i bardzo łatwy zakup alkoholu deklaruje: 14% uczniów SP4-6; 23% uczniów SP7-8 i 38% uczniów SPP.

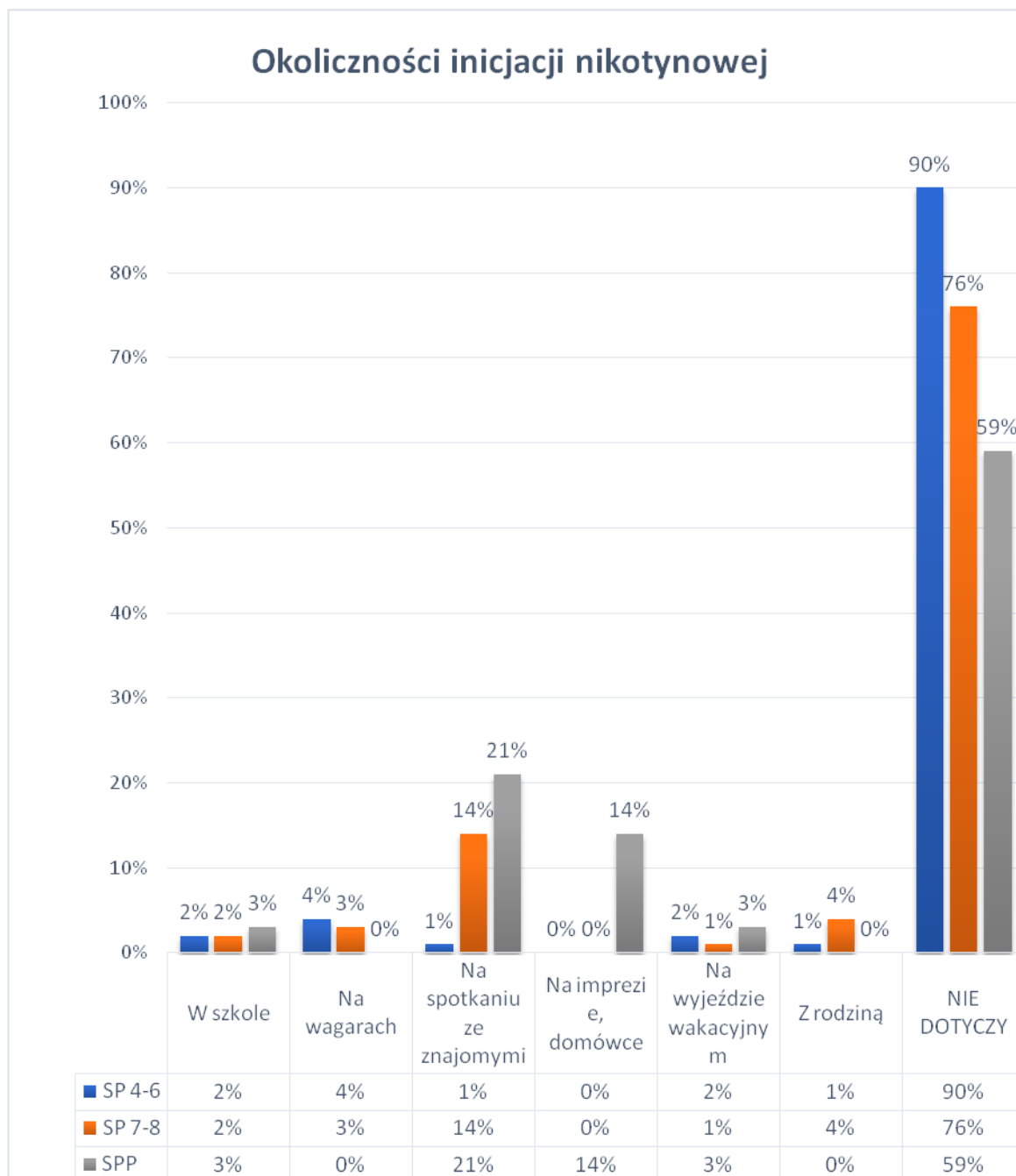

Substancje psychoaktywne: Papierosy

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów szkół w Mieście Ząbkowice Śląskie, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach miało to miejsce. **Inicjację nikotynową ma za sobą 10% uczniów SP 4-6; 24% uczniów klas SP 7-8 oraz 41% SPP.**

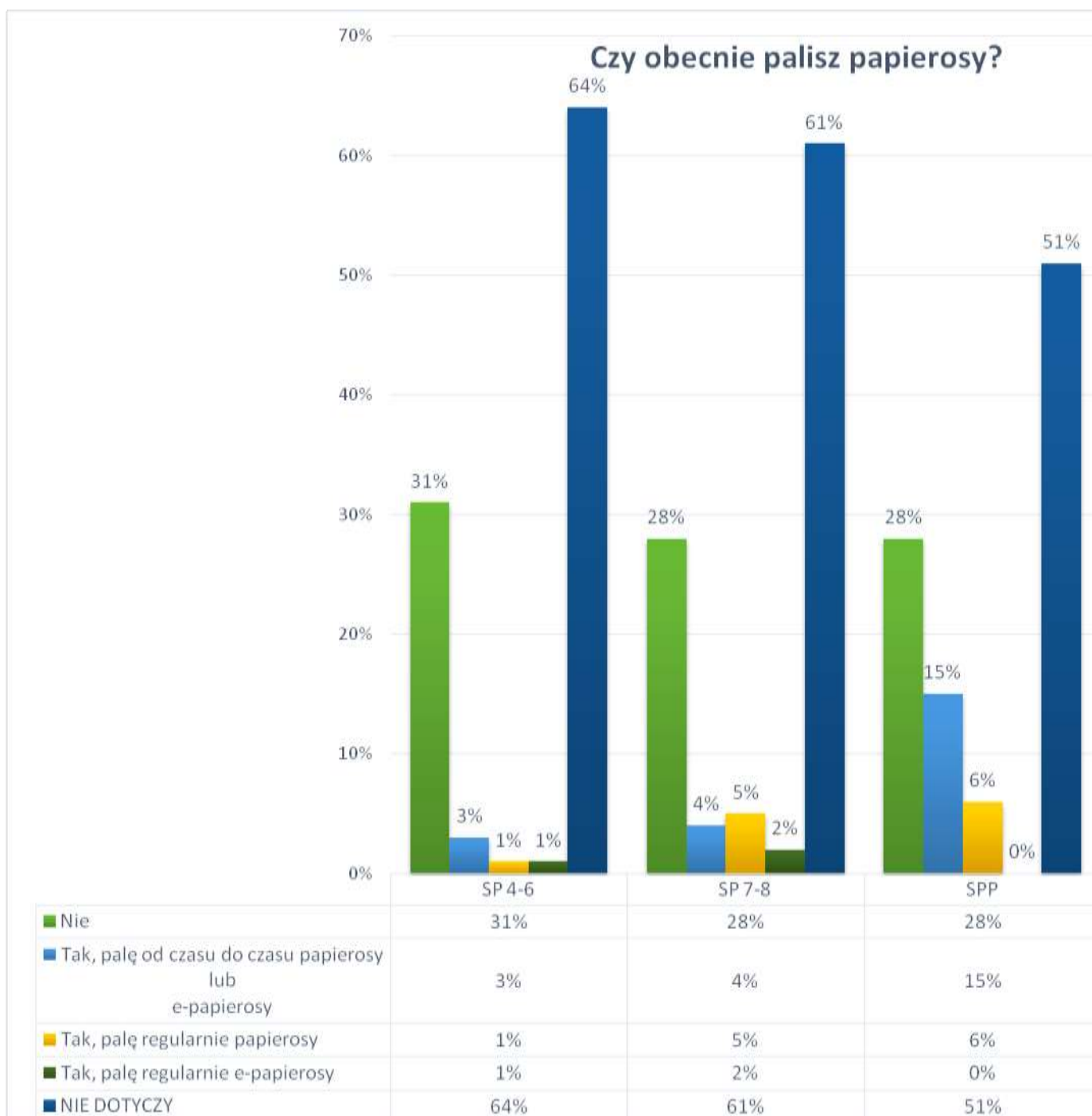

Najczęściej wskazywaną przez starszych uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8: 14%; SPP: 21%), w tym domówka (SPP: 14%). Najmłodszych uczniów wydaje się ten problem nie dotyczyć (90%).

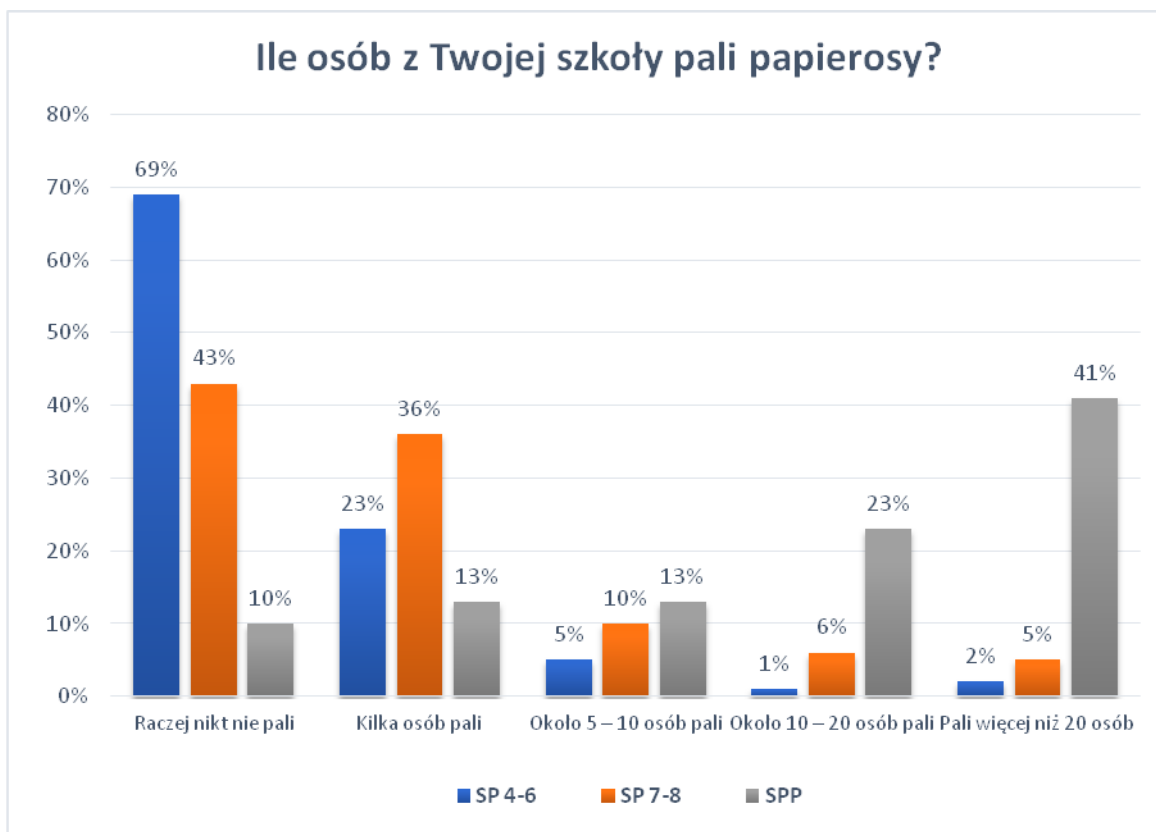

Większość uczniów Gminy Ząbkowice Śląskie, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (łącznie SP 4-6: 95%; SP 7-8: 89%; SPP: 89%)¹². 15% najstarszych uczniów przyznaje, że od czasu do czasu pali papierosy lub e-papierosy.

¹² Suma odpowiedzi *Nie* i *Nie dotyczy*.

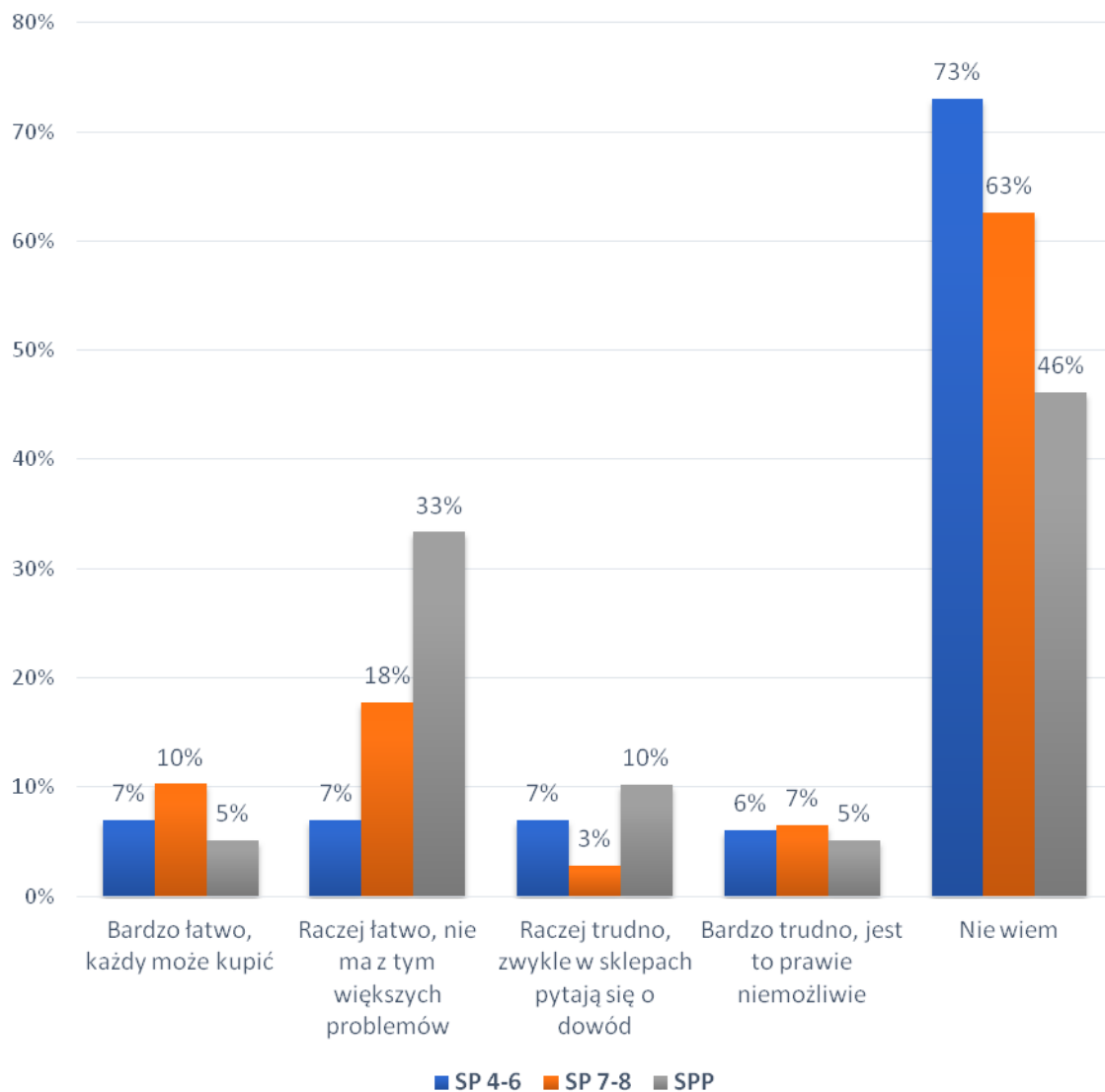

Uczniowie najmłodszych klas SP prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 92%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych i najstarszych uczniów. Wśród uczniów klas SP 7-8 podobnie stwierdza już 79% uczniów i 23% uczniów SPP. Z kolei, aż prawie połowa uczniów SPP (41%) deklaruje, że w ich otoczeniu jest ponad 20 osób, które palą papierosy.

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Ponad połowa uczniów klas podstawowych nie znało odpowiedzi na to pytanie (SP 4-6: 73%; SP 7-8: 63%).** Uczniowie szkół ponadpodstawowych mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy. 46% uczniów SPP wskazało, że nie wie, a łącznie 38% uczniów SPP oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.

Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań wskazują, że 98% uczniów SP4-6; 91% uczniów SP7-8 i 87% uczniów SPP nie miało kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.

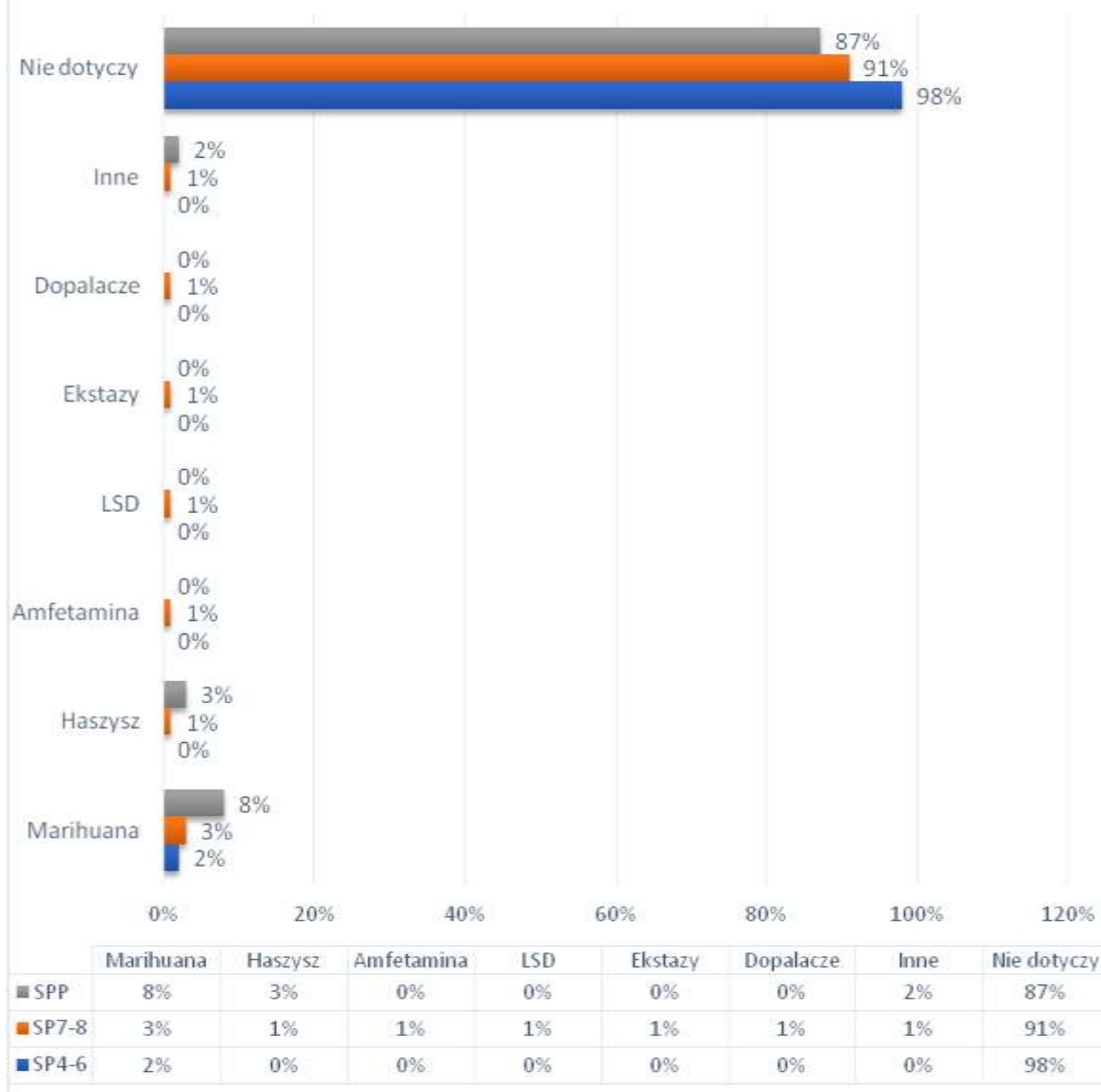

Z wypowiedzi badanych uczniów wynika, że ten problem w większości ich nie dotyczy (SP 4-6 – 98%; SP 7-8– 91%; SPP – 87%). Jednak niepokojące jest, że część uczniów miało swój pierwszy kontakt z tymi substancjami na spotkaniu ze znajomymi (SPP - 10%), na wagarach (SP7-8- 4%, SPP - 3%).

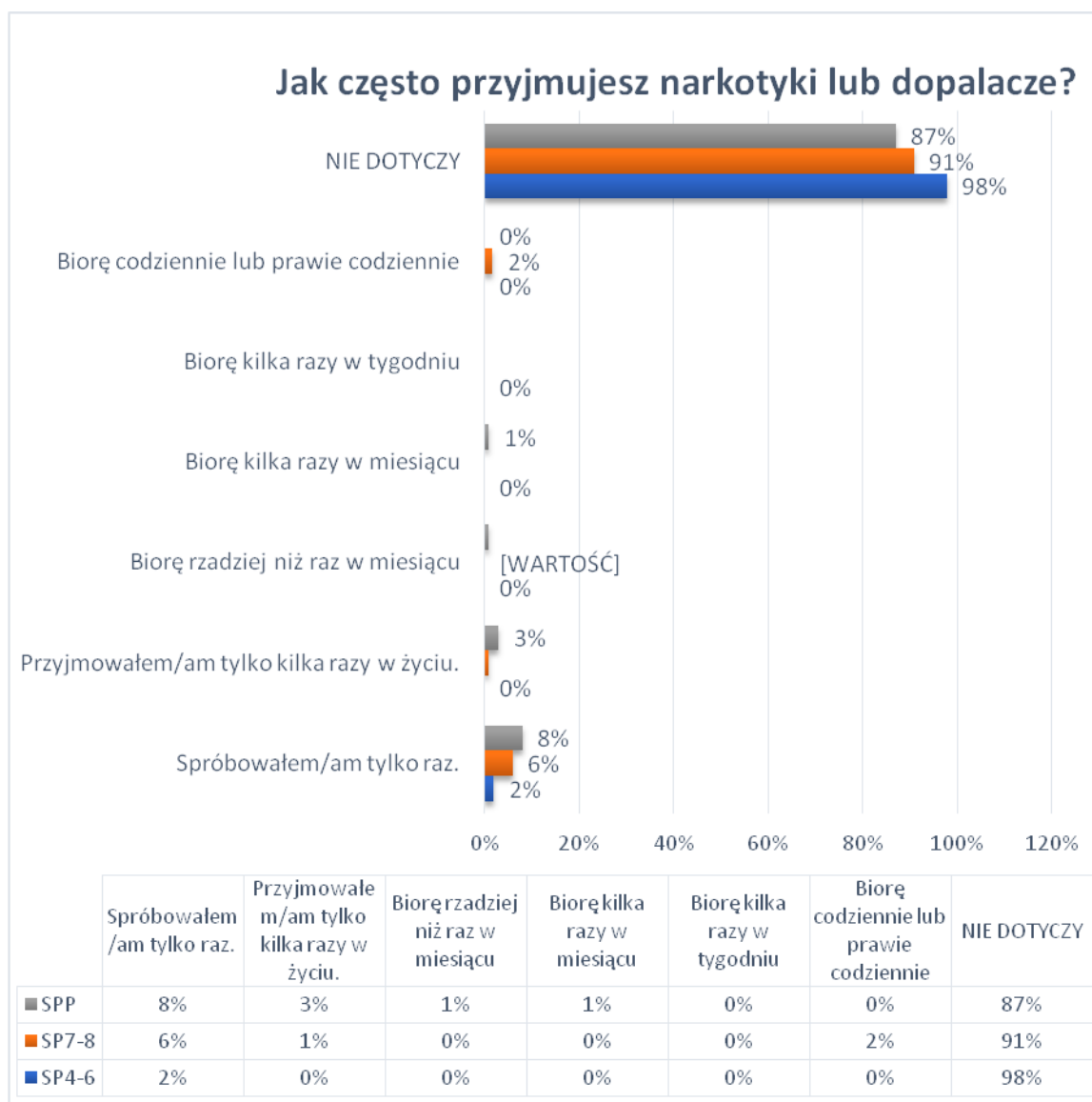

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana (SP7-8 – 3%; SPP – 8%).

Rodzaj przyjmowanych substancji (pytanie wielokrotnego wyboru)

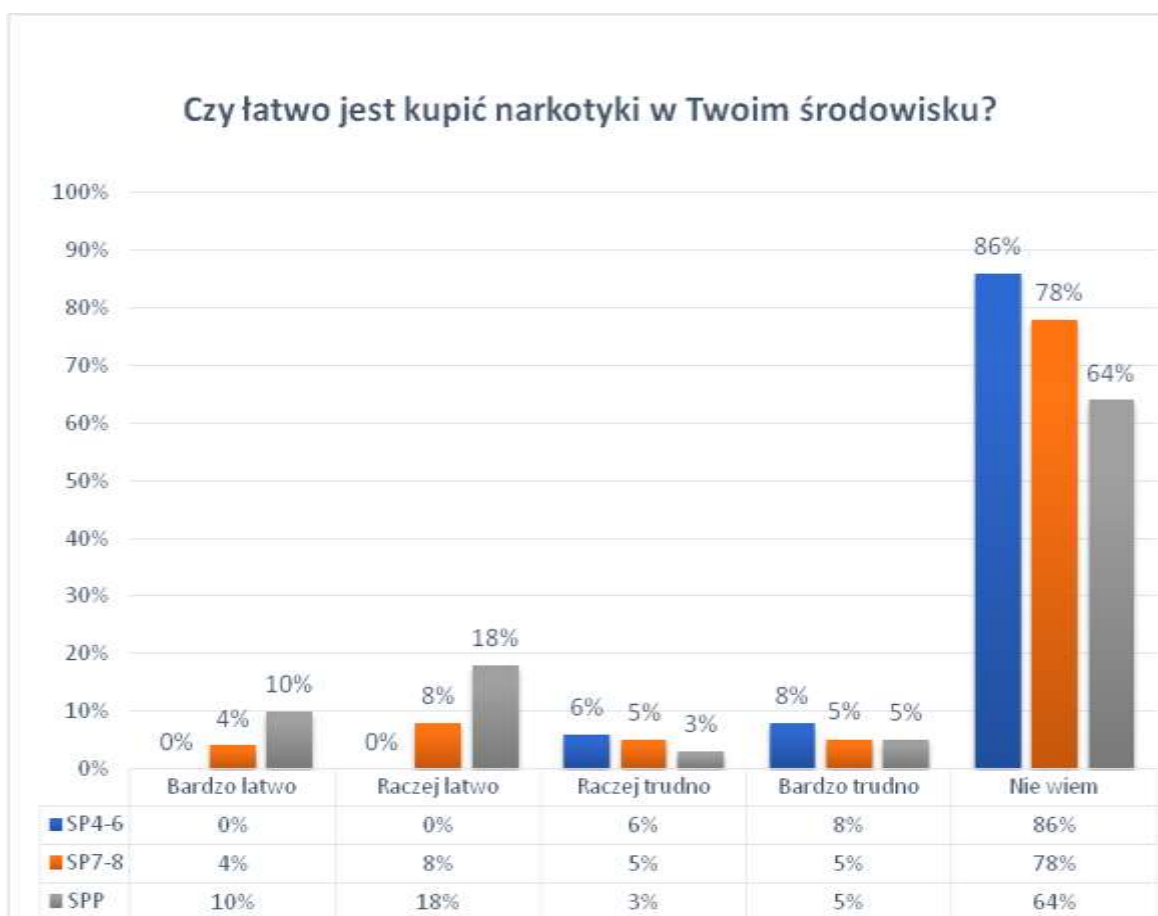
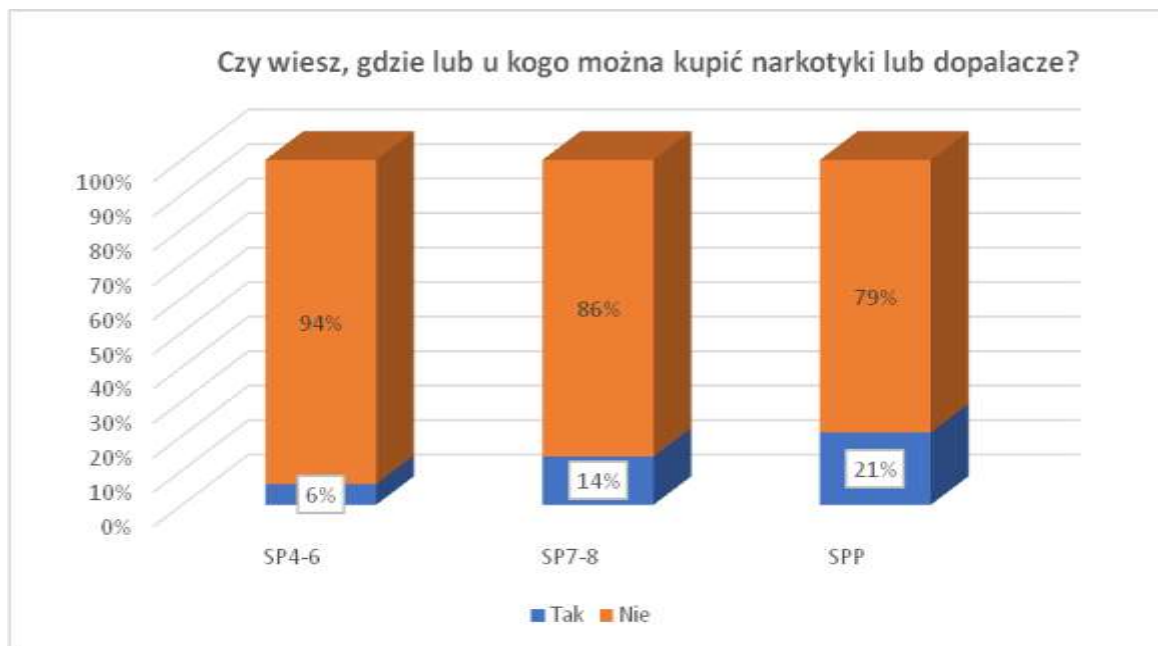

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w większości odpowiedź deklarowali, że ten problem ich nie dotyczy (SP4-6 – 98%; SP7-8 – 91%; SPP – 87%).

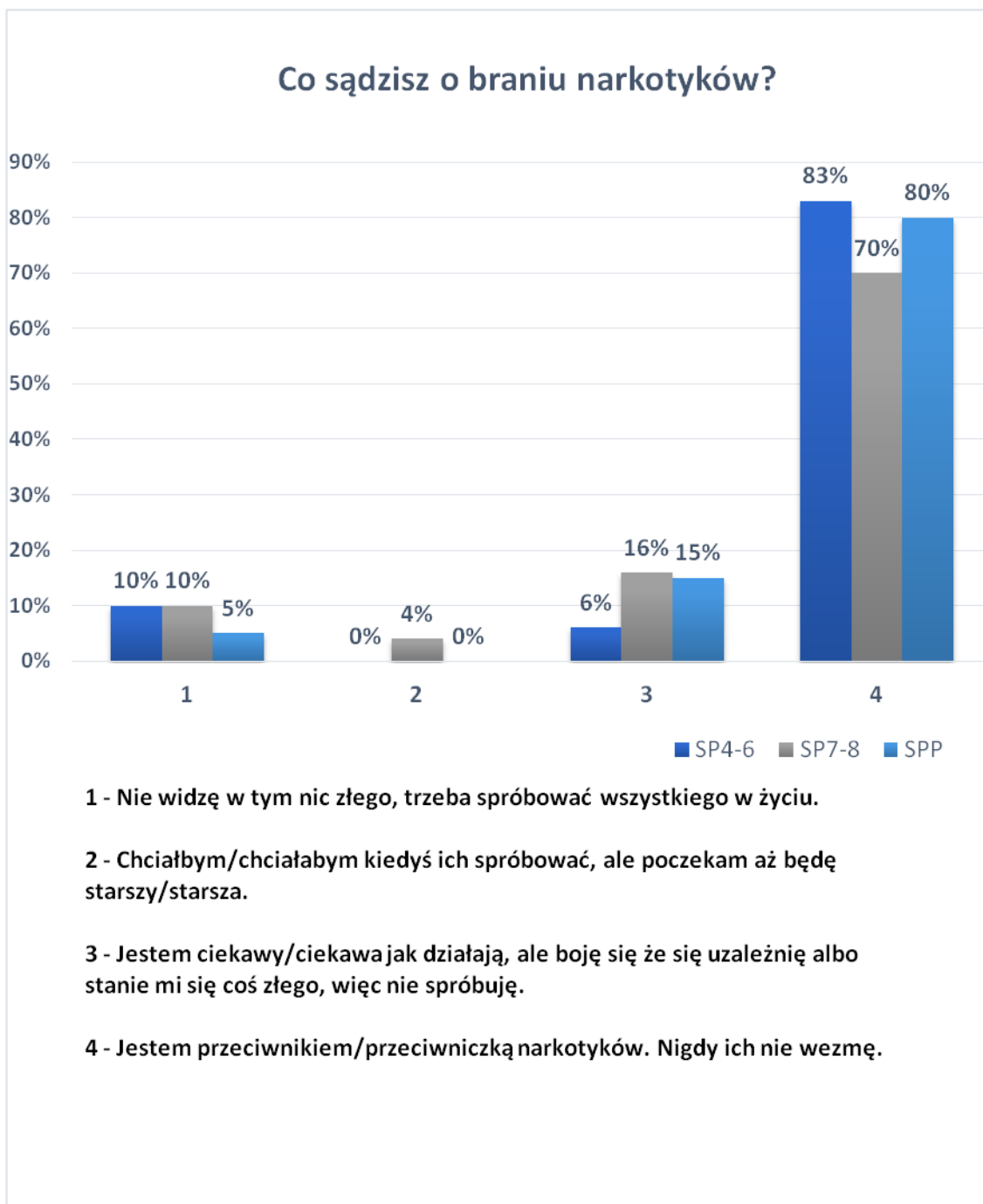

Wykresy na kolejnej stronie przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów: SP4-6 (94%); SP 7-8 (86%); SPP (79%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.** Jednocześnie, 86% uczniów SP4-6; 78% uczniów SP7-8 i 64% uczniów SPP deklaruje, że nie wie, czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze. Łącznie 28% najstarszych uczniów przyznaje, że łatwo lub raczej łatwo, co może wska-

zywać, że mają oni lub ich rówieśnicy za sobą pierwsze próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Zdecydowana większość uczniów SP4-6 jest przeciwnych braniu narkotyków/dopalaczy (83%). Ponad połowa badanych starszych uczniów SP7-8 (70%) i SPP (80%) jest podobnego zdania.

Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 4-6

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	32%	22%	12%	36%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	8%	18%	22%	52%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	63%	11%	9%	17%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	8%	4%	13%	75%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	13%	12%	16%	59%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	8%	18%	22%	52%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	7%	4%	15%	74%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	56%	19%	4%	21%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	12%	20%	23%	45%

Aż 54% uczniów SP 4-6 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Ponadto aż 75% uczniów uważa, iż jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni. Wyniki świadczą bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zga- dzam się</i>	<i>Raczej nie zga- dzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	36%	34%	8%	22%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	19%	21%	25%	35%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	52%	19%	10%	19%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	10%	5%	22%	63%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	15%	14%	22%	49%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	5%	20%	68%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	57%	19%	5%	19%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	12%	6%	20%	62%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	8%	6%	26%	60%

Aż 70% uczniów SP 7-8 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 40% uczniów uważa, iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.

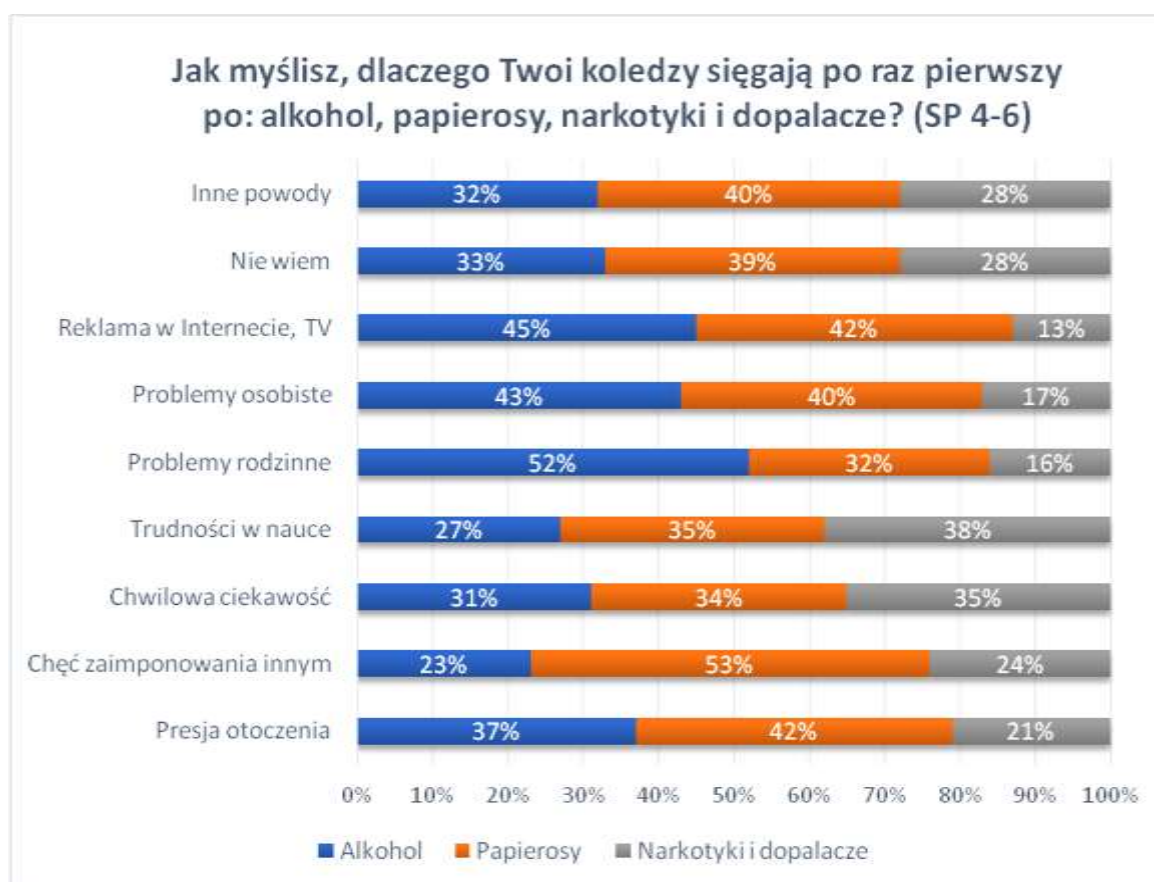
Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – Szkoły Ponadpodstawowe.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zga- dzam się</i>	<i>Raczej nie zga- dzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	28%	39%	18%	15%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	15%	28%	21%	36%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	69%	18%	5%	8%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	5%	15%	31%	49%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10%	5%	26%	59%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	15%	8%	74%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	69%	18%	0%	13%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	13%	10%	21%	56%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	33%	31%	15%	21%

Aż 67% uczniów SPP wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 43% uczniów uważa, iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach, a 64% deklaruje, że palenie papierosów jest modne w szkole.

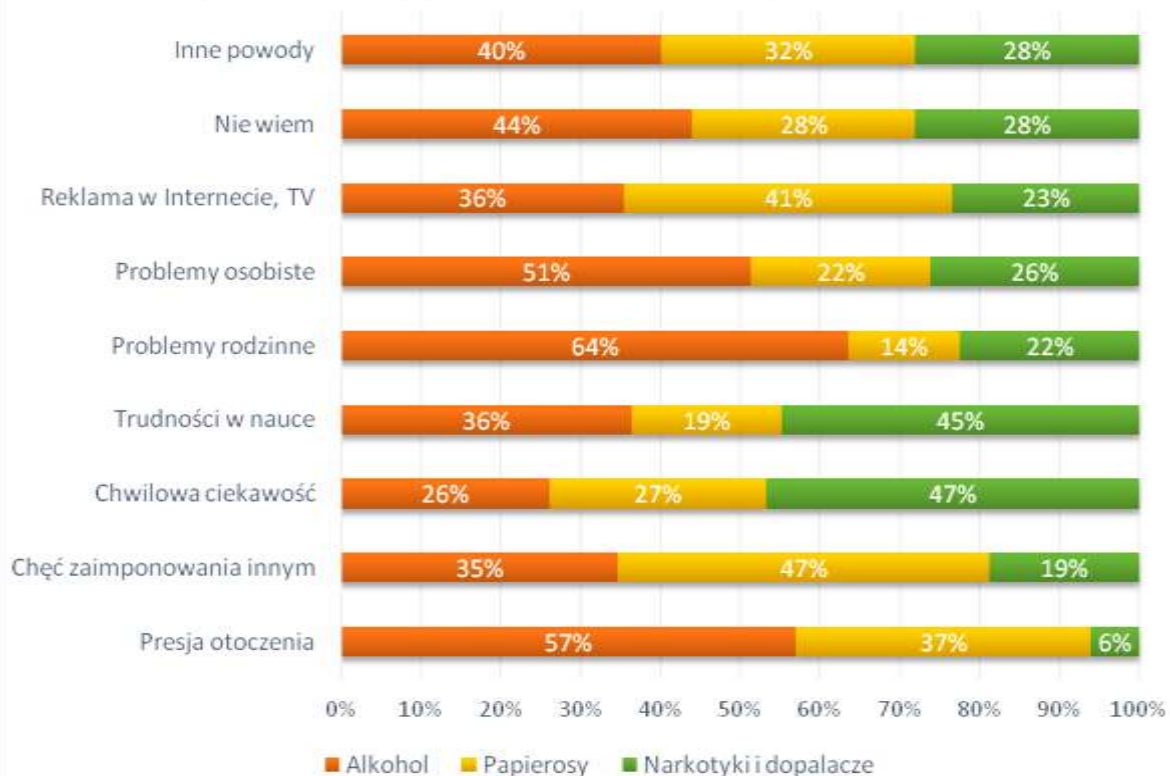
W kolejnych wykresach widnieją deklarowane przez uczniów powody sięgania po alkohol, papierosy i dopalacze przez ich rówieśników.

Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów SP4-6 są: problemy rodzinne (52%) oraz problemy osobiste (43%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (53%) oraz presję otoczenia (40%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (35%) oraz trudności w nauce (38%). Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 45% i papierosy w 42%.

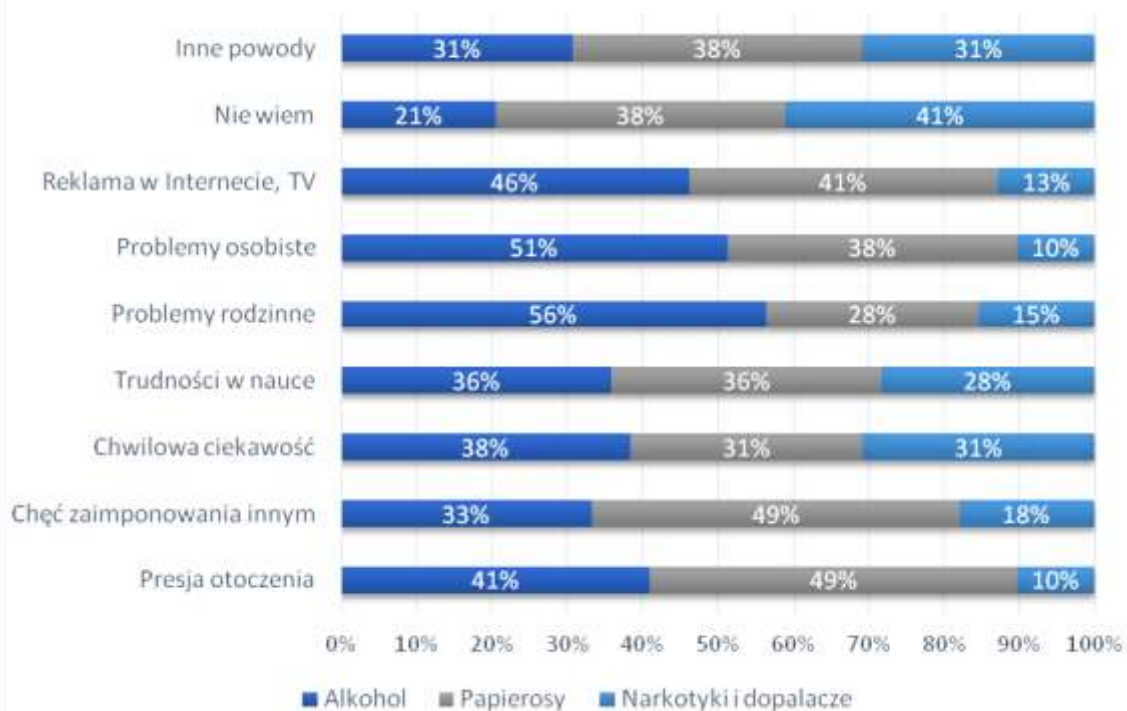

Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów SP7-8 są: problemy rodzinne (64%) oraz presja otoczenia (57%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (57%) oraz presję otoczenia (37%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (47%) oraz trudności w nauce (45%). Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 36% i papierosy w 41%.

Jak myślisz, dlaczego Twój kolega sięga po raz pierwszy po: alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze? (SP 7-8)

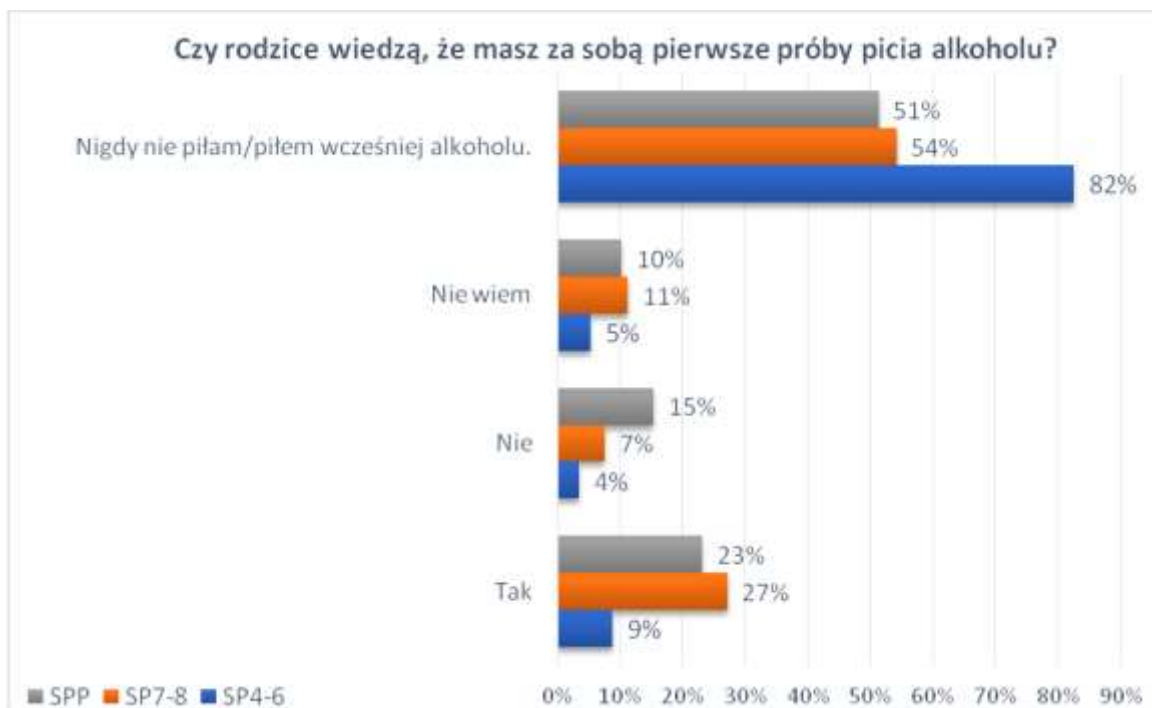

Jak myślisz, dlaczego Twój kolega sięga po raz pierwszy po: alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze? (SPP)

Najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol przez uczniów SPP są: problemy rodzinne (56%) oraz problemy osobiste (51%). W przypadku papierosów wskazują najczęściej chęć zaimponowania innym (49%) oraz presję otoczenia (49%). Dla odpowiedzi „Narkotyki i dopalacze” dominujące są: chwilowa ciekawość (31%) oraz trudności w nauce (28%). Aż 41% uczniów wskazało, że nie wie jakie są powody sięgania po narkotyki i dopalacze. Reklamę w Internecie, TV wskazano jako powód dla sięgania po alkohol w 46% i papierosy w 41%.

Jedno z pytań dotyczyło bezpośrednio rodziców. Aż 27% uczniów SP7-8 i 23% uczniów SPP wskazało, że ich rodzice wiedzą, że mają za sobą pierwsze próby picia alkoholu, a 15% uczniów SPP odpowiedziało, że rodzice nie posiadają takiej wiedzy.

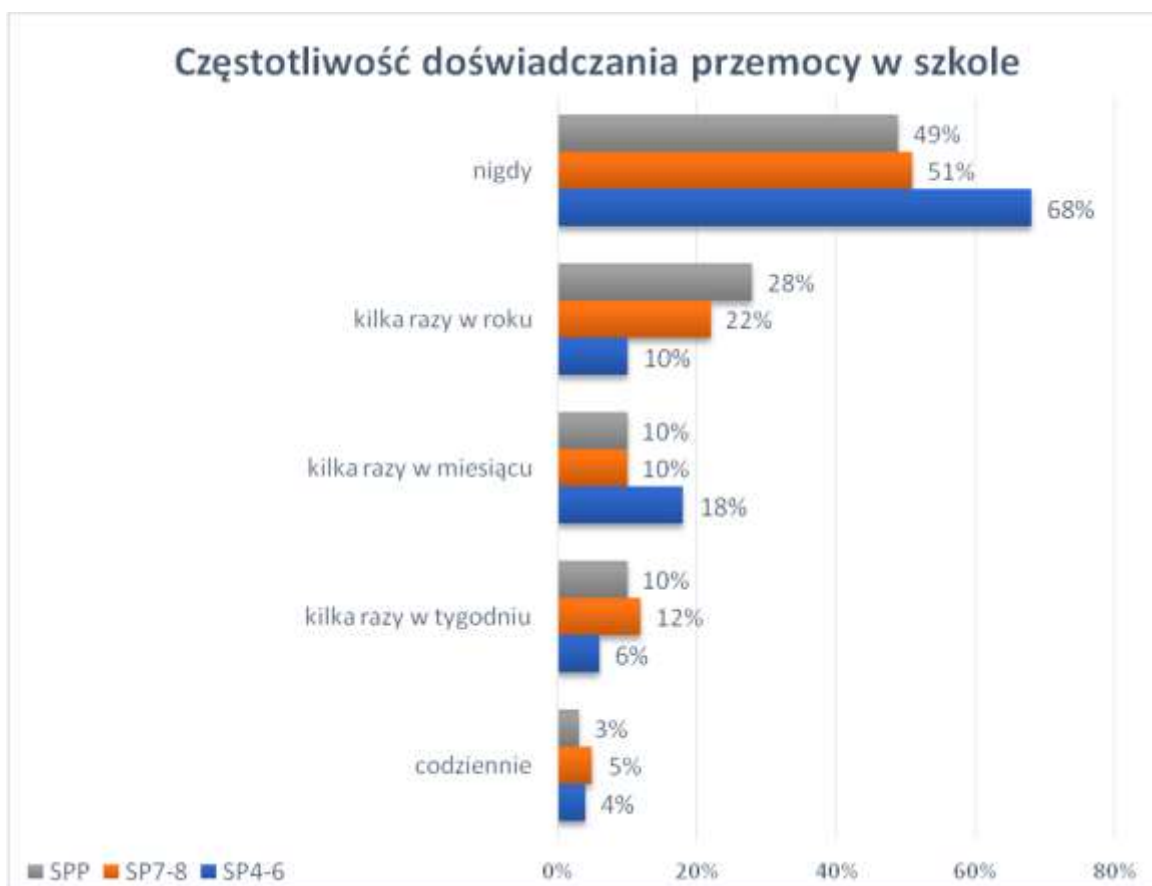

Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Mieście Ząbkowice Śląskie pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy).

Zapytano uczniów jak często doświadczają przemocy w szkole. 68% uczniów SP4-6, 51% SP 7-8 oraz 49% SPP wskazało, że nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole. Odpowiedź „codziennie” lub „kilka razy w tygodniu” wskazało aż 17% uczniów SP 7-8, 13% uczniów SPP oraz 10% SP 4-6.

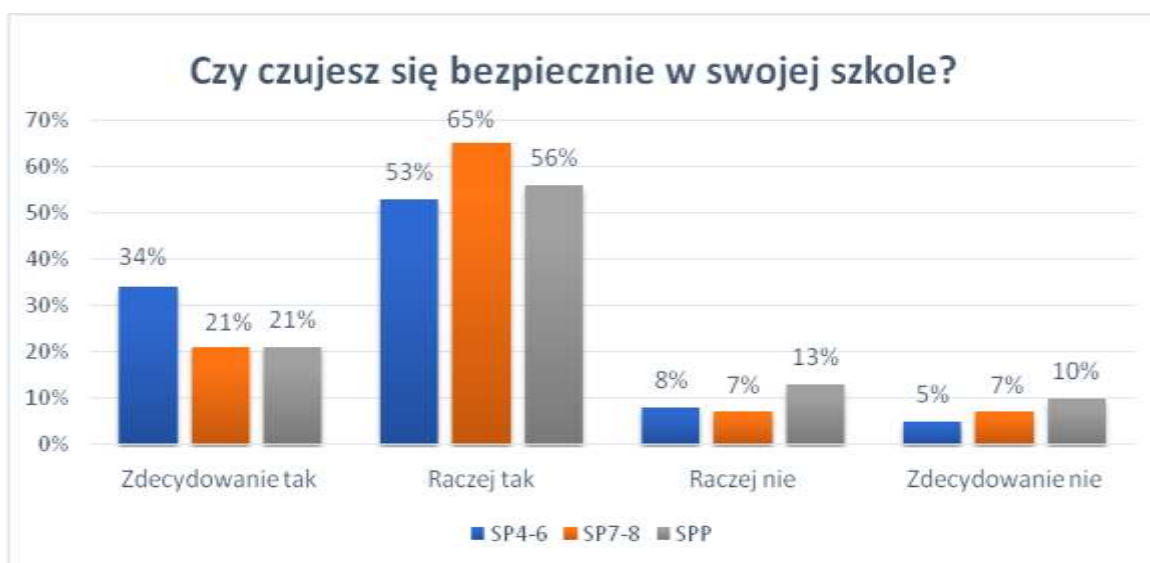
56% uczniów SP4-6; 51% uczniów SP7-8 i 57% uczniów SPP deklaruje, że nie są ofiarami przemocy szkolnej. Najwięcej przemocy psychicznej doświadczają uczniowie SPP- 31% oraz SP7-8- 22%, natomiast SP4-6 tylko 12%. Najwięcej przemocy fizycznej doświadczają uczniowie najmłodszy (30%), uczniowie SP7-8 to 25%, a SPP tylko 10%.

Obok częstotliwości doświadczania przemocy w szkole zapytaliśmy również o doświadczenie przemocy w domu. Rozkład odpowiedzi jednoznacznie wskazuje, że zarówno uczniowie młodszy, jak i starsi doświadczali przemocy w rodzinie: SP4-6 – 12%; SP7-8- 14%; SPP- 21%.

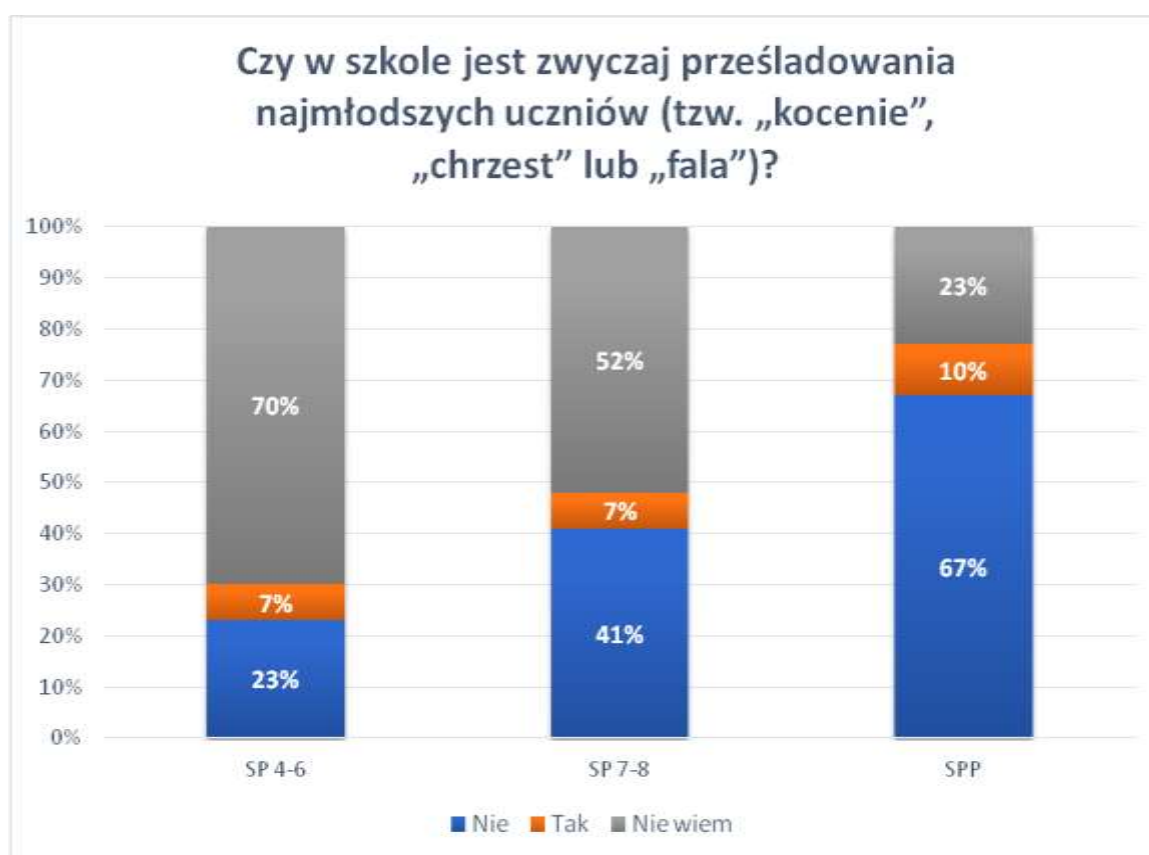
W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało łącznie 87% uczniów SP4-6; 86% uczniów klas SP7-8 i 77% uczniów SPP zdecydowanie lub raczej czuje się w szkole bezpiecznie.

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. 29% uczniów SP4-6; 15% uczniów SP 7-8 oraz 10% uczniów SPP wskazało, że na jej terenie są uczniowie, których muszą się obawiać.

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach raczej nie obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów.**

Na podstawie powyższych danych nie należy uznawać zjawiska tzw. chrztu jako marginalnego. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów.

Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

Powyższe wnioski potwierdzają również odpowiedzi uczniów na temat reakcji ich rówieśników na sytuację, kiedy staliby się oni świadkami bójki na szkolnym korytarzu. 49% uczniów SP4-6 zgłosiłoby podobną sytuację nauczycielowi, 50% uczniów SP7-8 najprawdopodobniej dopingowałoby kolegów, nagrywając całe zdarzenie telefonem komórkowym. Podobnie odpowiedziało 56% uczniów SPP.

26% uczniów SPP zadeklarowało aktywną postawę, polegającą na rozdzieleniu kolegów. 12% uczniów SP4-6; 13% uczniów SP7-8 i 5% uczniów SPP zadeklarowało bierność.

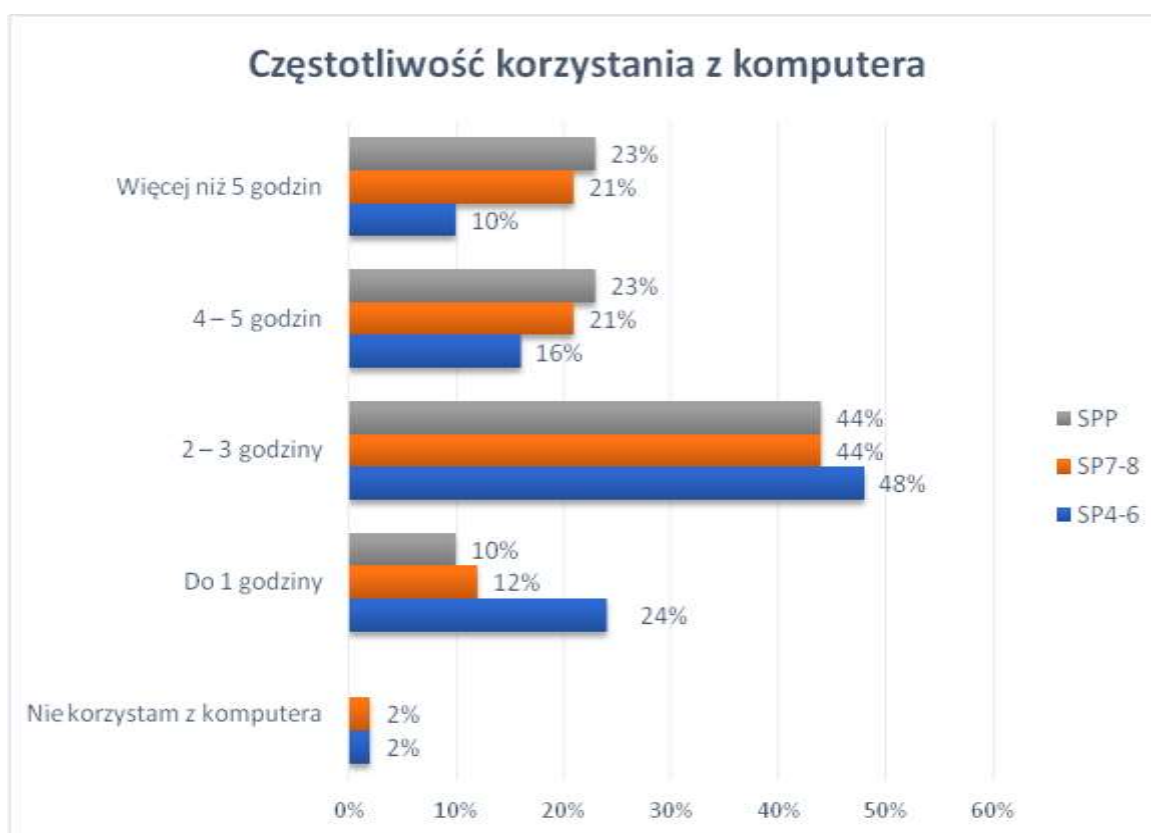
Odpowiedzi	Jak uczniowie w Twojej szkole zareagowaliby na bójkę na szkolnym korytarzu?		
	SP 4-6	SP 7-8	SPP
Uczniowie przyglądaliby się bójce, dopingowali lub nagrywali zdarzenie telefonami.	26%	50%	56%
Uczniowie staraliby się rozdzielić bijących się uczniów.	13%	17%	26%
Uczniowie udawaliby, że nic nie widzą.	12%	13%	5%
Uczniowie zgłosiliby sytuację nauczycielowi.	49%	20%	13%

Uzależnienie od Internetu i cyberprzemoc

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku

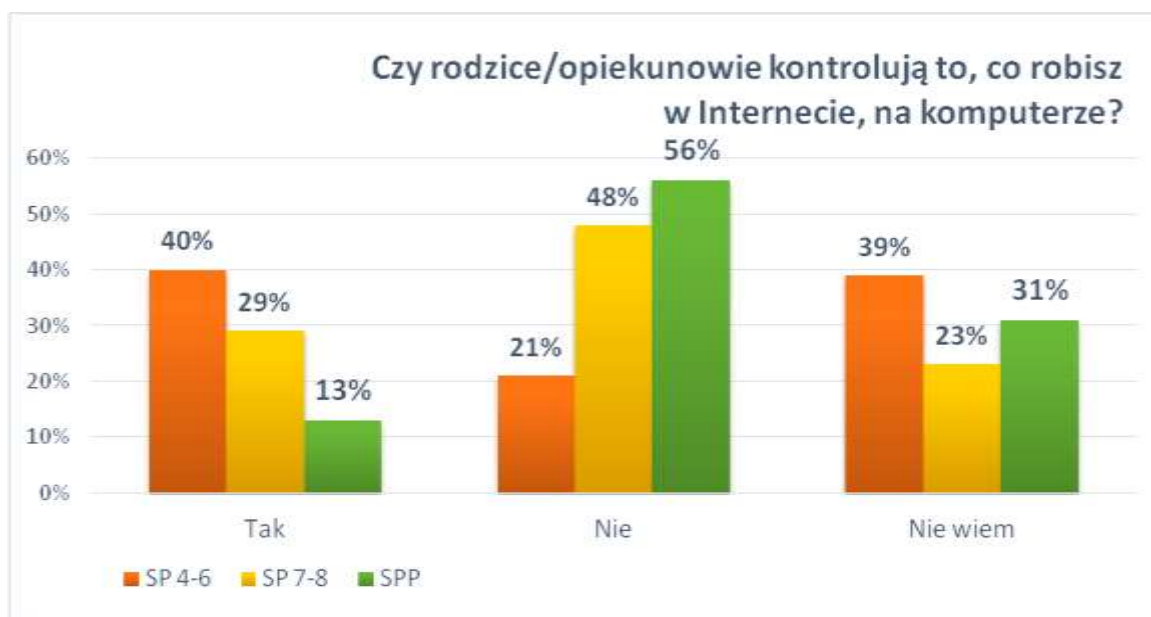
11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹³.

Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP4-6 – 48%; SP7-8. – 44%; SPP 44%). Aż 23% najstarszych uczniów spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin, co w praktyce może oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu.

Jednym z czynników chroniących młodych ludzi jest także kontrola rodzicielska. Dlatego zapytaliśmy się uczniów o ich subiektywną opinię na ten temat. 40% uczniów SP4-6 deklaruje, że rodzice kontrolują, to robią w Internecie i przy komputerze. Ten odsetek wśród uczniów klas szkół podstawowych 7-8 i SPP jest zdecydowanie niższy (SP7-8. – 29%; SPP – 13%).

¹³ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być portale społecznościowe (SP7-8 – 42%; SPP – 36%) oraz gry komputerowe (SP4-6 – 29%; SP7-8 – 34%).** Wśród najmłodszych uczniów równie popularne okazują się być strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (27%).

Tylko 28% uczniów szkoły podstawowej 4-6; 16% uczniów szkoły podstawowej 7-8 oraz 15% SPP deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Spora część uczniów przyznaje, że odczułoby w niewielkim stopniu brak dostępu do Internetu (SP4-6 - 47%; SP7-8 - 55%; SPP- 49%). Jednocześnie grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (łącznie SP4-6 - 25%; SP7-8 - 29%; SPP - 36%). Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Ząbkowice Śląskie nie są obce wymienione powyżej doświadczenia.

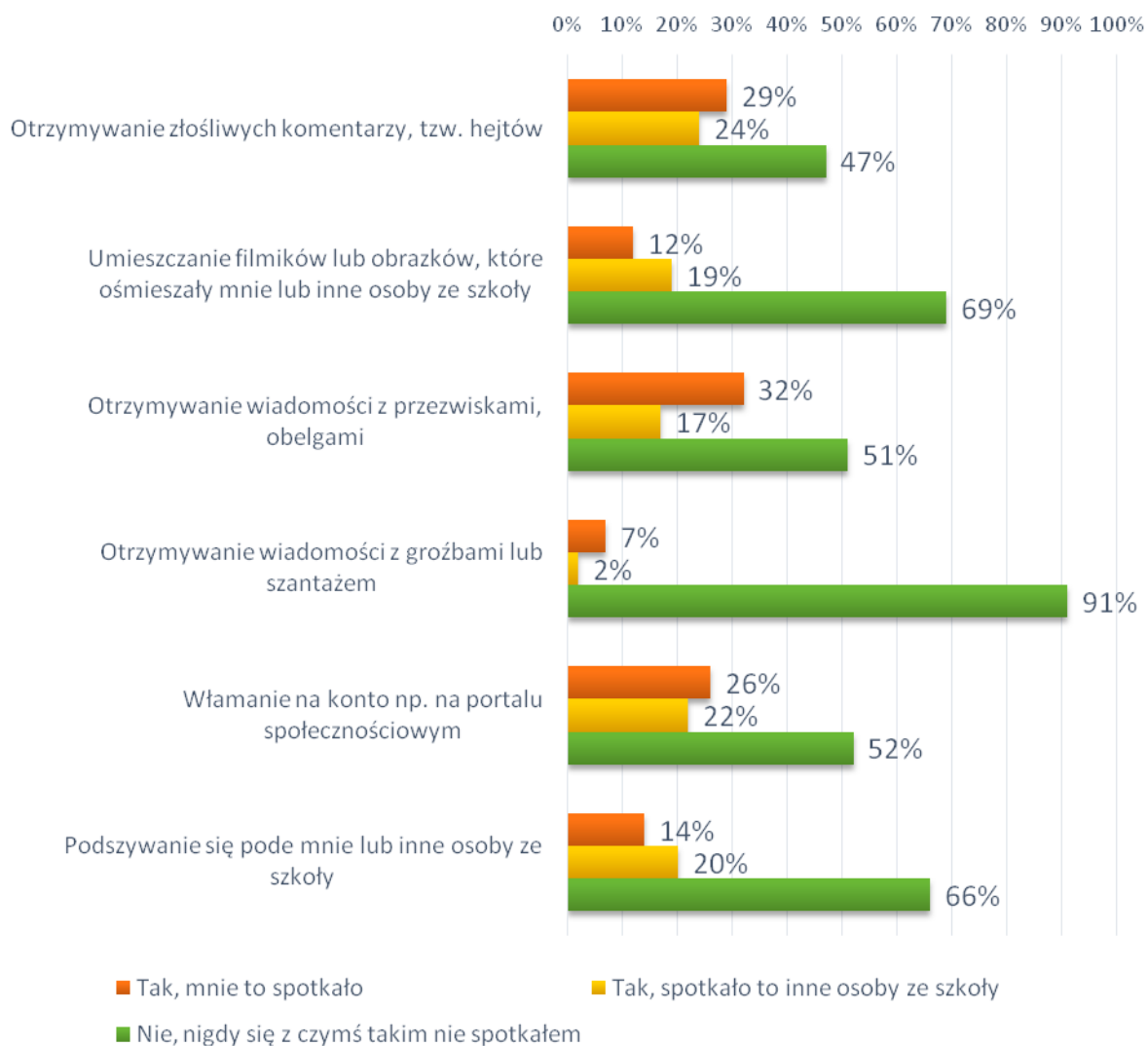
21% uczniów SP4-6; 29% uczniów SP7-8; 38% uczniów klas SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powodują falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP4-6 – 15%; SP7-8 – 32%; SPP – 59%) oraz często padali też ofiarami włamania na konto (SP4-6 – 21%; SP7-8 – 26%; SPP – 41%).

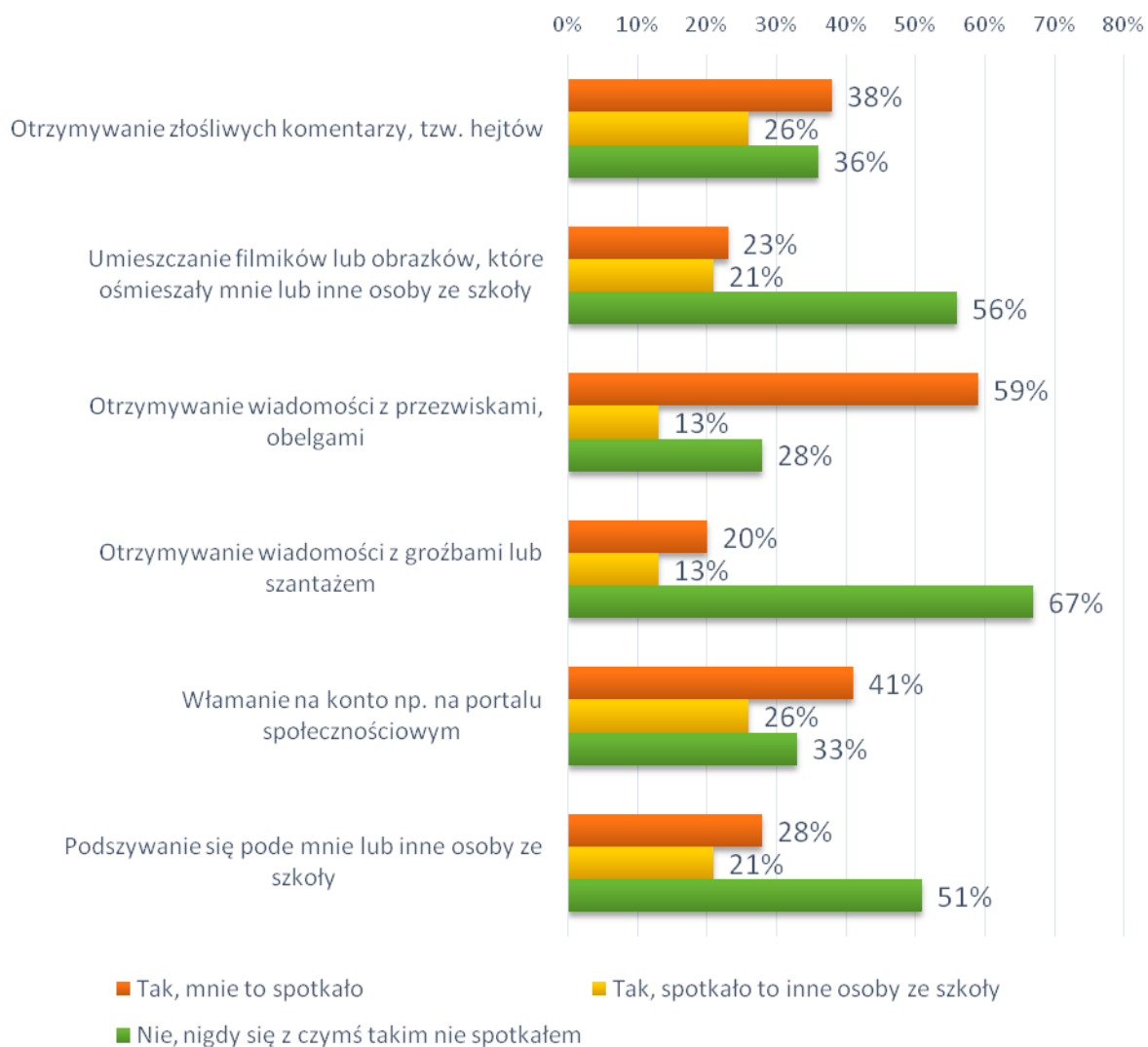
Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczość z cyberprzemocą -SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - SPP

Hazard

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁴. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹⁵. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹⁶.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP4-6 – 87%; SP7-8 – 72%; SPP – 82%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach, jest zauważalny.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży gminy Ząbkowice Śląskie (SP4-6 – 8%; SP7-8 – 22%; SPP – 8%).

¹⁴ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹⁵ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorostania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹⁶ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

3. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

3.1 Rynek alkoholowy w gminie Ząbkowice Śląskie

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- a. do 4,5%: **54**
- b. od 4,5% do 18%: **47**
- c. powyżej 18%: **49**

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- a. do 4,5%: **25**
- b. od 4,5% do 18%: **8**
- c. powyżej 18%: **10**

3.2 Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie w latach 2017 – 2019 w zakresie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydawania postanowień opiniujących ich lokalizację

	2017	2018	2019
Posiedzenia GKRPA ogółem	11	14	12
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	5	2	9
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	5	9	7
○ dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	5	9	7
○ postanowienia negatywne	0	0	0

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie przeprowadza kontrole punktów sprzedaży alkoholu oraz wydaje postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy. Ostatnia kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych miała miejsce w 2019 roku. W latach 2017-2019 systematycznie wzrastała liczba wydawanych postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych. W ostatnich trzech latach nie wydano żadnego postanowienia negatywnie opiniującego lokalizację punktu sprzedaży.

3.3 Badanie ankietowe sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Ząbkowice Śląskie

3.3.1 Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Ząbkowice Śląskie. Grupa badana stanowiła 20 kobiet. 19 spośród respondentów, to pracownicy punktów, natomiast 1 osoba to właściciel badanego punktu. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 39 lat.

3.3.2 Cel badania

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

3.3.3 Wyniki badań ankietowych

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

50% badanych sprzedawców napojów alkoholowych zdecydowanie nie zgodziło się z twierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to o niskim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Łącznie 75% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Pozytywnym wskaźnikiem jest fakt, że łącznie 55% respondentów nie zgodziło się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

Następne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18tego roku życia. Łącznie 80% sprzedawców ocenia, że trudno jest kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia.

Kolejne pytania odzwierciedlały postawy sprzedawców wobec spożywania alkoholu, a przede wszystkim wiedzę na temat jego szkodliwości i działania na organizm człowieka. **95% sprzedawców uważa, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. 100% badanych sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu alkoholu jest niebezpieczne. Sprzeciw spożywania alkoholu w ciąży wyraziło również 95% badanych.**

100% Sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Ząbkowice Śląskie **uważa, że alkohol powinien być niedostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

Łącznie tylko 30% sprzedawców uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w mieście Ząbkowice Śląskie deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu oraz roku (po 40%)**. Tylko w 5% z badanych punktów

sprzedaży alkoholu nie podejmowane są próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie.

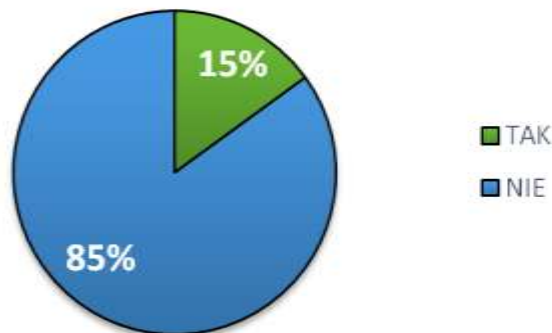

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być stosunkowo dość częstym zjawiskiem. **W 25% punktów takie sytuacje zdarzają się kilka razy w tygodniu oraz miesiącu.**

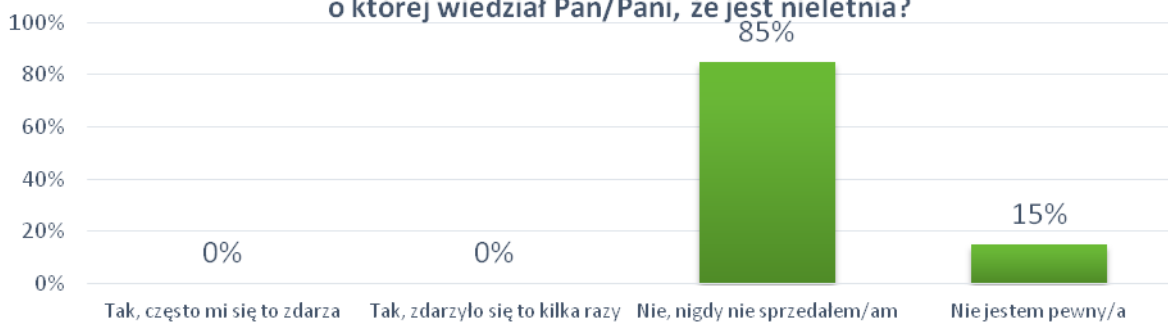

Aż 15% sprzedawców przyznało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. W 90% z tych zdarzeń nie wezwano Policji z prośbą o interwencję.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu?

Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

W przypadku wątpliwości co do wieku, **60% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to 35% osób, 5% osób odpowiedziało, że robi to rzadko.

W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście Ząbkowice Śląskie. Łącznie 75% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo dobrze lub raczej dobrze.

IV Podsumowanie części diagnostycznej

1. Podsumowanie badań ankietowych

Po przeprowadzeniu badań ankietowych w gminie Ząbkowice Śląskie można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1.1 Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy.

a) Za najistotniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali zanieczyszczenie powietrza (smog), wody i krajobrazu (zaśmiecenie). Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz związane z podjęciem działań w obszarze walki o czyste środowisko oraz wzrost świadomości ekologicznej wśród społeczności lokalnej. Za najmniej istotny problem w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali kryzys norm moralnych oraz wzrost przestępczości.

b) Problem nadużywania alkoholu w gminie Ząbkowice Śląskie jest zauważalny – mieszkańcy odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o **wysokim poziomie ryzyka**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w tygodniu, najczęściej wybierając piwo oraz jednorazowo spożywając 3-4 porcje alkoholu. Większość badanych mieszkańców gminy przejawia właściwe postawy wobec spożywania alkoholu (szczególnie przez dzieci i młodzież, kobiety w ciąży oraz kierowców), a także wykazuje się wysokim poziomem świadomości na temat szkodliwości picia napojów alkoholowych. Zdecydowana większość ankietowanych wskazała „rodzinę” i Szkołę, jako podmiot, który powinien kształtować świadomość młodych ludzi m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych.

c) Wśród badanych mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie występuje problem zażywania narkotyków i dopalaczy, jednakże na relatywnie niskim poziomie. 76% respondentów deklaruje, że nie zna w swoim otoczeniu osób zażywających substancje psychoaktywne. Jednakże 24% badanych przyznaje, że zna w swoim bliskim otoczeniu osoby zażywające substancje odurzające. Mieszkańcy zapytani o rodzaj substancji, jakie zażywają

osoby z ich otoczenia wskazali, że są to marihuana i haszysz (17%), dopalacze (10%) oraz Amfetamina (5%). Co ważne, 95% badanych mieszkańców deklaruje, że nie wie, gdzie można nabyć tego typu substancje. Rekomendujemy, aby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania uzależnieniom od narkotyków i dopalaczy.

d) Mieszkańcy gminy Ząbkowice Śląskie nie przejawiają postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego wychowania. Większość z nich jest przeciwna stosowaniu przemocy fizycznej wobec dzieci. Wśród mieszkańców gminy zauważalny jest bardzo wysoki poziom świadomości na temat specyfiki przemocy w rodzinie. Mieszkańcy nie myślą schematycznie o przemocy i zdają sobie sprawę z najczęstszych przyczyn jej występowania, a także z konieczności reagowania na przypadki podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie. Również 98% badanych nie uważa, aby zjawisko przemocy występowało tylko w rodzinach z marginesu społecznego. Jednakże, jednocześnie ponad połowa respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie lub podejrzewa, że tak się dzieje.

Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy. Wskazane wydaje się również przeprowadzenie wśród mieszkańców kampanii przeciw przemocy w rodzinie.

1.2 Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu

a) Ankieta wykazała, że osoby niepełnoletnie sporadycznie podejmują próby zakupu napojów alkoholowych. Przypadki próby kupna zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu oraz kilka razy w roku (odpowiednio po 40%).

b) Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie wydaje się być częstym zjawiskiem. Według badanych zdarza się to kilka razy w miesiącu (15%) oraz kilka razy w roku (45%).

c) Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol 60% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 35% robi to często.

d) Wśród ankietowanych pracowników punktów sprzedaży większość badanych przejawia właściwe postawy wobec spożywania alkoholu (szczególnie przez dzieci i młodzież, kobiety w ciąży oraz kierowców), a także wykazuje wysoki poziom świadomości na temat szkodliwości picia napojów alkoholowych.

e) Większość badanych (75%) oceniło funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży raczej i bardzo dobrze.

f) Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo starszych uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol jak i papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

1.3 Wnioski dotyczące zagrożeń w środowisku dzieci i młodzieży

a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych osób eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów gminy Ząbkowice Śląskie są spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. W grupie badanych uczniów problem eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze, jest znikomy.

b) Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci klas młodszych w gminie Ząbkowice Śląskie nie stanowi problemu - 75% z nich twierdzi, że nigdy nie próbowało alkoholu. Jednak już 25% z nich ma za sobą inicjację alkoholową. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Wśród uczniów klas starszych szkoły podstawowej inicjację alkoholową ma za sobą 38% badanych uczniów, a pośród uczniów szkół ponadpodstawowych jest to już 77%. Wśród okoliczności sięgania po napoje alkoholowe uczniowie klas SP7-8 oraz SPP najczęściej wskazują na: picie okazjonalne podczas spotkania ze znajomymi oraz podczas imprez – domówek, co wskazuje, że najczęściej uczniowie piją w towarzystwie rówieśników. Co niepokojące stosunkowo duży odsetek spożywał alkohol z rodziną (SP7-8 21%, SPP 18%).

c) Badania wykazały, że część badanych młodych mieszkańców gminy ma kontakt z tytoniem. Uczniowie klas młodszych szkoły podstawowej w zdecydowanej większości nie palą papierosów (90%), jednakże wśród starszych uczniów część ma za sobą inicjację nikotynową- SP7-8 24%, SPP 41%. Uczniowie ci przyznają, że palą okazjonalnie, głównie podczas spotkań ze znajomymi oraz na imprezie lub dyskotecie.

d) Warto zwrócić uwagę na łatwy dostęp do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież w gminie. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. 14% uczniów klas SP 4-6, 23% uczniów klas 7-8SP oraz 38% uczniów SPP przyznaje, że w ich opinii, zakup alkoholu przez osobę nieletnią jest raczej lub bardzo łatwy. Również w kwestii zakupu papierosów wyniki procentowe kształtują się na analogicznym poziomie.

e) Rekomendujemy dalsze systematyczne podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

f) W gminie Ząbkowice Śląskie problem zażywania narkotyków i dopalaczy wśród dzieci

i młodzieży szkolnej jest niewielki. Zdecydowana większość badanych uczniów w gminie nie przejawia problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy. Jednakże 9% uczniów klas starszych szkoły podstawowej oraz 13% uczniów SPP ma za sobą inicjację narkotykową. Uczniowie przyjmowali głównie marihuanę i haszysz.

Zdecydowana większość uczniów nie wie, gdzie można kupić substancje psychoaktywne w ich środowisku.

g) Badanie wykazało, że uczniowie klas młodszych SP w większości nie chodzą na wagar-y. Inaczej kształtują się wyniki wśród uczniów klas starszych, gdzie już tylko 2/3nich twierdzi, że nigdy nie wagarowało (62% SP7-8, 59% SPP). Wśród najczęstszych powodów opuszczania lekcji uczniowie klas starszych wskazywali nudę oraz namowę znajomych.

h) Uczniowie badanych szkół gminy Ząbkowice Śląskie deklarują w przeważającej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP4-6 – 98%; SP7-8 – 95%; SPP – 90%). Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem – uczniowie starsi oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie młodszy, jako mocne i zażyłe, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach. Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

i) Większość uczniów deklaruje, wysoki poziom zaufania do rodziców lub opiekunów w przypadku przeżywania poważnego problemu. Również poziom zaufania do pedagogów jest wśród uczniów na wysokim poziomie.

j) Większość uczniów ocenia, że lubi swoją klasę i czuje się w niej dobrze. Tylko niewielki odsetek uczniów przyznało, że czują się w swojej klasie źle. Również zdecydowana większość uczniów uważa, że czuje się w swojej szkole bezpiecznie. Wyniki te świadczą o pozytywnej atmosferze panującej w środowisku klasowym i szkolnym.

k) Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że pomimo, iż większość uczniów odpowiedziało, że czuje się bezpiecznie w swojej szkole, to pewna grupa uczniów przyznała, że w szkole są uczniowie, których się boją (SP 4-6 29%; SP 7-8 15%; SPP 10%).

l) Większość uczniów ocenia, że nie są ofiarami przemocy w szkole, zarówno fizycznej, jak i psychicznej. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że w gminie Ząbkowice Śląskie

wśród uczniów występują przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. Część uczniów ma za sobą doświadczenia przemocy ze strony rówieśników. Część przyznaje, że doświadczają przemocy sporadycznie, a pewna grupa uczniów – regularnie (np. kilka razy w miesiącu lub kilka razy w tygodniu), a nawet codziennie. Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą stanowić motywację do rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

m) Duża część uczniów spędza od 3 do 5 (lub nawet więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Warto zaznaczyć, że większość uczniów wykorzystuje komputer do grania w gry, korzystania z portali społecznościowych oraz różnych aplikacji do rozmów, a tylko niewielka część z nich czas spędzony przed komputerem przeznacza na naukę. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

n) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

2. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych • realizacja programu "Posiłek w szkole i w domu" • szeroka działalność ośrodka pomocy społecznej • Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego w gminie wraz z dostępnością terapeuty ds. uzależnień • odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim • niska popularność narkotyków i dopalaczy wśród dzieci i młodzieży • pozytywne relacje dzieci z rodzicami, korzystna atmosfera wychowawcza i przyjazne środowisko domowe 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny • utrzymujący się duży wskaźnik bezrobocia w gminie • wzrost liczby osób uzależnionych od alkoholu zgłaszanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • problem uzależnienia od Internetu i występowania zjawiska cyberprzemocy zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci i młodzieży w gminie • problem picia alkoholu i palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży oraz obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy spo- 	<ul style="list-style-type: none"> • duża stopa bezrobocia, zwłaszcza na obszarach wiejskich • migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób do większych miast i za granicę • starzenie się społeczeństwa • wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych • rosnące zapotrzebowanie na usługi

łecznej

- wzrost aktywności społecznej wśród mieszkańców, zaangażowanie w wolontariat, działalność w stowarzyszeniach
- promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, motywujące do podjęcia pracy
- rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą

społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki

- wzrost liczby osób chorych na schorzenia nowotworowe
- zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy
- niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów
- wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień
- występowania zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej
- ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji

V STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE NA LATA 2021-2024

1. Misja Gminy i prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Ząbkowice Śląskie jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021 – 2024 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W strategii wyróżniono:

- ✓ **misję gminy** stanowiącą cel nadrzędny, do którego dąży gmina planując działania rozwojowe,
- ✓ **cele strategiczne**, które wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązania problemów społecznych w gminie,
- ✓ **cele operacyjne**, które uszczegóławiają cele strategiczne i zawierają propozycje **kierunków działań**, niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misją Gminy Ząbkowice Śląskie jest ukierunkowanie pomocy społecznej na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez wzrost aktywizacji i integracji społecznej w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Na podstawie dostępnych danych sformowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w Gminie Ząbkowice Śląskie. W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Prognozuje się:

- ✓ utrzymanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej w stosunku do rodzin z dysfunkcjami;

- ✓ potrzeba wsparcia rodzin przez pracownika socjalnego;
- ✓ utrzymywanie się występowania zjawiska przemocy w rodzinie i potrzeba jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jej przeciwdziałania;
- ✓ utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ promowanie rodzin wspierających;
- ✓ wzmacnianie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny.

2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem i uzależnieniami

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

3. Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;

- ✓ utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- ✓ wzrost izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych;
- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań, czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Wdrożenie strategii ma na celu:

- ✓ wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- ✓ zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- ✓ zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- ✓ poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych w gminie,
- ✓ integrację i aktywizację społeczną mieszkańców gminy.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

2. Realizacja strategii

2.1 Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021 - 2024* opierać będzie na realizacji trzech celów strategicznych:

I Cel strategiczny: Wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Cele operacyjne:

1. Skuteczny system wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Kontynuacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ząbkowice Śląskie;
- Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz prowadzeniem pracy socjalnej;
- Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych;
- Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, Kościołem oraz z organizacjami społecznymi;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną: wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej;
- Kontynuowanie, wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół, Punkt Konsultacyjny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Ząbkowice Śląskie;
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół, Punkt Konsultacyjny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II Cel strategiczny: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem i uzależnieniami

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia, eliminowanie jego negatywnych skutków i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. Przeciwdziałanie utrwalaniu się stanu ubóstwa

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Opracowywanie co roku oceny zasobów pomocy społecznej;
- Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Ząbkowice Śląskie w zakresie dożywiania – posiłek w szkole i w domu”

- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych).

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii dla Gminy Ząbkowice Śląskie;
- Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół, Punkt Konsultacyjny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

III Cel strategiczny: Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Dostępność usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom i opiekunom;
- Współpraca i zintegrowanie działań różnych instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji,
- Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w działalności sportowej i kulturalnej gminy;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych;
- Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych. w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.

Jednostka realizująca: Gmina Ząbkowice Śląskie – Rada Miasta Ząbkowic Śląskich jako organ uchwałodawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie Ząbkowice Śląskie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej,
- 2) Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich,
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2016-2020.
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ząbkowice Śląskie,
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Ząbkowice Śląskie w zakresie dożywiania – posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023,
- 6) Sprawozdanie z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla gminy Ząbkowice Śląskie na rok 2020
- 7) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Urzędu Gminy Ząbkowice Śląskie jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań), po zakończeniu okresu obowiązywania niniejszej strategii sporządzony zostanie raport rozszerzony.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy prze-

prowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja końcowa zostanie przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki będą podstawą do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- **efektywności** wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów),
- **skuteczności** (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii?),
- **trafności** - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Wskaźnikami oceny monitorowania i ewaluacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii będą przykładowo:

I CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie		
1 CEL OPERACYJNY - Skuteczny system wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ząbkowice Śląskie	• liczba działań zrealizowanych w ramach programu	• OPS, Urząd Gminy
Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz prowadzeniem pracy socjalnej	• liczba rodzin objętych wsparciem	• OPS, Urząd Gminy
Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy	• liczba osób i rodzin korzystających z	• OPS, Urząd Gminy

społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych	<p>pomocy finansowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba przyznawanych świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych 	
Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, Kościołem oraz z organizacjami społecznymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba jednostek współpracujących • liczba wspólnie podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Biblioteka publiczna • Placówki oświatowe
Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną: wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń i inicjatyw • liczba rodzin i dzieci uczestniczących w wydarzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe
Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek współpracujących • liczba wspólnie podjętych działań • liczba dzieci i rodzin objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> • GOPS, • Placówki oświatowe
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży • liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • Biblioteka Publiczna
Kontynuowanie, wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów • liczba dzieci uczestniczących w programach 	<ul style="list-style-type: none"> • KRPA
2 CEL OPERACYJNY - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY

Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań zrealizowanych w ramach programu 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA
Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pomocą • liczba interwencji w związku z przemocą • liczba podmiotów udzielających wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA • Służba zdrowia
Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA
Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów współpracujących • liczba podjętych wspólnie działań 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA
Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników podjętych działań • liczba podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • Placówki oświatowe • KRPA oświatowe
II CEL STRATEGICZNY:		
Zapobieganie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem i uzależnieniami		
1 CEL OPERACYJNY: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia, eliminowanie jego negatywnych skutków i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych objętych pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • PUP

Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba ofert pracy dla długotrwale bezrobotnych • liczba godzin poradnictwa zawodowego • liczba osób skierowanych do robót publicznych i prac interwencyjnych • liczba zorganizowanych szkoleń, staży 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy • PUP
Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych objętych pomocą materialną • liczba rodzin objętych pomocą materialną z powodu bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych kontraktów socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
2 CEL OPERACYJNY: Przeciwdziałanie utrwalania się stanu ubóstwa		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy społecznej powodu ubóstwa • liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Opracowywanie co roku oceny zasobów pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych dokumentów dot. oceny zasobów społecznych gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych rozmów i porad socjalnych • liczba osób i rodzin korzystających z pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Realizowanie programów słu-	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci objętych 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, Urząd Gminy

<p>żących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych, zajęć podczas ferii)</p>	<p>programem dożywiania</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających z wypoczynku • liczba dzieci uczęszczających na zajęcia podczas ferii 	<ul style="list-style-type: none"> • Biblioteka Publiczna
3 CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrealizowanych Programów • liczba podjętych działań w ramach Programu 	<ul style="list-style-type: none"> • KRPA
Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych • liczba dzieci i młodzieży biorących udział w działaniach edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • KRPA, • Placówki oświatowe
Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad • liczba osób, które korzystały z pomocy terapeutycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • KRPA
Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów współpracujących • liczba przeprowadzonych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
III CEL STRATEGICZNY: Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych		
1 CEL OPERACYJNY: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Dostępność usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba usług opiekuńczych • liczba osób korzystających z usług opiekuńczych 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom i	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS

opiekunom	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin korzystających z pomocy 	
Współpraca i zintegrowanie działań różnych instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów współpracujących • liczba podjętych wspólnych działań i inicjatyw • liczba osób objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS
Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji (np. dzienny dom pomocy, Klub Seniora, Centrum Opiekuńczo Mieszkalne)	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dostępnych form wsparcia • liczba osób korzystających z dostępnych form wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS
Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w działalności sportowej i kulturalnej gminy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych działań i inicjatyw • liczba osób uczestniczących 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS • Biblioteka publiczna
Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych barier 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS • Współpraca z PCPR
2 CEL OPERACYJNY: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY
Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba świadczonych usług opiekuńczych • liczba beneficjentów usług opiekuńczych 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Kierowanie osób starszych potrzebujących całodobowej opieki do domów pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób kierowanych do DPS 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób wymagających wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Współpraca z PCPR
Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wolontariuszy działających na rzecz 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Placówki oświatowe

osób starszych	osób starszych	
Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj działań • liczba osób objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS
Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych. w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań promujących aktywność kulturalną, fizyczną i rekreacyjną osób starszych. • liczba osób uczestniczących 	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Gminy • OPS • Biblioteka publiczna
Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych objętych pomocą społeczną • rodzaj i liczba działań 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych objętych pomocą socjalną • liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS

4. Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2021- 2024 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.